

BETTY BAKER

A FEKETE EMBER KARAVÁNYJA

BETTY BAKER

A FEKETE EMBER KARAVÁNJA

REGÉNY

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ BUDAPEST, 1974

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Betty Baker: *Walk the world's rim*

© Betty Baker Venturo, USA

Fordította SIMONÉ AVAROSY ÉVA

BENKŐ SÁNDOR *rajzaival*

© Simoné Avarosy Éva, 1974 Hungárián translation

ISBN 963 11 0178 9

ELŐZMÉNYEK

1527 nyarán öt spanyol hajó indult el Kubából, hogy felderítse Floridát. Fedélzetükön öt ferences barát azt remélte, sikerül megtérítenie az indiánokat. A többiek – összesen hatszázan voltak – kincsről, vagyonról álmodoztak.

Négy embert kivéve valamennyien elpusztultak.

A tragédiát vezérük ostobasága okozta. Legjobb kapitányainak tanácsa ellenére Pámfilo de Narváei elindult embereivel a szárazföld belsejébe, a hajókat pedig utasította, hogy távolabb, északon várakozzanak. A katonák soha nem látták viszont a hajókat.

Mérges kígyók, rovarok, csalóka ingoványok és ellenséges indián törzsek közepette küzdöttek magukat jelőre a spanyolok, északi és nyugati irányban, a mai Pensacoláig. Ott azután, mivel az indiánok szüntelenül támadták őket, lemészárolták értékes lovaikat[^] hogy a bőrükből kezdetleges csónakokat eszkábáljanak össze. Bárkáikkal Mexikóba igyekeztek volna. A Mississippi folyó torkolatánál azonban vihar szórta szét őket. A három megmaradt bárkát egy hurrikán a mai Texas állambeli Galveston közelében vetette partra. Az emberek hiába kísérleteztek, hogy az egyetlen épen maradt bárkájukat újra vízre bocsássák. Próbálkozásaik közben pedig odaveszett minden megmaradt ruhájuk, szerszámuk, fegyverük és sovány élelmiszerkészletük.

S

Az egy éven át tartó éhezést, a betegségeke* és az indiánok rohamait végül csupán négyen éltek túl: Álvar Núñez Cabeza de Vaca, Alonso del Castillo Maldonado, Andirés Dorantes és néger rabszolgája, Esteban. Négyen – több mint hatszázból.

ők sem maradtak volna életben, ha nem vállalják a gyógyító varázsló szerepét. Áldást osztogatva, imákat mormolva Castillo és de Vaca számos indiánt meggyógyított. Vagy a gyógy mód tett csodát – a három spanyol így hitte –, vagy a betegségek legtöbbjét csupán a képzelet szülte, a félelem a boszorkányoktól és a rossz szellemektől, s a betegek könnyen elhitték, hogy a Nap Fiai gyógyították meg őket. Bármilyen legyen is a magyarázat, minél több embert gyógyítottak meg, a spanyolokat annál éberegben őrizték. Az indiánok nem engedhették, hogy ilyen becses varázslók más törzshöz szökjenek.

A négy spanyol hét évig élt a tengerparti indiánok között. Primitív nép volt az, mindig híján az ennivalónak, mindig az éhhalál szélén. Azután egy nyár végi napon mind a négyen megszöktek. Északnak, Texas ismeretlen, felderítetlen belsejébe menekültek. Meleg ruhájuk nem volt, nem bírták volna ki a zord időjárást, mely, jól tudták, rövidesen bekövetkezik, így hát a koldusszegény, de barátságos avevár indiánoknál kerestek menedéket.

6

ÉHÍNSÉG

A sarkvidéki pusztákon dermesztővé hűlt és erőre kapott szél lezúdult délre. Átsüvöltött a Sziklás Hegység szurdokain, jeges lehelete megugrasztotta a bölénycsordákat, és megszagatta a csejen indiánok tipijeit. Azután, hogy dühét a végtelen síkon kitombolta, a

meleg vizű öböl felett halt el, melyen különös vitorlások hajóztak keletnek s nyugatnak. Jól ismert indiánok vagy újonnan érkezett spanyolok, tipi vagy vitorlás – az északi szélnek persze mindegy volt. A texasi dombok között megbúvó gyékénykunyhóból kirohanó indián fiúnak azonban úgy tűnt, hogy a csontig ható jeges szél, a hózáport a démonok csakis az 8 kínzására űzték ide.

Csako összébb húzta keshedt vállán a kopott öz-bőrt. Egy pillanatra felemelte a fejét, hogy megkeresse a falun kívül álló két kunyhót. A jeges szél belemart keskenyre húzott szemébe, könnyeit azonban nemcsak a hideg, hanem a gyomrát mardosó éhség is előcsalta. Csako élete eddigi tizennégy esztendejében nem emlékezett olyan időre, amikor ne kínoztta volna a hideg és az éhség. Kivéve a nyarat, amikor éhség mellett a hőségtől is szenvedett. A Nap Fiai egy új istenről meséltek. Hozzá imádkoztak, amikor a betegeket gyógyították. Az új isten talán le tudná csendesíteni a szelet, hogy ne fújjon, és ennivalót adhatna az avevároknak. ő bizony boldogan táncolna bármi-

T

lyen, isten vagy démon tiszteletére, amely ilyesmire képes lenne. Aztán, megrettenve attól, hogy a Rossz Szellem olvashat gondolataiban, Csako kétszer átköpött a bal válla felett, a gonosz szellem tiszteletére és engeszteléseképpen.

Félrehajtotta az idegenek kunyhójának bejáratát fedő bőrlapot, és bemászott az alacsony nyíláson. A tűz mellett két ember kuporgott. Az egyiknek naptól cserzett volt a bőre, akár az indián fiúé, hosszú, tömött szakálla azonban aszott fű színére emlékeztetett. Csako látta egyszer a bőrét a szakáll alatt. Olyan fehér volt, amilyen fekete a társáé.

A fehér ember kék szeme kérdően villant Csákóra.

– A szél látogatókat sodort apám kunyhójába. – Csako apja a falu törzsfőnöke volt. Kunyhójába minden idegen benézett.

– Betegek? – Nem annyira kérdésként, mint megállapításként hangzott.

– Igen, Cabeza de Vaca. A népek hallottak gyógyító hatalmadról.

– Megyek. – A férfi behunyta a szemét, ajka hangtalanul mozgott. Ujjai hegyét homlokához, melléhez majd” mindkét vállához érintette. Aztán merev mozdulatokkal felállt.

– Isten legyen veled! – mormolta a fekete.

Csako megvárta, hogy a bejáratot fedő lap a helyére csapódjon a spanyol mögött. Akkor a négerhez fordult, és hibás spanyolsággal megszólalt:

– Hogy megvagy, Esteban?

A nagydarab ember elvigyorodott.

– Éhesen megvagyok, meghiszem azt! Gyere, ülj le, hadd tanítsalak tovább spanyolul.

A szavak elfojtják majd a gyomrom korgását.

8

Csako a pislákoló tűz mellé guggolt, és egy csomagot tett a földre.

– Ejha! Eszünk! – Ahogy azonban Csako kigöngyölgette a szurtos valamit, Esteban örömteli vigyora lehervadt.

– Halgerinc!

– Pszt! – Csako rémülten pillantott a kunyhó bejáratára. – örülj, hogy ez van. Jó régen kapartam bele a földbe, nehogy valaki ellopja.

– Meghiszem azt. Már a húst is okosabbnak láttuk nyersen megenni. Próbáld csak megsütni, hamarabb lelopják a nyársról, hogysen akár az illata megkönyékezhette volna az orrod!

– Huss ... – Csako csak rágondolt a ritka ételre, máris sóhajtania kellett. Bármilyen étel gondolatára felsóhajtott. A halgerincek felét a szüleinek adta. Mára ez minden, amit ehetnek. Esetleg nemcsak mára, hanem ki tudja, meddig.

Esteban vaskos ujjával óvatosan emelte ki a három halgerinc egyikét.

– És hogyan fogjuk ezt a pompás eledelt elfogyasztani?

– Kövekkel szétmorzsoljuk, és a lisztjét lenyaljuk a tenyerünkről. Nem valami sok, de megmenthet az éhenhalástól.

– Meghiszem azt. – Esteban keserveset sóhajtott. Miközben a csontlisztet nyalogatták, Csako azon

töprengett, hogyan érdeklődhetne az isten felől, amelyikkel Cabeza de Vaca és a másik kunyhóban lakó két senior beszélni szokott. Ezek a Napból Érkezett Emberek olyan soványak és majdhogynem csupaszok, hogy_ istenüknek nehezen lehetne nagyobb hatalmat tulajdonítatni, mint amelyeket Csako népe eddig is

9

tisztelt. Persze lehet, hogy ez csak egy gyógyító isten, a vadászattal pedig más istenek foglalkoznak.

Csako oldalvást Estebanra pillantott. Esteban magasabb volt a fehéreknél. Tulajdonképpen magasabb volt, mint bárki, akit Csako eddig látott, de bőre petyhüdtlen lógott testének erős vázán. Akárcsak a három senior, Esteban sem panaszkodott soha, de egyedül ő fejezte be sóhajtva az evést, mintha azon bánkódna, hogy elfogyott, és nincs többé. Egyedül ő volt barátságos. Ideje legnagyobb részét azzal töltötte, hogy Csakóval vadászott, beszélgetett, vagy spanyolul tanította a fiút. Egyvalamiről azokban Esteban nem szívesen beszélt. A három senior istenéről. Csakónak várnia kellett a kéréssel, amíg Cabeza de Vaca visszatér a kunyhójukból, ahol most a beteget gyógyítja. Addig is olyan témát keresett, amellyel Estebant rávehetné, hogy elmesélje fantasztikus történetei valamelyikét.-

– Ti, a* Nap Fiai, úgy látszik, nem sokat törődtek az éhséggel – kockáztatta meg végül.

– Az ember megszokja az éhezést, ha hét évet tölt a déli partvidék indiánjai között.

Azoknak minden évben éhenhal a fele.

– Itt is így van. A kaktusz gyümölcse beérik, a halak felúsznak hozzánk, vagy valaki elejt egy vadat. Kis időre elég, aztán jön az éhínség, és ha találsz egy-egy morzsát, a szádból ragadják* ki. – Csako indulatosan csapkodta egy kődarabbal az utolsó halgerincet. – Láttam már olyanokat, akik földet ettek-

Esteban bólintott.

– És meghaltak tőle.

– Te messze jártál. Mindenütt így van?

– Mindenütt, ahol csak megfordultunk, Floridától idáig.

10

– És azon a helyen, ahová most készültök, ott hogyan van?

– Ó, ha elérünk Mexikóba, ott más lesz! Úgy fogadnak majd bennünket, mint a hódító tábornokokat szokás. Ő, az ünnepeken naponta kétszer is lakmározunk!

Csako mohón előrehajolt.

– Lakomák? És mit esztek?

– Az alkirály kertjének minden gyümölcsét, mé-zessüteményeket, amelyek magiaktól szétolvadnak a nyelveden, finom paprikával fűszerezett, kocsikerék-tíyi tortillákat...

– És húst? – vágott közbe Csako. – Húst is esztek?

– Meghiszem azt, kis öreg. Lesz ott nyárson sült kacsa, kövér tyúkok, zsírtól csöpögő malac, jó nagy ürücombok!

Csako az egész hosszú télen szorgalmasan tanult spanyolul, de egy sereg szó, olyanok, mint *malac* meg *ürü*, mit sem jelentett számára. Ahogy azonban Esteban kiejtette őket, abból megértette, hogy olyan finomságokról van szó, amilyenekről neki eddig fogal-^{ma} sem lehetett. Milyen csodálatos ország is lehet az a Mexikó! Nem csoda, hogy a senorok annyira szeretnék hazajutni. Miért jöttek el egyáltalán? Csako bezzeg soha nem hagyna el egy ilyen országot.

– És tudod, mit csinállok majd a lakomán? – kérdezte Esteban.

– Mit?

– Bekapok egy darabkát ebből. – Izmos ujjával láthatatlan morzsát csippentett a levegőből. – No meg egy harapást abból. A csirkéből meg éppen csak egy combocskát, köszönöm. És talán egy vékony ürüszel-etet. – Könnyed mozdulattal legyintett egyet. – A többi legyen a kutyáké.

11

Csako elképedt.

– Hizlaljátok a kutyákat, hogy aztán megegyétek őket?

– Ugyan, kis öreg. A mi országunkban nem eszünk kutyákat, bár itt nálatok rosszabbat is ettünk, ami azt illeti. Nem, nekem az a csodálatos érzés kell, hogy van ennivaló bőven, akár ki is dobhatom.

A szél átbújta a kunyhó paticsfalán, és meglebegtette rongyaikat, ahogy ott ültek, a sok ennivalóról álmodozva, amit Esteban az imént képzeletben a kutyáknak vetett. Csako egyszerűen nem tudott ennyi húst elképzelni. Még azt sem tudta elképzelni, milyen lehet az, ha csak annyi is a hús, hogy a saját gyomrát mindennap megtölthesse.

Végül is Esteban törte meg a csendet.

– Aztán, ha úgy megraktam a bendőm, hogy vánszorogni is alig bírok, tudod, mit csinállok akkor?

– Mit?

– Elmegyek a bikaviadalra. Hajaj! Az aztán a látványosság!

– Mi az a bika?

Esteban beletúrt kurtára nyírt hajába.

– Hát azt hiszem, te úgy mondanád, hogy egy nagy szarvas, nagyobb, mint *a*, ti szarvasaitokból négy együtt, és hosszú, görbe szarva vam. Hajaj, ha a bika megdühödik, félelmetes ám! Lába a földet kapálja, és jobbra-balra vág a szarvával. Így valahogy. – Esteban utánozta a megvadult bikát.

– Ő, te a bölényre gondolsz!

Most Estebanon volt a meglepődés sora.

– Mi az a bölény?

– Állat. Olyan, amilyenről meséltél.

– De hát mi errefelé soha semmit nem láttunk, ami egy szarvasnál nagyobb lenne!

12

– A bölények ritkán járnak mifelénk, de sok nyárral ezelőtt, amikor nagy volt a szárazság, három bölény a folyó mentén erre kóborolt. Messze északon annyi van belőlük, mint égen a csillag. Legalábbis így hallottam.

– Ejha! – Esteban szeme kikerekedett. S csak úgy villogott a tűz fényében. – Olyan sok állat! Miért nem ott éltek? Miért nem költöztök északra, és vadásztok rájuk? Ott aztán lenne bőven hús.

– A bölények nagyok és félelmetesek, olyanok, ahogy mesélted. Elég bajunk van, amíg egy szarvast elejtünk. Azonkívül azok az északi törzsek bölényei.

– De hát mégiscsak szégyen, hogy az a sok *hős* ott iétál fenn északon, mi meg itt ülünk, és a gyomrunk a gerincünkre szárad.

Csako bátortalanul nézett iel a iérfira.

– Amikor fázunk és éhesek vagyunk, mint most, az öregek mesélni szoktak nekünk, hogy elfeledjük a bajainkat.

– Miért akarnád újra hallani, kis öreg?

– Meséld el, Esteban. Mondd el még egyszer, hogyan történt, hogy most itt vagy.

– Ügysem érted, miről isJjeszélek.

– Az igaz, de azért szeretem hallgatni.

A busa fej hátracsuklott: Esteban hahotázott. Csako már tudta, hogy nyert ügye van. Térdeit felhúzta a melléhez, és várta a hihetetlen történetet.

Valóban nem értette a dolgot a hajókkal, a szigetekkel, amelyekről Estebanék elindultak, azt sem, hol *is* lehet az a Florida, ahol kikötöttek. Hatszáz embert meg elképzelni sem tudott, a tragédia azonban, hogy mindössze ez a négy ember maradt életben, már olyasmiről volt, amit Csako nagyon is megértett. Ugyanígy azt is megértette, hogy milyen kemény lehetett

13

az a hétévi raboskodás a déli partvidék indiánjainál. A déli törzsek gyakran eljöttek a kaktuszsüretre. Éhesebbek voltak Csako népénél, és hihetetlenül kegyetlenek. Még a Bölények Népéről stfóló történetek sem voltak olyan borzasztóak, mint ö^ok a dolgok, amelyeket Csako a déli törzsektől látott;

Csako figyelmét máskor az Estebáriék eszkábálta bőrcsónakok és az ellenséges indiánok leírása kötötte le legjobban, ezen a napon azonban gondolatai egyre visszavisszatértek ahhoz, mit Esteban a bölényről mondott. Hazafelé tartva Esteban szavai ugyanolyan élesen csapkodtak a gondolataiban, mint ahogyan a havas eső ostromozta csupasz lábát és fedélen arcát.

Vajon miért él az ő népe itt, ezen a V^d, kiszikkadt vidéken, ha mások, arra fent északraK, dúskálnak a húsban? Igaz, hogy nincsenek jÖ fegyvereik a bölény-vadászathoz., de a kaktuszgyümölcsöt a törzsek békésen együtt szokták szüretelni. Nem kaphatnának az avevárok is valamennyit a bölényvadászok zsákmányából? Vagy megtanulhatnak tőlük, hogyan kell azokat a hatalmas állatokat vadászni és milyen isteneknek kell áldozatot bemutatni értük.

Amikor mindezt megkérdezte apjától) ^a főnök megdöbbsent.

– Ez itt a mi földünk, fiam – válaszolta komoran. – A bölények pedig az északi törzsekéi-

– Nem költözhetnénk mi is oda? – faggatta Csako.

– Ezt a földet adták nekünk az istenek, amikor a világ még új volt Addig, amíg itt vagyunk, szabadon élhetünk, a magunk módján. Miért költöznénk el innen?

»– Hogy enivalót szerezzünk.

– Mit ér az enivaló, ha idegenek törvényeinek keli engedelmeskednünk érte? A magunk urai vagyunk.

14

Es lesz mit ennünk is, majd ha beérik a kaktuszgyümölcs.

Csak hogy az még három hosszú hónapba beletelik. És addig semmi más nem akad, csak amit a puszta körmükkel kaparnak ki a földből, vagy még az se, ha a hózápor és a jeges szél nem szűnik.

Csako hallgatott, de miközben Cabeza de Vaca a sarokban fekvő beteg felett imádkozott, ő egyre csak Esteban szavain rágódott. „A bölények nem a mieink, igaz, és lehet, hogy azok a törzsek nem fogadnák az avevárokat barátságosan, különösen nem egy tizennégy éves avevárt, *hst* egyedül merészkedne hozzájuk. De ott van Mexikó, a három senior országa.”

Meg kell kérdeznie Cabeza de Vacát. Mielőtt azonban a spanyol befejezte volna a beszélgetést istenével, Csako elaludt.

A vihar másnap és harmadnap is tombolt. A faluban nem akadt enivaló.

– Ez a te műved – mondta Csákónak az édesapja. -Egy napon te leszel a főnök helyettem. Kétszeresen is felbőszítette a Rossz Szellemet, hogy éppen te akarod elhagyni a földünket.

Kibontotta varázsszeres zacskóját, rakosgatni kezdte a benne levő esontocskákat, és halkán dúdolt hozzá.

A megrettent Csako kétszer átköpött a bal válla felett, és elhatározta, hogy sem idegen istenekre, sem távoli országokra nem gondol többé. Napközben sikerült is megtartania elhatározását, de éjjelente egyre Estebannal álmodott, aki sötét bőrrel és kurta, göndör

hajával félelmetesen emlékeztetett egy bölényre. Az álombeli Esteban kosárszám hajigálta az ennivalót egy pufók hasú kutya farkának.

Csako egy ideje nem szívesen találkozott Estebannal. Azokról a dolgokról, amelyekről anyyira szere-

15

tett volna hallani, nem beszélhetett. Valahányszor egy senor a tűz mellé telepedett, Csákónak nem volt maradása többé. Ez volt az egyetlen módja, hogy kínzó kérdései *ki ne csúszhassanak a száján. Hiszen h* beszél vagy kérdezősködik, a Rossz Szellem újabb bajokat zúdíthat az övéire. Csakhogy már annyi mindenről tud. Vajon meddig képes megállni szó nélkül?

A hold újra kerekre hízott, és újra megették a démonok.

A kaktusz kivirágzott, növekedtek rajta a gyümölcsök. A sefiorok arról beszélgettek, hogy hamarosan elindulnak – aztán egy éjszakán Csákót nem nyugtalanították a rémes álmok. Egyáltalán nem aludt.

Egy végtelennek tűnő hideg éjszaka után nagy elhatározásra jutott. Napkeltekor kétszer átköpi a bal válla felett, és kimászott a kunyhóból.

16

KÉRDÉSEK

Csako hidegtől dermedt gyíkokra vadászott

Esteban-

nal. Véresre vájkálták ujjukat a sziklák tövéi^{es a} gyökerek között. Esteban akkora köveket heng^{i*^e^} félre, hogy Csako felnőtt férfi korában sem pr^{oP^0} zik velük. Mire alkonyat előtt hazaindultak, h^{arom,v} három kövér gyík volt a zsákmány. – Fele a tiétek, fele a miénk – jelentette ki ^{^s^e}”

– Azt akarod mondani, hogy megosztod velen* -

– Hát persze.

Csako titokban remélte, hogy a zsákmányba J^{u*} valami a szüleinek is, de szólni nem mert voln⁴. I^{s*} tebannak köszönhette, hogy egyáltalán fogtak ^{va^a} mit.

Ügetni kezdett, hogy ne maradjon el a nége^f öles lépteitől.

– Hamarosan elmész.

Esteban ránézett, de nem szólt semmit.

– Már nem sokszor üldögélünk együtt a ^{tüi me*} lett – próbálkozott, újra Csako.

Elvgyorodott, ^{mer}t Esteban döngő nevetésben tört ki.

– Jól van, jól, kis öreg. Hozd a részedet, meg^{f^u^u*} együtt, bár igazán nem tudom, miért tartod ⁰ty^{an} nagyra a barátságunkat.

Csako a három senort nem tekintette barátj^{ana*}» különösen a kellemetlen modorú Dorantest nerí- ^{^on}

11

Castillo kedves és nagy varázsló, de gyenge, és ez az ország nem való gyengéknek. Cabeza de Vacát tisztelni kell, de a tisztelet nem barátság. Barátságot Csako. csak Estebantól kapott. Esteban lesz az, aki hiányozni fog neki – ma azonban Csákónak Cabeza de Vacával kell beszélnie. A nagy gondolatok kicserélésére pedig az a pillanat a legalkalmasabb, amikor a beszélgetők jóllaktak. Már amennyire egy kemény tél végén egyáltalán jóllakhat valaki.

Egy pillanatra beugrott az apja kunyhójába, de még arra sem szakított időt, hogy gyönyörködjön anyja örömében, amint átadja neki a zsákmányt. A falu éhező lakóinak látványa büntudatot ébresztett benne, de aztán eszébe jutott, mennyi mindent köszönhetnek a három spanyolnak. Ezzel a pár vacak gyíkkal el sem kezdhetik törleszteni mindazt a jót, amit a spanyolok ezen a télen az avevárokért tettek.

Miközben Esteban kunyhójában kuktáskodott, Csákó mély lélegzetet vett, és újra kérdezősködni kezdett a nagy lakomák országáról, ahová a Nap Fiai igyekeztek.

Esteban felnevetett.

– Már megint ide lyukadtál ki, kis öreg? Olyan régen nem meséltem róla, hogy már azt hittem, elfelejtetted.

– Nem felejtettem el. Sok mindent szeretnék tudni.

– Hát akkor kérdezz.

– És felelsz is?

– Felelek. Hanem ha lakomára készülünk, ne fecsegjünk ennivalóról.

Csako letett a kérdésekről, amelyek kitörni készültek belőle, és egy olyat választott, amely egész télen át nyugtalanította, de eddig nem merte kibökní.

18

– Igazán abból az országból jöttök, ahol felkel a nap?

Ez nem az az irány volt, amerre a seniorok tovább akartak utazni. Márpedig nyilvánvalóan oda akarnak visszatérni, ahonnan érkeztek.

Esteban foga már nem villogott, elkomolyodott. Tekintete elsiklott a tűz fölött, a kunyhó sötét sarka felé.

– Meghiszem azt – szólalt meg végül – Én olyan országból jövök, amelytől az a-hely, ahol a nap felkel, nincs messzebb, mint amennyire innen eljuthatsz.

– És ezért vagy te fekete, megégetett a nap?

– Nem, kis öreg, abban az országban, ahonnan én jövök, mindenki fekete, vannak még nálam is feketébbek.

– Nem tudom elhinni!

19

Esteban újra elvigyorodott.

– Én meg nem tudom elhinni, hogy te és a néped léteztek, de hát itt vagytok, mi tagadás!

Csako egy percig mérlegelte a hallottakat.

– A három seiiior fehér, ők hogy kerültek a te országodba?

– Engem vittek az övékbe, Spanyolországba. Közel fekszik az enyémhez.

– De hát akkor mi az a Mexikó, amelyikről azt mondják, hogy a lenyugvó nap irányában és aztán délre kell menni, hogy odajuss?

– Nehéz ezt megmagyarázni, kis öreg.

Csako átkulcsolta a térdét, és türelmeden várt. Esteban rávigyorgott, és megcsóválta a fejét.

– Látom, mégis meg kell próbálnom. Nem fogod megérteni, de nem tesz semmit.

Spanyolország, óceán, hajók és szigetek – mindezeket Csako Esteban történeteiből már ismerte. Bár nem értette őket, nem is töprengett rajtuk. Cortezt, a nagy harcost és az aztékok meghódítását értette. Harcot látott már, de Mexikó városa, és az, ahogyan ott harcoltak, ámulatba ejtette. Furcsa elképzelni, hogy ilyen nagy dolgok történhettek, miközben ő kisgyerekként mászkált itt a faluban, és az övéi miről sem tudtak. Estebannak igaza van. Csako egyáltalán semmit nem értett.

– Azt mondd, a spanyoloknak már volt egy országuk. Akkor minek kellett nekik még egy?

– A próféta szakállára, hát sohasem lesz vége a kérdéseidnek?

Csako riadtan húzta be a fejét.

– Azt ígérted, válaszolsz.

– Fogok is. – Esteban mosolygott. – Csakhogy egy-

20

szerűbb lenne, ha a hónom alá kapnálak, és elvinnélek Mexikóba, hadd lásd a saját szememmel

Bárcsak meg is tenné Esteban!

Cabeza de Vaca mászott a kunyhóba.

– Dorantesszel gyökereket ástunk ki. A legnagyobb részét odaadtam annak a háromgyerekes özvegynek, de levesnek is hagytam.

– Tedd el holnapra, señor – mondta Esteban. ^ Ma este húst eszünk.

A spanyol a parázs felett piruló gyíkokra mefedt.

– Ne, ne is mondd! Hadd higgyem, hogy valami fűrjféle, Jobban fog ízleni.

A másik két spanyol érkezévével megtelt a kunyhó. Castillo kezében hozta olvasóját, melyet barna és szürke magokból ügyeskedett össze. A sarokba kuporodott, morzsolgatta a magokat, és mormolva imádkozott. Dorantes lezökkent a tűz mellé, kezét dörzsölgette melegében. Megérezte a sült hús szagát.

– Mi ez?

– Ne kérdezd! – figyelmeztette Cabeza de Vaca.

– A fiú hozta?

– Esteban fogta őket – szólalt meg Csako. Dorantes erősebben dörzsölgette a kezét.

– Esteban, igen? Életem legjobb befektetése. Esteban keskeny szeletekre vágta a húst. Ahogy körbeadta a szeleteket, saját adagjának egy részét hozzácsempészte Castillóéhoz.

– Nono, Esteban! – csapott le rá Dorantes. – Szó sem lehet róla. Edd csak meg a részed mind. Elég gyenge vagy már így is.

Csako elvigyorodott, mert eszébe jutottak a sziklák, amelyeket Esteban délelőtt félregörgetett. Szerette volna elkapni barátja pillantását, de Esteban mereven a kezében tartott húsrá bámult, mintha Dorantes

21

felháborodása sértette volna. A férfiak fejet hajtottak, hogy istenükhöz szóljanak. Csako követte példájukat, de a szeme sarkából figyelte őket. Amikor ujjaikat homlokukhoz, mellükhöz és vállaikhoz érintették, Csako utánozta a mozdulatokat. Cabeza de Vaca meglátta és elmosolyodott.

– Hogy megy a spanyol nyelv, Csako?

– Jól.

– És úgy látom, Esteban más dolgokra is megtanított. Megleptél, fiam. Kár, hogy nincs velünk pap, hogy folytathatná az oktatásodat.

– Pap? – Csako magyarázatot várva Estebanhoz fordult.

Esteban ránézett a spanyolra.

– Varázsló – felelte avevár nyelven.

– De hát a senorok varázslók, vagy nem? Csako is az anyanyelvén beszélt.

– Nem.

Cabeza de Vaca kérte, fordítanak le, miről beszélnek.

– A papokról érdeklődik. A spanyol elmosolyodott.

– Egy szép napon majd eljön ide egy pap, és épít nektek egy templomot.

– Mi az a templom?

Esteban vigyorgott, de hagyta, hogy Cabeza de Vaca válaszoljon.

– A templom isten háza.

Ez sok mindent megmagyarázott. Csako végre megértette, miért olyan éhesek a senorok, miért nincsenek meleg állatbőreik, és miért nem mentette meg őket az istenük a partvidéki törzsektől. A senorok istene Mexikóban lakott egy kunyhóban. Ott volt a legerősebb. Itt gyenge volt, a senorok csupán arra kér-

22

hefték, hogy gyógyítsa meg a betegeket. Az agyagedénybe tett parázs sem azonos azzal a nagy tűzzel, amelyből kikerült.

Körülpillantott. Hajlandó lenne egy isten egy ilyen kunyhóban lakni?

– Ez a legnagyobb kunyhónk, de azt hiszem, az istennek szűk lesz.

Dorantes felnevetett

– Mexikóban a templom akkora, hogy három falutok elférne benne.

Csako szeme kerekre nyílt.

– Ki tudhatott akkora gyékényeket fonni? És mi tartja őket?

– A templom nem gyékényből készül. Kőből építik.

Dorantes hangja ingerülten csengett, de Csako észre sem vette. Ámulatában se látott, se hallott.

Lelki szemei előtt megjelent egy apró ország, melyet apró égbolt zárt el a világtól. Az ég boltozta barlang belsejében falu falut ért. Saját napja és holdja is van vajon? Kell hogy legyen. Különben hogyan lehetne világos? Ez az isten valóban hatalmasabb bármelyiknél, amelyet az avevárok csak ismertek. Elég erős ahhoz, hogy felülkerekedjen a népét gyötrő Rossz Szellemen.

– Szeretném látni azt a templomot, és szeretném jobban megismerni a ti isteneteket.

– Akkor miért nem jössz velünk? – kérdezte Ca-beza de Vaca.

– Az út hosszú és nehéz. Csako még kisfiú – szólt közbe Esteban.

– Nemsokára férfi lesz. Jól beszél spanyolul, és valamit tud már a keresztény vallásról is. Azt hiszem, kár lenne abbahagyni a nevelését.

23

– Nagyon fiatal még – ismételte meg Esteban. Csako hol az egyikre, hol a másikra bámult. Mi

történt Estebannal? Nem szeretné, ha együtt maradnának? Esteban következő szavai azonban minden kételyét eloszlatták barátja ragaszkodását illetően.

– Csako édesapja a törzsfőnök. A gyerek az egyetlen fia. Nem fogja elengedni a faluból.

– De igen, el fog engedni. Hogyan is tagadhatná meg, ha majd elmesélem neki ezt a sok csodálatos dolgot? Ha beleegyezik, veletek mehetek?

– Csak a terhűnkre lesz, egy haszontalan éhes szájjal több. – Dorantes az imádkozó Castillóra bámult.

Esteban mérgesen ráförmedt az epéskedő spanyolra.

– Az ilyen gyerek, mint Csako, soha nem teher.

– Ugyan mi hasznát vennénk?

– Tudja, hogyan lehet életben maradni ezen a tájon. Nyelveket is gyorsan tanul. Ha velem valami történne, tolmácsolhat.

– De veled semmi sem fog történni – emelte fel a hangját Dorantes. – Kivéve, ha én úgy akarom.

A kunyhóban a levegő hirtelen fülledtté és fenyegetővé vált, mint amikor vihar van kitörőben. Csako olyankor érzett ilyet, amikor perlekedő főnökök keresték fel édesapját. Hátrahúzódott a bejárati nyílást takaró lemez felé. Valaki utána mormolta – Isten legyen veled –, de Csako már kisurrant a tiszta, barátságos éjszakába. Elöntötte a megkönnyebbülés érzése, mintha valami ismeretlen veszedelemből szabadult volna. Mindig így történt, ha Esteban és Dorantes együtt voltak. Mint minden alkalommal, most is szerette volna tudni, mi lehet az oka, de nem sokat töprengett a rejtélyen. Nagyobb gondja volt: hogyan ve-

24

hetné rá az apját, hogy elkísérhesse a senorokat Mexikóba.

Sokkal könnyebben ment, mint gondolta volna. Elmesélte, amit hallott, beszélt az apró világról, amelyet a spanyolok istene egy barlangban teremtett, benne apró nappal és holddal, hogy világítsanak, és vezéreljék az embereket. Édesapja bólintott.

– A kezdet kezdetén népünk a földből jött. Talán azon a helyen történt.

– Akkor helyes lenne, ha visszatérnék oda.

– Nem tudom.

Csako előhozakodott a végső érvel.

– Egyszer majd én leszek a falu törzsfőnöke. Ha valóban létezik olyan isten, amely hatalmasabb a Rossz Szellemnél, jó lenne, ha megismerhetném.

– Ez igaz. – Csako édesapja hosszan nézte a tüzet. Azután megszólalt: – Lássuk, mit mutatnak a jelek. Csako alvógyékényén fekvé figyelte apját. A törzsfőnök háttal állt, karja időnként felfelé mozdult, ahogy varázsszeres zacskója tartalmát egy lapos fenekű kosárba borította. Előrehajolt, figyelmesen szemlélte a tárgyak[^]alkotta mintát, hogy aztán összemarkolva újra kiborítsa őket. Csákónak több esze volt annál, hogysem megpróbáljon lopva egy pillantást vetni a kosárban heverő tárgyakra, vagy hogy a rejtélyes szertartás felől kérdezősködjön. Mindenkinek magának kell a saját varázsszerét megtalálnia és a benne rejlő erőket megidéznie. Mindenesetre remélte, hogy a Rossz Szellem nem fog tiltakozni.

Fejét bal válla felé fordította, de aztán meggondolta magát, és inkább a senioroktól látott mozdulatokat végezte el. Végül is miért ne kezdetné el éppen most? Oldalára fordulva elhelyezkedett a gyékényen, és hagyta, hadd csatázzanak a szellemek, akár a jók,

25

akár a rosszak, édesapja varázsszeres zacskójának tartalmával. Reggel elég volt egyetlen pillantást vetnie apja szomorú szemére, máris tudta, ki lett a győztes. Rohant Estebanhoz, hogy elújságolja a jó hírt.

Ezután az egyre türelmetlenebb várakozás napjai következtek, melyeket csupán a keserves kutatás töltött ki az egyre gyérülő ennivaló-lelőhelyek után. A spanyolok már eldöntötték, hogy északnak indulnak. Mexikó délnyugati irányban feküdt, de rettegetek a kegyetlen part menti törzsektől, és biztonságosabbnak találták északnyugati irányban messze kikerülni azt a vidéket, ahol korábbi rabtartóik még elérhetik őket. Ezenkívül Csako újra elmondta, amit a bölényekről tudott. Északon több ennivaló akadhat, és az^vaveváro-kat alapul véve, a törzsek i& bizonyosan barátságosabbak. Egyetlen kérdés maradt csupán: mikor induljanak?

– A kaktuszgyümölcs színesedni kezd – jelentette be Cabeza de Vaca. – Most már lesz ennivalónk az útra. Indulunk.

Csako közbe akart szólni, megmagyarázni, hogy a gyümölcs színe semmit sem jelent. Legalább egy hónapba beletelik még, amíg annyira megérik, hogy megehetik. De meggondolta magát. Északon sem nehezebb ennivalót találni, mint amilyen nehéz lesz ebben a következő hónapban itt a faluban. Meg aztán, ha addig halasztják az indulást, amíg majd bőviben lesznek az ennivalónak, apja úgy dönthet, hogy még sincsen szükség új istenre, és megváltoztathatva elhatározását, nem engedi el fiát.

Csako a vállára akasztotta tegezét, felmarkolta íját és kőbaltáját, és kilépett, hogy a falu közepén csatlakozzék a Nap Fiaihoz. Esteban már várta. Félrevonta a fiút.

26

– Ne gyere velünk, kis öreg.

– Veletek kell mennem. Apám azt kívánja, hogy ismerjem meg ezt az új istent.

– De hát ez nem új isten! Figyelj rám, kis öreg. Isten, Allah, a Föld Teremtője, a Jó Szellem, ez mind egy és ugyanaz. Csak a nevük más.

– A Rossz Szellem és a Jó Szellem nem ugyanaz. Esteban sóhajtott.

– Csako, ez itt a te néped. Ez a te földed. Maradj itt azokkal, akik szeretnek. Maradj meg ebben az életben, amelyet ismersz. Nincs más olyan föld, mint ahol születted. Nincs más olyan nép, mint a saját néped.

– Ez igaz – felelte Csako keserűen. – Hol is lehetne még egy ilyen helyet találni?

Megfordultak, és együtt nézték a falut, a patics-falú kalyibákat, melyeknek északi oldalát lakóik vastagon betapasztották sárral, meddő igyekezetükben, hogy a metsző téli szeleket felfogják. Az erőtlén napfényben az emberek csupasz mellkasának minden bordáját

meg lehetett számolni. Amott ketten egy döglött erdei patkányon marakodtak.

– Ejha! – lélegzett mélyet Esteban. – Az ember felejt, de ez még annál is rosszabb, ami az emlékeimben __ – Elhallgatott, és barátságosan rácsapott

Csako vállára.

A fiú elterült a földön.

– Ezer bocsánat, Csako! – Esteban olyan könnyedén kapta fel, mintha egy összegöngyölített gyékényt kellett volna felállítania. – Dorantes annyit hajtogatja, hogy gyenge vagyok, hogy végül magam is elhiszem. Megütötted magad?

Csako a fejét rázta.

– Akkor gyere. Megyünk Mexikóba ... a lakomák-ja és a bikaviadalokra.

27

A falubeliek jó darabon elkísérték a távozókat, könyörögtek, hogy maradjanak, és gyógyítsák meg a betegeket, de a spanyolok elhatározását nem tudták megingatni. Amikor népe végül visszafordult, Csako elbúcsúzott a szüleitől.

Apjának a mellén kicsipkézett szelű kagylóhéj lógott bőrszíjon. A kagyló sima belsejébe titokzatos jeleket karcoltak. A törzsfőnök levette a szíjat, és Csako nyakába akasztotta.

– Megóv majd, fiam.

Csako megölelte apját. Aztán édesanyja nézett hosszan a fiú szemébe. Amikor megölelte, arca nedves volt a könnyektől. Csako gyorsan elfordult, nehogy ő is sírva fakadjon, és még meggondolja magát Határozottan lépkedett Esteban nyomában, vissza sem pillantott az otthonra.

Ott mögötte csak az éhínség maradt. Előtte valahol rejtőzött Mexikó minden titka és a nagy ígéret: jóllakhat.

28

ERŐS VARÁZSSZER

A spanyolok hamar rájöttek, hogy hiába pirosk a kaktuszgyümölcs, megenni még nem lehet. Tejszerű leve úgy kimarta a szájukat, hogy amikor a kivetkező faluban néhány szárított bogyóhoz és rostos gyökérhez jutottak, azt sem bírták elfogyasztani. Minél északabbra kerültek, annál zöldebb, éretlenebb gyümölcsök szomorkodtak a kaktuszokon, egyre csökkent a remény, hogy vaíamí ehetőt találjanak. v^Tégsd kétségbeesésében Csako a kaktusz gömbölyű, húso[^] kinövéseit tördelte le, és próbálta megsütni. Ahhoz elegendőnek bizonyult, hogy jártányi erejük maradjon. Don Castillót azonban a nehezebb útszakaszokon Es-tebannak vinnie kellett.

A három fehér varázsló híre faluról falura terjedt. A falvakból a férfiak és a fiúk elkísérték őket a következő településig, híruk mindenhol megelőzte érkezésüket. Az indiánok készségesen osztották meg velük, amijük csak volt, de minden falu szegényebbnek tűnt az előzőnél. Csupán egyvalamiben bővelkedtek ... Betegekben. Gyakran előfordult, hogy a spanyolok az egész napos fárasztó gyaloglás után ihajd az egész éjszakát imádkozva virrasztották át az áldásukért könyörgők ágya felett.

Csako nap nap után ott botorkált Esteban nyomában. Lába vérzett, gyomrát marta az éhség. íjzért Tiagyta volna ott a földjét? Hol az a csodálatos Mexi-

29

kó? Már belezavarodott a számolásba, hánszor nyugodott le a nap azóta, hogy vándorolnak, de az út hosszabbra nyúlt, mint gondolta.

– A föld olyan nagyon nagy – kesergett Esteban-nak. – Csak elnyúlik, ameddig látsz, és ha odaértél, megint mehetsz tovább. Kezdem azt hinni, hogy nincs Ls vége sehol. A föld végtelen, talán még annál is nagyobb, nekem legalábbis így tűnik.

Esteban csendesen nevetgált.

– Meghiszem azt, kis öreg. Kerek a föld. Mi meg olyanok vagyunk rajta, mint egy kosár peremén mászkáló hangyák. Ha egyre csak mendegélünk a peremén, végül visszajutunk oda,

ahonnan elindultunk.

- Akkor nemsokára biztos megint elérjük a falumat.
- Nem, kis öreg. Nem ilyen egyszerű ez. Én már tudom.
- Hát akkor meddig tart?

Esteban lehajtott fejjel, gondolataiba merülve baktatott. Csako megrángatta a kezét.

– Esteban!

A férfi összerándult, mintha álmából riadt volna fel.

- Mi a baj?
- Mennyi ideig tart, amíg bejárjuk a világ peremét?
- Nem tudom. A spanyolok egyre keletebbre hoztak, de sohasem láttam viszont az otthonomat, a szüleimet. Soha, kis öreg, azóta, hogy akkorka voltam, mint te.

Megsimogatta Csako fejét, és sóhajtott.

- Talán vannak emberek, akiknek örökké a világ peremét kell járniuk.

30

Visszamerült éber álmaiba, miközben tovább róttá az utat.

A mögötte baktató fiú is gondolataiba mélyedt. Hosszabb lesz ez az út, mint amilyennek gondolta. Lehet, hogy Estebanhoz hasonlóan ő is eléri a felnőttkort, mielőtt visszatérne szülőfalujába. Ezen volt mit gondolkozni.

Ezen az estén, mielőtt megkínálták volna az utazókat dióval és nyúlhússal, a falubeliek a közeli városról meséltek nekik. Ott az emberek más nyelvet beszélnek. Igen, akadnak itt a faluban olyanok, akiketől megtanulhatják a különös szavakat. Valamikor régen fogságba estek, rabszolgákként kerültek ide, de niég nem felejtették el az anyanyelvüket.

Csako felpattant.

- Én nem ülök le rabszolgákkal egy tűzhöz!

A spanyolok megütközve bámultak rá. Dorantes hangosan felnevetett. Cabeza de Vaca haragos pillantása azonban elhallgattatta.

- Nem kell együtt enned velük – mondta Csákónak. Csak a nyelvükei; kell megtanulnod.

A három sefior a szolgálatkészen magyarázó indiánok nyomába szegődött. Csako Estebanhoz fordult.

- Mondd meg nekik, hogy nem vagyunk hajlandók rá.

Esteban sarkon fordult és elsétált.

- Esteban, várj! Nem ülhetsz le rabszolgák közé!
- És miért ne ülhetnék? – A fekete nem lassította meg lépteit. Csako megbotlott, futnia kellett, hogy utolérje a barátját.

– De hát ezek becsstelen emberek. Inkább rabszolgák lettek, hogysen igaz harcosokként meghaltak volna, és azzal sem törődnek, hogy most az egész vi-

31

lág tudja, milyen gyávák. Erőtlen a szívük. Nem szégyellik, hogy harc helyett megadták magukat. Esteban megállt.

- És ha lehetőségük sem volt arra, hogy harcoljanak?
- Akkor is meg kellett volna tagadniuk a rabszolgamunkát. Miért nem próbáltak megszökni, ezzel kényszerítve gazdáikat, hogy megöljék őket?

– Te ezt tennéd, kis öreg?

– Igen! – kiáltotta Csako. – Egy törzsfőnök fiának még féltöbben kell óvnia a becsületét, mint a varázsszerének titkát.

– De hátha a rabszolga úgy óvja meg a becsületét, ha engedelmeskedik gazdája parancsainak? Hátha ehhez is nagy bátorság kell!

Csako megvetően kiköpött.

- Egyetlen bátor és becsületes férfi sem lesz rabszolga.

Esteban sötét szemében, ahogy a fiúra bámult, mélységes szomorúság tükröződött. Csako lehorgasz-totta a fejét, de aztán dacosan újra felszegte. Az igazságot mondta. Igaznak kellett lennie, hiszen erre tanították. Az ő népének semmije sem volt a szabadságán kívül. Azért éltek az istenektől kapott kietlen földjükön, hogy ezt az egyetlen kincsüket megóvhas,sák. Nem akarta-e ő is elhagyni azt a földet, hogy a Bölények Népehez csatlakozzon? De nem rabszolgaként, ő mindig meg fogja őrizni a szabadságát. Szabadság nélkül egyetlen harcos sem élhet. A rabszolgaságnál nincsen nagyobb szégyen, az embert nem érheti nagyobb gyalázat!

– És én? Rólam mi a véleményed, kis öreg? – Esteban hangja szinte suttogásig halkult.
– Én becsületes vagyok? Vagy bátor?

32

– Senki sem lehet bátrabb vagy becsületesebb nálad, még senor de Vaca sem. Ha te nem mennél Mexikóba, én sem lennék itt.

Esteban pár lépést előrement, megállt, és a sötétedő égre bámult. Csako még egyszer végiggondolta, amit Estebannak mondott. Nem, az ő szavaiban semmi olyan nem lehetett, amitől barátja széles vallanak ennyire meg kellene görnyednie, mintha bánat súlyos terhe nyomná. Végül is Esteban kiegyenesedett, megfordult, és határozott léptekkel visszament Csákóhoz.

– Gyere, meg kell tanulnunk ezt az új nyelvet. -Csako tiltakozni akart, de Esteban letorkolta. – Olyan kevés benned a bátorság, hogy félsz beszélgetni a rabszolgákkal, akiktől pedig egy tűzrakás választ el? Annyira hiányzik belőled a becsület, hogy visszautasítanád a senorok kérését?

– Ez nem bátorság vagy becsület kérdése. Egyszerűen nem akarok az ilyen emberek közelébe kerülni. – Csako sóhajtott egyet. – De ha te odamész, akkor odamegyek én is.

Késő éjszakáig üldögéltek a tűz mellett, igyekeztek az új nyelv minél több szavát megtanulni. Estebannak nagyon jó nyelvérzéke volt. Csákónak már nehezebben ment a dolog. Zavarta a két rabszolga jelenléte. Azonkívül más gondolatok foglalkoztatták.

Miközben az új szavakat hallgatta, és mormolgatta magában, Csako széles csíkot vágott le bőr ágyékkötőjéből. Egy csontdarabból árat faragott, a csík szélére lyukakat ütött vele, és a bőrcsíkból gondos munkával zacskót varrt. Cérnaként az ágyékkötőjéből hasított szálakat használta hozzá. Levágott még néhány keskeny szíjat összehúzó zsinórnak. Lassan ment, de mire a rabszolgák elmentek, befejezte művét.

33

Felált, és nyújtózkodott egyet.

– A próféta szakállára! – Esteban Csako ágyékkötőjére meredt. – Mit csináltál?

Csako végignézett magán. A kopott szarvasbőrdarabot, amelyet előrehúzott a két lába között, elöl, a derekán egy körbekötött szíj tartotta. Az így keletkezett keskeny kötény elöl is, hátul is majdnem a térdéig ért. Most azonban az elülső rész alig egy tenyérnyire a szíj alatt végződött. Ha még egyet nyújtózik, ki is csúszik a szíjból.

– Szarvasbőrre volt szükségem.

– Ennyire éhes vagy? Ejha! Mindannyian lemez-telenedünk, még mielőtt Mexikóba érnénk. Szinte látom, hogyan üldözöd majd a hegyekben az ágyékkötője utolsó foszlányait őrző Dorantest!

Mókás kétségbeeséssel forgatta szemeit. Csako szándéka ellenére elvigyorodott.

– Ugyan, ne komolytalankodj, Esteban.

– De hát ez komoly. Jobban tennéd, ha elöl-hátul egyformára húzogatnád, mielőtt megbotránkoztatod a senorokat.

– Hogyisne! És akkor mire ülök?

– Ezt előbb gondoltad volna meg, mielőtt szétdaraboltad az ágyékkötődet.

– De hát szükségem van egy varázsszeres zacskóra. Ha én is olyan sokáig távol leszek

hazulról, mint te, erős varázsszerre lesz szükségem. Ideje, hogy nekilássak megszerezni.

Esteban ünnepélyesen bólintott busa fejével.

– Meghiszem azt, kis öreg. Kössünk üzletet.

– Üzletet? – Csako megint lenézett. Megkurtított ágyékkötője minden bizonnyal megbotránkozthatná a senorokat.

– A következő üzletet. Te rendbe szeded az ágyék-

34

kötődet, és egy ideig eltűröd az ezzel járó kényelmetlenséget. A legközelebbi faluban pedig, ahol hajlandók bőrt eladni, szerzek neked egy új ágyékkötőt. Megegyeztünk ?

Jó üzlet. Lesz egy szép új ágyékkötője, és övé marad a bőr is, ami a régiből megmaradt. Gazdag lesz, és cserébe mindössze annyit kell tennie* hogy gondosan megnézi, hová ül le ezután.

– Megegyeztünk.

A mellére kötött szíjra akasztotta az üres varázsszeres zacskót, és miközben lefeküdt, azon gondolkozott, mikor találja majd meg azt az erős varázsszert, amit beletehet. Talán Don Castillótól kaphat egy párat az imádkozósmagokból. Nem, arra a spanyolnak magának is szüksége van. Valami mást kell találnia.

összekuporodott, Esteban széles, meleg hátához simult, és nyugtalan álomba merült. Most, hogy elhatározta, megszerzi varázsszerét a Rossz Szellem ellen, addig nem érezhette biztonságban magát, amíg a varázsszer bele nem kerül a zacskóba.

Két nappal később megérkeztek a Másfajta Nép falujába. Vezetőik elmondták a falu indiánjainak, hogy a három fehér a felkelő napból érkezett hatalmas, gyógyító varázsló. Az asszonyok üdvözölték a vendégeket, elmesélték, hogy hallottak már a nagy varázslókról, és azt is elmagyarázták, hogy a férfiak éppen ünnepi böjtöt tartanak. Három nap múlva, ha a böjt véget ért, néhányan közülük szívesen átvezetik majd a senorokat a hegyeken.

– Kérdezd meg őket, mióta böjtölnek – súgta Cabe-za de Vaca.

Esteban lefordította a kérdést.

– Két napja – hangzott az asszony válasza.

– Akkor azóta itt senki sem vadászott. – A spa-

35

nyol sóhajtott. – Alkalmazkodnunk kell hozzájuk. -Áldását adta a kísérőkre, és hazaküldte őket.

Itt is, ott is tüzek lobogtak, hatalmas, fedett fazekakban rotyogott rajtuk valami. Csako felemelte az egyik fedelét, és a sárga tea bűzétől hátratántorodott. Az egyik asszony rikácsolva elzavarta. A tea hozzátartozik a szertartáshoz, és Csako tönkretelheti bűvös erejét. A fiú visszasietett társaihoz, hogy megossa velük szegényes vacsorájukat.

A faluban csend honolt.

– Túlcsodásan nagy ez a csend – szólalt meg Doran-tes. – Nem tetszik nekem.

Felváltva örködtek egész éjszaka. Virradatig nem történt semmi, ekkor a néma kunyhókból festett képű férfiak ugrottak elő, körbeülték a tüzet, és ordítózni kezdtek:

– Ki akar egyet inni?

Körbeadták az egyik gyomorforgató szagú teával teli tálat. A férfiak sorra nagyot húztak belőle. Csako kiszáradó torokkal figyelte őket^ Az ötödik indián, alighogy lenyelte a kotyvalékot, szörnyen rosszul lett.

– Valamelyik asszony belenézett a fazékba, és megmérgezte a teát! – kiáltották a többiek.

Az asszony, aki rajtakapta Csákót, a négy idegenre mutatott. A fiú nem tudta ugyan követni, mit hadart, de nem lehetett félreérteni. Az asszony azzal vádolta, hogy ő „mérgezte” meg a teát. A tűz körül kuporgó indiánok most rá kezdtek acsarkodni. Fekete-fehér mintákkal kimázolt képük láttára a fiú gerincén jegesen kúszott fel a félelem. Varázsszeres zacskójához

kapott, de a zacskó még üres volt.

– Ez a vég – mondta Dorantes. – Tudtam, hogy a fiú még bajt hoz ránk. Most mindnyájunkat megölnék.

36

– Még nem – intette le de Vaca. – Ne add fel a reményt. Még megmenekülhetünk.

Castillo hangtalanul mozgó ajkakkal morzsolta olvasóját.

– Huj, juj! – Esteban váratlanul felpattant, és a tűz körül ülőkhöz rohant. Átugrott az egyik indián feje felett, és aprókat szökdécselve körbetáncolta a „mérgezett” teás tálat. Eközben megállás nélkül rövid, pattogó strófákat énekelt

Csako a senorokra meredt. Cabeza de Vacának és Dorantesnek láthatóan nagy erőfeszítésébe került, hogy megőrizze komolyságát. Castillo úgy tett, mintha nem is hallaná Estebant

– Egy dinnye, két dinnye, szedjük le ízibe! Elment a boltos haza, engem hagyott a boltba*. – Esteban hatalmas tenyereit rezegettette a tál felett, miközben egyre ismételte a dalocskát. Aztán megragadta a széles agyagtálat, és a szájához emelte. Ádámcsutkája hétszer ugrott fel-le, mielőtt ismét leengedte volna. Aztán sokáig mozdulatlanul állt Szeme kimeredj mintha ki akarna ugrani a helyéből. Homlokát kiverte a veríték. Végül nagyot nyelt, és elrikkantotta magát :– Huj, juj!

– Huj, juj! – vágta rá a kimázolt indiánok. Ax egyik kiragadta a tálat Esteban markából, és elüvöi-tötte magát:

– Ki akar egyet inni?

Esteban átbotorkalt Csákóhoz, és súlyosan lezökkent a földre.

– Castillo minden bizonnal imádkozott értem -hörögte. – Csak a csoda segíthetett ezt a boszorkány-kotyvalékot lenyelni.

A csoda azonban nem sokáig tartott. Alig néhány perc múlva Esteban már rosszabb állapotban volt,

37

mint bármelyik indián. Sikerült eltüntetniük szem elől, de csak azért, mert az indiánokat nagyon elfoglalta a tűz körüli szertartás. Valahányszor újabb rosz-szullét következett be, és egy-egy asszony alapos verést kapott, a spanyolok lélegzet-visszafojtva várták, mi fog történni. Ha csak egy asszony is feléjük menekül, menthetetlenül felfedezi Estebant, amint ott öklendezik a kunyhó mögött. Az indiánok pedig bizonyítva látnák, hogy Csako mérgezte meg a főzetet.

Éjszaka még alaposabb okuk támadt az aggodalomra. Esteban olyan gyenge lett, hogy lábra sem tudott állni. Minden ételt, italt elutasított, elnyúlva hevert a földön, kapkodva szedte a levegőt.

– Talán *valóban* megmérgezték azt a teát – mondta Dorantes.

A falu közepéről sikolyok hangzottak.

– A férfiak úgy vélik, hogy megmérgezték – felelte Csako. – Az egyik asszonyt verik, amiért belenézett az edénybe.

– Nemsokára minden asszony elmenekül, s ebben a sötétségben nem találják meg őket. Ha megint rosz-szul lesz valaki, bennünket fognak keresni.

Cabeza de Vaca a szakállát tépdeste.

– Azt hiszem, Dorantes, ez egyszer igazad van. Mennünk kell. Ha itt maradunk, ellenünk fordulhatnak.

– De hát nincs vezetőnk.

– Ott az ösvény. Átvezet a hegyeken.

– És mi lesz Estebannal? – kiáltott fel Csako. – Estebant nem hagyhatjuk itt!

– Vagy ő, vagy mi – morogta Dorantes.

– Mindannyian, vagy egyikünk sem. – De Vaca hangja minden vitát kizárt. Esteban fölé

hajolt. -Hogy érzed magad ?

38

– Könnyebben! – Fárad* mozdulattal intett. – Enni, azt nem. Csak hagyjatok pihenni. Virradat előtt talpra állok. Ígérem.

– Gondolod, hogy megteszi? – suttogta Csako.

– Amit Esteban ígér, azt meg is teszi.

Közelebb húzódtak egymáshoz, hallgatták az indiánok énekeit. Éjszaka múltával a dallamok egyre vadabbak lettek. Jóval hajnal előtt Cabeza de Vaca felriasztotta őket.

– Itt az idő! Gyerünk!

Esteban előbb négykézlábra támaszkodva pihent egy darabig, aztán felegyenesedett. Bizonytalanul imbolygott, karját kinyújtotta, hogy egyensúlyozza magát. Csako ott termett bal karja alatt. A vállára nehezedő súly volt akkora, mint egy kifejlett szarvas súlya, de a fiú megfeszítette a térdét, és támogatta a tántorgó Estebant. Hallgatagon ballagtak kifelé a faluból. A mozgás láthatóan jót tett Estebannak. Délre már arra is képes volt, hogy átvegye a vezetést, éles szemmel kutatva a hegyszoros felé vezető ösvény elmosódott nyomait.

Csako mögötte baktatott. Az ő szeme is a talajt fürkészte, de nem az utat kereste. Amikor éjszakára megálltak, megmutatta Estebannak varázsszeres zacskóját. Telis-tele volt fényes, pettyes levélkékkel.

– Ezekből a levelekből főztek az asszonyok odalent. Erős varázsszer lehet.

– Meghiszem azt. Életemben sem ittam erősebbet. Csako elégedetten bólintott.

Zaeskója dugig volt

tömve a levelekkel. Mihelyt az első tábortűz mellé letelepednek, megszáritja és összemorzsolja őket. Akkor marad hely más bűvös szereknek is a zacskóban. Ha egy varázsszernek nagy a hatalma, háromnak vagy négynek még nagyobb.

39

A következő napon az ösvény lejtenei kezdett.

– Most, hogy túljutottunk a hegyeken – mondta Cabeza de Vaca –, a folyók már nem délnek, az öböl felé folynak, hanem nyugatra, a Nagy Tengerbe tartanak. Ez azt jelenti, hogy az öblöt elhagytuk, és nyugodtan délnek fordulhatunk, Mexikó irányába. A part menti törzsektől már nem kell tartanunk.

– Oda nézzetek! – Csako északra mutató mutatóval mutatott, ahonnan szürke esőfüggöny tartott sebesen feléjük. Mennydörgés rázta meg a levegőt. Villámok cikáztak a sziklák felett. Az utazók letértek az ösvényről, és menedék után kutattak. Csako meg nem tudta volna mondani, meddig bukácsoltak, csúsztak-másztak a sziklák között, míg végre egy kis barlangra akadtak, ahol aztán egymáshoz bújva átdideregtek az éjszakát.

Hajnalban Dorantes dugta ki elsőnek a fejét.

– Szóval, biztonságos távolságba jutottunk az öböltől? Közölnöm kell veled, de Vaca, hogy még jó sok hegyen kell átjutnunk ahhoz, hogy valóban ott legyünk.

A sziklás terasz széléhez kúsztak, és lebámultak a mélybe. Alattuk, egy széles völgyben vihartól megáradt folyó tajtékzott.

– Délnek folyik – mormolta de Vaca. – Az öbölbe.

– Ezer köszönet, hogy felhívtad rá a figyelmemet -förmedt rá Dorantes. – De hát mennyire vagyunk Mexikótól?

– Azt csak az isten tudja.

A vita a folyókról és az irányokról semmit sem mondott Csakónak. Tátott szájjal bámult a völgy északi végébe. Hatalmas város terült el előttük, alig egynapi járásra. Még sohasem látott ilyen furcsa kunyhókat és ennyit együtt. Nyolcszor számlálta végig az ujjait, és még ennél is több magas, kúp alakú épít-

40

ményt fedezett fel. Biztos, hogy végre elértek Mexikó hatalmai városába.

Az üdvözlésükre eléjük siető emberek azonban indiánok voltak, öltözetük különös ugyan, de azért csak indiánok ezek.

Csako a férfiak vállán átvett leplekre meredt. Közelebb húzódott Estebanhoz.

– A Bölények Népe – suttogta rémülten.

Egyszerre csak eszébe jutottak a rég hallott történetek. A Bölények Népe a napnak bemutatott különös szertartások során saját törzsének tagjait kínozta halálra. Erős varázsszerű megvédte, őket az idegenektől, akikkel különben sem voltak túlzottan barátságosak. Hangulataik a szél szeszélyességével változtak. Minden ok nélkül megtámadtak embereket, akikkel előzőleg barátságosan viselkedtek.

Miközben ott reszketett Esteban mellett, Csako megtapintotta varázsszeres zacskóját. De hát mit használhattak a levélké ezek ellen az izmos, mogorva képű férfiak ellen ?

a

A BÖLÉNYEK NÉPE

Az előresiető Esteban és Csako az összes általuk ismert nyelvjárással megpróbálkoztak, és végül jelbeszédre szorultak. Nem is voltak benne bizonyosak, hogy az indiánok megértik őket, amíg azt nem próbálták közölni, hogy a közeledő spanyolok hatalmas gyógyító varázslók.

Ekkor a Bölények Népe mormolni kezdett egymás között, és valamennyien az egyik nagyméretű, kifestett tipi előtt karba font kézzel álldogáló öregemberre néztek.

Csako megborzongott. A Bölények Népenek voltak saját erős varázsszeri. Varázslójuk nem örül majd újabb isteneknek.

A három senior hamarosan feltűnt az úton. Dorantes és Cabeza de Vaca kétoldalról támogatták Cas-tillót. A Bölények Népe varázslója megvetően elfordult. Az indiánok körülvették az idegeneket, megtapogatták őket, és megdörzsölték a bőrüket. Egyikük meg is karmolta Estebant, hogy lássa, a fekete szín nem festék-e. Cabeza de Vaca nyugodtan tűrte, hogy szalmaszínű szakállát húzogassák, fogdossák, suttogva vitatkozzanak felőle. Türelmesen elviseltek mindent, hiszen a Bölények Népe bővíben volt az ennivalónak. Szárított húst, zsírral elkevert aszalt bogyókat raktak eléjük és belőlük készített főtt ételket. Csako megette a részét, de akárcsak a többieké,

42

az ő gyomra is túlságosan hozzászokott az éhezéshez; Napi egy étkezésnél többet el nem viselt volna. Arra az időre gondolva, amikor gyomra megint kitágul, egy szárított bölény húscsikot a mellszíjára fűzött.

– Gondolod, hogy itt maradunk egy ideig? – kérdezte Estebantól.

– Ki tudja? Don Castellónak szüksége lenne pihenésre és jó táplálkozásra, de ezek az emberek... -Mevonta fekete vállát.

Csako elgondolkodva bólintott. A Bölények Népe nem fogadta őket olyan örömmel, ahogyan más törzsek tették. Ennivalót és szállást adtak az idegeneknek, ahogy azt az udvariasság megkívánja, de mindezt korántsem barátságosan. Távol tartották magukat

43

a jövevényektől, és úgy látszott, csupán az ürügyet lesik, hogy ellenségeiknek kiáltsák ki őket.

A tipi vékony falán át Esteban és Csako hallotta, hogy Dorantes Cabeza de Vacával vitatkozik.

– Ezeknek nem tetszünk – jelentette ki Dorantes. -> Észrevetted, hogyan tapogatják az íjukat? Csak arra várnak, hogy a nyilaikat a hátunkba lőhessek.

– Márpedig akárhogyan is van – hangzott de Vaca válasza –, Castillo képtelen továbbmenni evés és pihenés nélkül.

–” Esteban vihetne. *– Esteban nem ló!

– A legközelebbi faluig vihetne Castellót.

– Miből gondolod, hogy az ottaniak barátságosabbak lesznek? Ezen a vidéken már nem ismerik gyógyító-varázsló hírünket.

– Akkor éppen itt az ideje, hogy a lehető leggyorsabban elhagyjuk ezt a vidéket. Talán a következő törzsek barátságosabbak lesznek.

Hosszú csend következett.

– Jól van, reggel folytatjuk az utat. – A tipi ajtólemeze alól de Vaca zilált szakállá tűnt fel. – Esteban, megkérdeznéd az indiánokat, hogy melyikük jönne Velünk vezetőnek?

Csako követte barátját a táboron át. Esteban mutogatni kezdett, próbálta megértetni, hogy vezetőre lenne szükségük a folyón túli legközelebbi faluig. A Bölények Népe üres tekintettel bámulta Esteban kézmozdulatait, pedig Csako biztosan érezte, hogy értik. Egyszerűen nem tartották annyira a seniorokat, hogy miattuk vadászokat nélkülözzenek. Egyáltalán nem érdekelte őket, mi történik az idegenekkel. Csako nem is tudta őket kárhoztatni érte.

Ha a spanyolok nem segítettek volna a betegekben

44

és az éhhalállal küszködőkön, az ő népe ugyanígy érzett volna irántuk.

– Akkor hát maradnunk kell – mondta. Esteban a fejét rázta.

– Dorantes ragaszkodni fog hozzá, hogy induljunk el vezető nélkül.

– De hát nem ismerjük az-utakat.

– Nem számít. Vajon egy megriadt nyuszi töpreng-e, merre iszkoljon?

Csako a tipijükre bámult. Olyan közel voltak már, hogy az olajozott falon átsejlettek a spanyolok árnyai. Csako lehalkította a hangját.

– Castillo nem sokáig marad köztünk, ha holnap elindulunk. Tudom. Sok ilyet láttam már.

– Bizony, bizony. – Ügy látszott, Esteban többet is mondana még, de nem tette.

Csako tudta, mire gondol a barátja. Ha maradnak, megtörténhet, hogy egyikük sem hagyja el többé a falut. Amikor közeledni próbáltak a Bölények Népehez, a feszültséget és a bizalmatlanságot szinte tapintani lehetett körülöttük. Megtapogatta a mellszíján függő szárított húst, de a gyomra még mindig bizonytalanul válaszolt az evés gondolatára.

Esteban súlyos tenyere végigsimított a fiú haján.

– Számolj be a senioroknak, kis öreg.

– Este?

Esteban válaszképpen csak megszorította Csako vállát, azután a falu szélén elnyelte a sötétség.

A fiú habozott, nagy kísértést érzett, hogy Esteban nyomába eredjen. Esteban azonban azt parancsolta, hogy jelentse,– amit tapasztaltak. Sóhajtvá bebújt hát a tipibe, és elmondta, hogy nem sikerült vezetőt szerezniük. Heves vita után az a döntés született, hogy

49

reggel átgázolnak a folyón, Castillót majd Esteban viszi a hátán.

Cabeza de Vaca keresztet vetett.

– Isten vezérelje lépteinket.

Alighogy e szavakat kimondta, a faluban nagy hangzavar támadt. Elsőnek Csako ugrott ki a tipiből. Amikor a spanyolokat meglátták, az indiánok csoportja megtorpant. Esteban előrebicegett, és súlyosan Csako vállára nehezedett. Jobb lábikráján két kis sebből csepegett a vér.

– Mi történt? – kérdezte, Csako.

– Vigyetek a tipibe. Gyorsan!

Mielőtt Csako megmozdulhatott volna, a vitatkozó indiánok csoportja kettévált. A Bölények Népeének varázslója méltóságteljesen odalépdelt Estebanhoz. Egy harcos kivált a csoportból, hogy kiabálva, hadonászva megmagyarázza neki, mi történt. A varázsló

elmosolyodott, összehúzott szemmel fordult Esteban-hoz, és a halál éles jelét rajzolta a levegőbe.

– Mit mondott? – tudakolta Dorantes. – Mi a baja Estebannak?

Csako csak a fejét ingatta. Torka megbénult, egyetlen hangot sem bírt kiejteni. Szemére mintha ködfátyol ereszkedett volna, ahogy Estebant besegítette a kunyhóba, és vigyázva lefektette a bölénybőrökre. Dorantes követte a fiút, közben egyre rángatta a karját

– Mi van itt, te gyerek? Mi történt veled?

A harag végre megoldotta a görcsöt Csako torkában.

– Megmarta egy csörgőkígyó.

– Hogy lehetett ilyen vigyázatlan? – rikoltott fel Dorantes. – Meg kellene korbácsoltatnom.

Csako az őrzőgő spanyolra meredt.

46

– Nem érti? Esteban meghal!

– Nem teheti. Nem engedem meg!

Cabeza de Vaca rohant be, félrelökte a fortyogó spanyolt, és lehajolt, hogy megnézzék Esteban lába*-

– Két ló... – folytatta Dorantes. – Két lov^{at} is megér, és tudod, hogy ebben az országban a ló mindennél értékesebb. Nem halhat meg. Rajta kívül semmim sem maradt. Az indiánok biztos ismernek va³¹¹¹ gyógynövényt. Te fiú, te nem ismeresz valami oi^{vos} ságot a kígyómarás ellen ?

Csako után kapott, de Cabeza de Vaca közéjük lépett.

– Ki innen, Dorantes. Hallod? Mint az expedíciós sereg életben maradt rangidős tisztje parancsol^{010*} hogy takarodj innen!

Dorantes lassan kihátrált a tipiből. Castillo is tftána vonszolta magát.

– Imádkozom a lelkéért – mormolta. Behallatszott az ácsorgó indiánok halk besz^g tése. Hangjukon nem érződött szomorúság. Egy^{sze} rúen csak a kíváncsiság tartotta itt őket. Időnként valamelyikük felnevetett.

Cabeza de Vaca Esteban mellé térdelt.

– Világíts ide, Csako! – Nagyot sóhajtott. – Ha l⁶¹¹ ne egy jó toledói pengénk!

– Késő – szólalt meg Esteban.

– Valóban az, fiam. Téged már csak Castillo^{c&o} dáinak egyike menthetne meg. Miért mentéi ki £ tó-borból éjnek idején? Tudod, hogy a kígyók napny^ustó után kóborolnak.

Csako kiemelt egy lángoló gallyat a tűzből, é⁸ de Vacával szemben ő is letérdelt. Meglepődve h¹⁰* közelebb. Aztán felpillantott, egyenesen de Vaca^{sze} mébe nézett.

– Ennek már meg kellett volna dagadnia. Csúnya csíkok sincsenek. Ez *tényleg* csoda.

– Csoda? – A spanyol megtapintotta a két véres pontot. – Láttál már olyan kígyómarást, amely eny-nyire vérzett volna? Ilyen tépett sebhelyekkel?

Estebanra néztek. A fekete a könyökére támaszkodva vigyorgott rájuk.

– Nem mondtam, hogy késő? Akkor kellett volna a kés, amikor a sebet csináltam. A kőkés túl nagyot vág. Ezért sürgettem, hogy vigyetek a kunyhóba. Hadd higgyék az indiánok továbbra is, hogy kígyó mart meg. – Cabeza de Vaca visszaereszkedett, és leült a sarkára.

– Nem is tudom most, sírjak-e a megkönnyebbüléstől, vagy szóljak Dorantesnek, hogy korbácsoljon meg.

– Miért? – kérdezte Csako. – Miért tetted?

– Azért, hogy a seniorokból megint nagy gyógyító varázsló váljék. Az ám, a Bölények Népe egyet sem fog az övéi közül idehozni gyógyításra, de most gyógyíthatnak engem. És micsoda gyógyítás lesz ezt Olyan, amire még az ő varázslójuk sem képes.

– És miközben mi téged gyógyítunk – mondta de Vaca –, Castillo pihenhet. Jó terv, Esteban.

– Feltéve, hogy elhiszik, hogy Estebant valóban megmarta a kígyó – vetette közbe Csako.

– Hallgasd csak Dorantest. Azok után, amit most kint művel, maradhat-e bárkiben kétely?

Esteban sóhajtott.

– Attól tartok, meg kell neki mondanunk az igazat. Elhatározták, hogy Csako fogja kihirdetni: a senorok nagy-nagy gyógyításra készülnek. Mához három napra, amikor a nap lenyugszik, Esteban meg fog je-

41

lenni, életben, egészségben, mert a Nap, Országából jött hatalmas varázslók meggyógyítják.

– Eredj – mondta Cabeza de Vaca.

Csako habozott. Valahogy nem tetszett neki a terv, de nem tudta volna okát adni. Lehet persze, hogy ez csak az Esteban elvesztése miatti aggodalom utóhatása.

Lassan felállt.

– Megkísérlem megértetni velük.

Neki nem ment olyan jól a jelbeszéd, mint Esteban-nak, de a Bölények Népe megértette. A következő napokban aztán nem haladtak el többé közönyösen a spanyolok tipije mellett. A bőröket tisztogató és feszítő asszonyok tereferejük közben gyakran tekingettek a tipi felé. Harcosok csoportjai álldogáltak a közelben, várakozásteljesen lestek, vajon tényleg meg tudják-e gyógyítani az idegenek a csörgőkígyó marását.

A spanyolok szorgalmasan „gyógyították” Este-bant. Csákónak nem akadt dolga. Megszáritgatta hát a tealeveleket, maradványait varázsszeres zacskójába szórta, és jól nyitva tartotta a szemét, keresve, miféle erős varázsszert találhatna még. A Bölények Népe nap nap után kiakasztotta varázsszeres zacskóit a tipik elé, villás ágakra. A faluban kószáló Csákónak majd kifúrta az oldalát a kíváncsiság, hogy mi lehet a hosszúkás bőrhengerekben, de nemhogy megérinteni őket, még kérdezősködni se mert.

A második napon estefelé éppen az egyik varázsszeres zacskó orsózva csavarodó mintázatának jelentésén töprengett. Vajon a minta is részét a varázsszernek, vagy esetleg az a rendeltetése, hogy a bűvös erőket biztonságosan a zacskó belsejébe zárja? Az asszonyok megzavarták gondolatait, bevitték a varázssze-

49

res zacskót éjszakára a kunyhóba. Csako megfordult, hogy továbbinduljon. Megtorpant.

A varázsló állt előtte. A táborban hirtelen csend lett. Az asszonyok abba hagyták „a fecsegetést. A férfiak közelebb húzódtak. Még a nagy sárga kutyák is fülüket hegyezve, nyelvüket lógatva, várakozóan figyeltek.

Csako várt.

A varázsló a lenyugvó napra mutatott, és felemelte egyik ujját. *A spanyoloknak még egy napjuk maradt a gyógyításra.* Ezután a halál jele következett. *Este-ban meg jog halni.* A varázsló sarkon fordult, és lassú léptekkel távozott.

Miközben a kézmozdulatokat figyelte, Csako igyekezett a varázsló tekintetét is fürkészni. Félelmet és haragot olvasott ki az indián szeméből, szinte a gondolatait is hallani vélte. Remegő térdekkel, de egykedvűséget színlelve, nyugodtan sétált a rábámuló falusiak között az idegenek tipijéhez. Felemelte a bejáratot takaró lapot, de nem lépett be.

– Alig várom már, hogy lássam a képüket, amikor holnap este kísétálsz közénk – mondta bent Dorantes. – Nem hittem volna, hogy ép bőrrel szabadulunk ezektől. Okos fickó vagy, Esteban. Ha eljutunk Mexikóba, megkapod a jutalmadat.

Csako távolabb húzódott a tipi bejáratától. Doran-tesről meg is feledkezett. A spanyol még akkor is lovokról fecsegett, meg korbácsolással fenyegetőzött, amikor azt hitte, hogy Esteban haldoklik. A teavók falujában meg azt akarta, hogy hagyják magára Este-bant, csak

hogy a saját életét megmenthesse. Mit tesz majd, ha rájön, hogy Esteban terve, mint a magasba hajított kő, visszazuhan, és mindannyiukat elpusztít?

50

tíjtja? Felfogják egyáltalán a spanyolok, hogy mekkora veszélyben forognak?

Csako kételkedett benne. Azt a bizonytalanságot, amelyet Esteban szavai mögött érzett, amikor tervét elmondta, a spanyolokban nem bírta felfedezni. Semmit sem tudtak a varázslókról, különben nem bántak volna a saját hatalmukkal ilyen könnyelműen.

A Bölények Népeinek erős varázsszere van. Varázslójuk erősebb és hatalmasabb Csako társainál. Minél nagyobb a hatalom, annál erősebb a félelem, hogy elveszíthetjük. A varázsló szeméből Csako ezt a félelmet olvasta ki. Ha a spanyolok „kigyógyítják” Estebant a kígyómarásból, a varázsló kénytelen lesz elpusztítani őket. Rájuk szabadíthatja a Rossz Szellemet, vagy valamilyen, csak általa ismert mérges növényhez folyamodik. Bármilyen varázslatot használ, az eredmény ugyanaz. Bizonyítani fogja, hogy az ő varázsszere az erősebb, hiszen Esteban és a senorok halottak. A saját sorsában Csako nem volt biztos. Remélte, hogy ugyanaz lesz, mint Estebané. Inkább a halál, mint a rabszolgaság szégyene.

– Nem számít – motyogta maga elé. – Úgysem hagyom, hogy megtörténjen.

A minap Esteban megmentette őt azzal, hogy megitta azt a szörnyű főzetet. Most majd ő menti meg Estebant. De hogyan?

Megmarkolta a száraz levéltöredéket varázsszeres zacskójában, és nagyot sóhajtott. Mire jó ez is? A Bölények Népeinek erősebb a varázsszere. Különben sem tervezte még meg a száraz levelek használatának szertartását.

Keze kutatóan végigszaladt majdnem meztelen testén. A Bölények gépének jobb íjai és nyilai vannak. A megkurtított ágyékkötő jóformán használhatatlan.

51

Aztán a marka összezárult a mellén függő kagylón. Lassan bólintott. Hiszen apja megmondta, hogy a kagyló meg fogja védeni.

A senorok bűvös jelével gyorsan keresztet vetett magára. Aztán – biztos, ami biztos – kétszer átköpi a bal válla felett, mielőtt levette volna a bőrszíjat a nyakából. Kezében szorongatva a kagylót, nekilódult az emberek és a tipik vetette árnyékok között, egyenesen a varázsló cifrán kimázolt sátora felé.

52

A GYÓGYULÁS

A spanyolok már befejezték esti étkezésüket. Esteban köpenyekkel betakarva feküdt, nagyokat nyögött, és láthatóan roppantul szenvedett, mindezt a vacsorát elkészítő és felszolgáló indián asszony kedvéért. Csakó a tűz mellé huppant, és mohón nyúlt fakéregből készült leveses tálkája után. Gyomra már hozzászokott a napi kétszeri táplálékhoz, és úgy vélte, hamarosan egy harmadikat is el tud majd viselni.

– Hagyj a betegünknek is! – Cabeza de Vaca spanyolul szólt a fiúra, közben aggodalmasan pillantott az asszony széles hátára, mintha az a szájmozgásáról megérthetné, mit mond.

Csako elvigyorodott.

– A betegünk nem fog enni ma este.

Mielőtt szavait megmagyarázhatta volna, egy velőtrázó sikoltás szinte megdermesztette ereikben a vért, a bejáratot takaró lemez félrecsapódott. Fehér festékekkel csíkosra mázolt ember ugrott a tipibe. Szőrös-tollas fejéből két csavart szarv meredt fenyegetően előre.

– Az ég minden szentjeire! – kiáltotta rémülten Dorantes. – Ez maga az ördög!

– Ez a varázsló! Én hívtam, hogy segítsen meggyógyítani Estebant!

Az történt, hogy Csako elmondta a varázslónak, hogy a senorok képtelenek a feketét meggyógyítani,

53

és az indián segítségért rimánkodott. Estebant csak az mentheti meg, ha a senorok varázseréjét a varázslóé megerősíti. Csako ujjai még most is sajogtak, olyan buzgón igyekezett mindezt a jelbeszéd segítségével megértetni. El kellett halmoznia hízélgéssel a varázslót, hiszen fizetségképpen mindössze egy bizonytalan hatalmú kagylót kínálhatott fel neki. Dorantes a fiúhoz fordult.

– Most aztán mindent elrontottál.

A varázsló csörgőit rázva és éles fejhangon énekelve lassan körbetáncolta Estebant. Csako közelebb húzódott a spanyolokhoz, hogy a lárma ellenére meghallják, amit mondani akar.

– Meg kellett tennem, senorok. A varázsló féltékeny lett. Ha nem kértem volna a segítségét, nagyon megnehezítette volna a dolgunkat.

Dorantes felmordult.

– Nem hiszek neked. Az indiánokat megfélemlítette volna a hatalmunk.

Még Cabeza de Vacán is látszott, hogy nem győzik meg Csako szavai.

– A varázsló azt állíthatta volna, hogy a hatalmatok egy rossz szellemtől ered. Meg is ölhetek volna, ahogy a démonoktól megszálltatok szokás. A saját falumban is előfordult ilyesmi.

Cabeza de Vaca bólintott.

– Igazad van, Csako. Számolnunk kellett volna a varázsló féltékenységevel. Helyesen cselekedtél.

– Én pedig úgy vélem, hogy valaki mégsem olyan okos. – Dorantes szeme Estebanra villant, aki hangtalanul próbált Csákótól kérdezni valamit.

Meddig tart még? – könyörögte a tekintete, miközben szemével a buzgólkodó varázsló felé vágott. Holnap, alkonyatig, jelezte vissza Csako.

54

– És enni se kapok? – jajdult fel Esteban hangosan spanyolul.

r– Egy falatot sem. Ne feledd, te most haldokolsz!

Esteban őszinte kétségbeeséssel hátat fordított. Csako vigyorogva kitörülgette az ujjával a tálkából az étel maradványait.

Cabeza de Vaca sóhajtva feltápászkodott.

– Nekünk is hozzá kell kezdenünk.

A spanyolok Esteban mellé térdeltek. Miközben a varázsló vékony hangja metszően felsikított, majd el-elcsuklott, a senorok teli tüdőből énekeltek szerelemről, megtört szívekről, csatákról, sőt egy hűséges lóról szóló nóta is eszükbe jutott. Csákónak nagyon tetszetek a dalok, már amennyit megértett belőlük, hanem aztán Esteban valóban *nyasz&rogai és* forgolódni kezdett. Szeme láthatóan beesett, karjával hadonászva láthatatlan ellenségekkel viaskodott. Túlsikoltotta, a varázslót.

Esteban valóban beteg lett!

Csako sokszor látott már ilyet, amikor törzsének tagjait megszállta a Rossz Szellem. Melléhez kapott, az üres helyhez, ahol már nem függött a kagyló. Lehet, hogy segítő szándéka romlásba döntötte Estebant azáltal, hogy megvált a bűvös kagylótól? Vagy azért kell Estebannak bűnhődnie, mert becsapták a varázslót, és gúnyt űztek varázshatalmából?

A tipi egyik sötét sarkába mászott, és megoldotta varázsszeres zacskójának zsinórját. Gondolkozás, előzetes fontolgatás nélkül pontosan tudta, mit kell tennie. A száraz levelek morzsalékával az Élet Körét rajzolta a keményre taposott földre. A kör közepére sasszárnyat és -körmöt rajzolt, alája pedig egy öss^e-tekeredett kígyót. Lehunyta a szemét, és ő is énekelni kezdett a varázslóval együtt. A szavak a szíve

55

mélyén formálódták, s í»jkai között kibújva felszárnyalták a magasba, a sasok birodalmába.

– Csako!

A fiú felugrott. A bejárat résein fény szűrődött be. Hajnalodott. A tipiben csend volt. Csako megdörzsöl-gette elzsibbadt lábát, és odabicegett, ahol Esteban hevert mozdulatlanul a köpenyek alatt. A spanyolok sápadt arca törődöttségéről tanúskodott, a varázsló azonban türelmesen várakozott, készen arra, hogy ha szükséges, akár egész nap folytassa munkáját.

– Megh ... ? – Csako egyszerűen képtelen volt a végzetes szót kiejteni.

– Csak kimerítette a produkciója – felelte Cabeza de Vaca. – Meg kell mondanod a varázslónak, hogy menjen el.

– Mit mondjak neki?

– Bármit – förmedt rá Dorantes. – Csak hagyja abba ezt a kornyikálást, és tűnjön el, hogy végre al-hassunk!

– Akkor mondj valamit, senior. Mindegy, hogy mit, csak úgy tűnjön, hogy a szavaidat fordítom le jelbeszédre.

Némi időbe telt, de végül is Csako megértette az öregemberrel, hogy a jó és a rossz szellemek egyaránt visszavonultak a csatából. Naplementekor, kiderül, hogy ki győzött. Addig semmit sem tehetnek, várakozniuk kell.

A varázsló még egyszer utoljára megrázta csörgőit Esteban felett, azután eltávozott. Castillo ott, ahol volt, elnyúlt a földön, a másik két férfi azonban talpra ugrott. Esteban felnyitotta a szemét.

– Meggyógyultál! – kiáltotta Csako.

– Meghiszem-azt, de ki tud üres gyomorral aludni? Hagytál nekem valamit, kis öreg?

56

Csako kotorászni kezdett a rongyain, hogy odaadja Estebannak a tartaléknak eltett szárított húst. Cabeza de Vaca elgondolkozva figyelte, ahogy Esteban a rágós húst majszolta.

– Furcsa – szólalt meg. – Pontosan így viselkedtek az indiánok is, miután meggyógyítottuk őket.

– Az én népem is ugyanezt teszi, ha a Rossz Szellem, amely megszállta őket, eltávozott – mondta Csako. Sokszor láttam. Látták a seniorok is.

– Gyakran. Mindig ilyen hirtelen jön és múlik el?

– A Rossz Szellem mindig váratlanul sújt le, de a varázsló majdnem mindig meggyógyítja a népemet.

– Úgy látom, megtakaríthattuk volna az imáinkat és a fogadalmainkat. Nem vagyunk mi nagy varázslók, csak hittük magunkról.

– De igenis azok vagytok! – erősítette Csako. – A mi varázslóink soha nem tudtak senkit olyan gyorsan meggyógyítani, mint ti, seniorok.

– És azt hiszem, nem is akadt annyi betegük, mint nekünk. Semmi baj, Csako. Csak hangosan gondolkodom.

A kunyhó végében Dorantes morgott.

– Ha már sikerült megszabadulnunk attól az üvöltöző szörnyetegtől, aludjunk végre!

– Igen, ugyanis van min gondolkozni. – De Vaca töprengve elfordult Csákótól, és Estebant nézte. Megcsóválta a fejét, és bebújt a fekhelyére.

Csako gondosan összeszedegette a levélmorzszakat, amelyekkel a bűvös ábrákat kirajzolta. Kivitte és elásta, mielőtt a nap felkelt volna. Aztán Esteban mellé kuporodott, és boldogan figyelte, hogyan rágódik barátja a szívós húsdarabon. Esteban meggyógyult, és ezt a varázsszerlevelek bűvös ábrája tette.

Feje hamarosan lecsuklott. Mély, egészséges álmá-

57

ban lecsúszott, és elterült a földön. Késő délután ébredt fel.

– Ma éjjel sem alszunk – zsörtölődött Dorantes. -Dobolás és ordítózás lesz egész éjszaka.

– Az ünnepséget a mi tiszteletünkre rendezik -szólt rá de Vaca. – El kell mennünk.
– Miért lettek hirtelen olyan biztosak benne, hogy Esteban életben marad?
– Valószínűleg azért, mert segítségül hívtuk a varázslójukat. Figyelj csak! Éppen most beszél hozzájuk.

Amikor a varázsló befejezte a szónoklatot, Csako felemelte a sátorlapot, és Esteban kibújt a tipiből. Döbrent csend fogadta, aztán izgatott, erősödő mor-molás, amely csak akkor csitult el, amikor Esteban jelbeszéddel magyarázni kezdett. Gyógyulásában, mutogatta, egyforma része volt a senoroknak és a varázslónak. A tömeg ordítozott, dobok peregtek, a tűz lángjai magasra csaptak, és megkezdődött az ünnepség.

Miután már órák óta kuporgott a nedves földön, amelytől mindössze egy szarvasbőrdarabka választotta el, Csákónak eszébe jutott Esteban ígérete. De amikor azt ajánlotta neki, hogy kérjenek a Bölények Népétől bőrt, Esteban megrázta a fejét.

– Nem, kis öreg. Ha két ember üzletet akar kötni, mindkettőjüknek kell hogy legyen valamije, amire a másik áhítozik, vagy amire szüksége van. Ezeknek az embereknek pedig mindenük megvan.

.Csako bánatosan bólintott.

– Így igaz.

– Jó itt az élet. Ha nem gondolnék arra a tiszteletre, amellyel Mexikóban minden bizonnyal fogadnak majd, kísértésbe esnék, hogy itt maradjak.

58

A gondolat, hogy Esteban lemarad tőlük, elképesztette Csákót. A hosszú út elviselhetetlen lenne barátja nélkül. Megborzongott igyekezetében, hogy valami okot találjon, amiért Estebannak feltétlenül velük kell jönnie.

– Te nem vagy varázsló – szólalt meg végül.

– Nem ám, meghiszem azt.

– És bölényre se tudsz vadászni.

– Ez is igaz.

– Mit csinálnál itt a táborban? – Csako oldalvást pislogott fel barátjára, és bátortalanul hozzáfűzte: -Ahhoz, hogy szívesen lássanak, valami olyanodnak kell lennie, amire a Bölények Népének szüksége van.

Esteban szélesen mosolygott.

– Az embereknek mindig szükségük van nevetésre.

– Nevetésre?

– Meghiszem azt. Üzletet kötni nem lehet ugyan vele, de ha megneveltetted őket, a királyok is szívesen látnak. Mindjárt megmutatom.

A dobok most éppen hallgattak, és a tűz körül egyetlen harcos sem táncolt. Esteban besétált *ti* kör közepébe, és karját figyelmeztetően a magasba emelte. Az indiánok kíváncsian nézték, ahogy körbesétált előttük, és a varázsló előtt megállt.

– Ezer bocsánat! – Egyetlen mozdulattal lekímya-rította a varázsló bölénybőr köpenyét.

Csako izmai megmerevedtek, az indiánok haragosan felmorajlottak. Esteban azonban visszatért a tűzhöz, és a köpenyt nyugodt mozdulattal a bal vállára dobta. Jelekkel és azzal a néhány szóval, melyeket már megtanult tőlük, közölte az indiánokkal:

– Én vagyok a nagy bölényvadász.

Peckesen meg vonogatta a vállát, és körbelejtett a tűz körül. Aztán ledobta a bölénybőrt, átszaladt a kör

59

másik oldalára, kezét a homloka két oldalára szorította, begörbített mutatóujjait szarvként előrenyújtva. Dühösen fújt, lába a földet kapálta, ugyanúgy! mint azon a napon, réges-régen, Csako falujában, amikor a bikát utánozta[^] és Csákónak a bölény jutott róla eszébe. Az indiánok is felismerték benne a bölénytj érdeklődve előbbre hajoltak, szemükben a

tűz visszfénye csillogott.

Esteban egyszerre játszotta mindkettőt, olyain gyorsan és gyakorlattan váltogatta a vadász és a bölény szerepét, hogy Csako el is felejtette, hogy egyetlen ember mozog a körben. A „vadász” ingerkedve lengette a köpenyt a „bölény” előtt, könnyedén szökkent félre az „állat” elől, miközben kőkésével fenyegette. Ahogy, a néma színjátékot figyelte, Csako azon kapta magát, hogy az indiánokkal együtt örvendezik, amint a „bölény” folyton elugrik a halálos döfés elől. Amikor aztán végül a kés mégis lesújtott, és a „bölény” a keményre taposott földre omlott, a nézők köréből bánatos suttogás kelt szárnyra. Csako szinte gyűlölte Estebant, amikor mint „vadász” vállán a köpennyel, hajlongva, integetve körbelejtett.

Aztán Esteban megint ledobta a köpenyt. Minden szem a földön elnyúlva heverő „bölényre” szegeződött. Az „állat” rúgkapált. Felemelte a fejét, szemei fehéren villogtak a lángok táncoló fényében. A „bölény” lassan feltápászkodott. Ravasz vigyorral a képén, lábujjhegyen körülsettenkedett, lábával kapált egyet, és hirtelen előreszegezte jobb „szarvát”.

Megint „vadász”-ként Esteban hajlongott és integetett. Egyszer csak felvisített, és hátsó feléhez kapva rofianni kezdett körbe, minden ugrásnál előredüllesztve a testét, mintha a bölényszarvak döfését igyekezne kikerülni. Áttört az ordítózó indiánok gyűrű-

60

jén. Csako. talpra ugrott. Szinte látta maga előtt a megvadult bölényt, amint a nagydarab embert kergeti a tipik között.

Amikor a harsogó nevetés elült, Esteban előlopakodott Csako háta mögül, és mellette a földre heveredett.

A varázsló felkelt, felemelte a köpenyét a földről, majd átölelte Esteban vállát, és visszavezette a tűzhöz. Csako előrehajolt, leste a kézmozdulatokat, és feszült figyelemmel próbálta megérteni, mit akar az öregember.

– Megöregedtem, belefáradtam a bűvölésbe. Te harcoltál a bölénnyel. A nevetés könnyei elmosták a fáradságot. Most fiatal vagyok és friss, mint tavaszi eső után a füvek. Nagy a te varázserőd, valóban.

Két kezébe fogva átnyújtott Estebannak egy tökhéj csörgőt. A csörgőt vörös és fehér tollak és szarvaskörmökéből faragott csengettyűk díszítették.

– A Bölény Kergette Embernek. Esteban meghajtotta busa fejét.

– Ezer köszönet.

Amikor visszajött Csako mellé, szeme csillogott a könnyektől.

Csako vágyódva pislantott a csörgőre.

– Ez bizonyosan erős varázsszer.

– Nagyon erős. – Esteban elmosolyodott, és az egyik csengettyűt levágta zsinórjáról. – Ez talán nem lesz túl erős egy kisfiú számára.

– Ezer köszönet. – Csako óvatosan süllyesztette a csengettyűt varázsszeres zacskójába. Már érezte is, hogyan árad szét benne a Bölények Népének ereje.

A spanyolokat is Jázba hozta a tökhéj csörgő.

– Eddig nyomát sem láttuk földművelésnek, de ezt magról kellett termesztetni. A tök nem nő vadon -

61

mondta Cabeza de Vaca. – Kérdezd meg őket, honnan szerezték.

A tök, magyarázták a Bölények Népének harcosai, a folyón érkezik, áradáskor. A szellemek küldik a varázslónak. Vannak évek, amikor sok érkezik. Vannak évek, amikor egy sem.

Cabeza de Vaca elgondolkozva bámult észak felé, ahonnan a folyó hömpölygött. Csako jól értelmezte töprengő tekintetét. Reggel a spanyol kijelentette, hogy ideje továbbindulniuk.

– Akkor egyedül mész – felelte Dorantes. – Castillo meg én úgy döntöttünk, hogy maradunk.

– Igaz ez, Castillo?

A törekeny spanyol, reggeli imádságát félbe sem hagyva, bólintott, Cabeza de Vaca szakálla előleme-redt.

– Tovább kell mennünk Mexikó felé.

– Hát menj, de én többé nem kockáztatom az életemet. Ez a nép itt most már barátságos. Az élet könny-nyebb, mint évek óta bárhol. Jobb lesz itt maradni, mint az utat folytatva játszani az életünkkel.

– Velem kell jönnötök. Dorantes felmordult.

– És miért?

– Azért, mert egy több mint hatszáz főnyi csapatból mindössze mi maradtunk életben. Hiszem, hogy Isten nem ok nélkül óvott meg bennünket, és nem azért, hogy aztán egy tipiben töltsük az életünket. Minket Isten arra szánt, hogy dicsőséget hozzunk neki és királyunknak.

– Hogyan?

– Azt nem tudom, de utunk még nem ért véget. Castillo gondosan elrendezte a zsebében a maga készíttette olvasót, és felállt.

62

– Veled megyek.

– Bolondok – csattant fel Dorantes. – Menjete csak, ha akartok. Kilenc év óta először érzem magam biztonságban. Többet nem akarom feladni. – Csikóhoz fordult. – Búcsúzz el Estebantól, te gyérek. Elste-ban itt marad velem.

Csako egyszerűen képtelen volt megszólalni. Megrettenve nézett az egyik spanyolról a másikra. A szavaikat kitűnően értette. Azt azonban, hogy miről beszélnek, és miért beszélnek így, nem tudta felfogni. Enélkül pedig a szavak üresen konganak.

Cabeza de Vaca odament Estebanhoz, és halkán, így szólt.

– Rajtad múlik. Ha te jössz, ő sem marad. – Ejszte-ban idegesen játszott a tökcsergővel.

– Azt parancsolja, hogy maradjak.

– Nem tudja megakadályozni, hogy elmenj, ha te elhatározod magad. – Cabeza de Vaca fejével a Bölények Népének kint várakozó harcosai felé in.tett.

63

Amikor Esteban újra vezetőket kért tőlük, habozás nélkül jelentkeztek, hogy elkísérik a spanyolokat. -Gondolod, megengednék Dorantesnek, hogy bántsa a Bölény Kergette Embert?

– De ott van Mexikó.

– Én is ott leszek.

Esteban határozatlanul topogott. Csako lélegzetvisszafojtva próbált olvasni barátja arcvonásaiból. Ugyan mi öröme lenne neki Mexikó f iesztáiban és bikaviadalaiban Esteban harsány hahota ja nélkül? Hogyan is érthetné meg a sok szokatlan látványt, ha nincs ott Esteban, hogy megmagyarázza neki? Senki más nem érti meg -a kérdéseit. Esteban csak tegnap mondta, hogy élete hátralevő napjait szeretné itt a táborban eltölteni. Csako szorongva várakozott, míg végre barátja arcán feltűnt a jól ismert vigyor.

– A nap magasra hágott. – Megrázta a csörgőt, és kipattant a várakozó vezetőkhez. – Gyerünk, barátaim!

– Gyere vissza! – ordította Dorantes. – Esteban, megtiltom, hogy elmenj!

De Esteban a spanyolok élén már a falu közepén járt. Csako ott ballagott Esteban mellett, megbotlott, ahogy megfordult, hogy az ordító és öklét rázó Do-rantesre visszanézzen.

– Jön utánunk? – kérdezte Esteban.

– Nem ;.. Azaz, hogy jön.

Estebanon nem látszott, hogy örülne ennek. Mélyet sóhajtott.

– Meghiszem azt, mostantól kezdve nem szabad elfeledkezni róla, hogy Don Dorantesszel óvatosan bánjak.

– Miért?

64

– Mert Dorantes igen sokat gondolkozik majd azon, hogyan bánjon *velem*, ha elérjük Mexikót.

– De hát tudod, hogyan lesz ott. Azt mondtad, hatalmas harcosokként fogadnak majd. És Dorantes szelleme olyan gyenge, hogy neked nincs tőle mit tartanod.

Esteban arcára visszatért a vigyor.

– Meghiszem azt, kis öreg. Hogyan is feledkezhettem meg róla? Amit mi teszünk, az előttünk senkinek sem sikerült. Csörgője hangjának ütemére szökdécselt egy párat.

– Gyere, megyünk Mexikóba!

Csako fáradt lábai megint nekivágtak a világ végtelen peremének. Az éhezés napjai azonban elmúltak. A Bölények Népe nem szűkölködött. Minden faluban megajándékozták őket, élelemmel, ruhákkal halmozták el az utazókat. Az indiánok gyakran teljesen kiürítették a tipijeiket. Az ajándékokat a spanyolok a vezetőiknek adták, akik aztán visszatértek a saját falujukba. Az újabb falu férfiai elkísérték őket a következőig, ahol megismétlődött az ajándékozási–szertartás. És minden vezetőcsoport beszámolt a másik falu lakóinak a Bölény Kergette Emberről. Estebannak újra és újra meg kellett ismételnie mutatványát.

– Biz⁵ isten – mondta Csakónak –, lassan azon fogok meglepődni, ha a mexikói arénában nem bölényt, hanem bikát látok.

– Arra gondolsz, hogy így harcoltok a bikával?

– Nem, a bikával lóhátról harcolnak.

– Lóhátról? – Csako megborzongott.

– A ló olyasmi, mint a szarvas, csak nagyobb. – Esteban a kezével mutatta, milyen magas egy ló. – A férfiak a lovak hátán ülnek.

Csako kedvetlenül hátat fordított.

65

– Eddig soha nem hazudtál még nekem, Esteban.

– Most sem hazudok. Meg fogod látni a lovakat, és az embereket is, ahogy lovagolnak rajtuk.

– Ez biztos? Esteban nevetett.

– Igen, kis öreg. Meghiszem azt.

Hűvös, fenyvesed koszorúzta hegyeken keltek át, és végre délnek fordultak, a száraz földből lépten-nyomon furcsa, ágas-bogas kaktuszok meredtek ki. A Bölények Népe megmutatta a folyó mentén vezető utat, és a harcosok visszafordultak a saját országukba. Az ő falvaik a bölények vonulását követték. Már így is messzire elhagyták szokott vadászterületeiket. Tovább nem mennek.

A spanyolok nem aggódtak. Csupán a folyót kellett követniük. Castillo erőre kapott, és bár Dorantes szünet nélkül zsörtölődött, és különösen Estebanra morgott, élelmük elég volt egyheti vándorlásra. Három nap múlva vadászok táborára bukkantak, és amikor az alacsony, barna bőrű harcosok ennivalóval kínálták őket, a spanyolok meglepődtek.

– Kukoricaliszt – kiáltott fel egyikük csodálkozva, miközben a durva örletet ujjuk között pergették. – Hogyan kerülhetett ez ide? Miféle nép ez? Hol vannak a termőföldjeik?

És Csako Estebannal együtt megint hosszú éjszakákon át kuporgott a tűz mellett, hogy ezt az újabb nyelvet megtanulják.

Az indiánok a Folyó Népének nevezték magukat: a spanyolok pimóknak hívták őket; Csako számára a Föld Varázsszerének Népe lettek. Soha még ennyi csodálatos és titokzatos dolgot nem látott, mint itt.

A pimák magokat vetettek a földbe, aztán bűvös nótákat énekeltek; és a földből különös növények

66

bújtak ki, kukorica, bab, tök nőtt rajtuk, meg valamilyen puha, fehér pihe, amelyet a férfiak fonallá sodortak, és ágyékkötőt szőttek belőle. Ez biztosan megint Don Castillo „csodáinak” egyike.

Cabeza de Vaca megnyugtatta, hogy ehhez nincs szükség semmiféle varázslatra. Ha az ember elveti a magot, és a kikelő növényt gondosan ápolja, be is takaríthatja a termést. A spanyolok sokféle ennivalót termesztenek.

Csako tisztelettel hallgatta, de közben le nem vette a szemét Castillo zörgő olvasójáról. Bizonyos, hogy az imáknak, amelyeket Castillo istenéhez mormol, közülük van a földből növe ennivalóhoz. Ilyen nagy dolgot erős varázslat nélkül nem lehetne művelni, mondhatnak a spanyolok, amit akarnak. Jól van, ha a senorok nem akarják elárulni, mi a varázsszerű, majd megtudja a pimákét. Valamilyen módon azonban meg kell tanulni a legnagyobb varázslatot – azt, hogyan lehet a földből ennivalót növeszteni.

67

MIRE JÓ A MADÁRIJESZTŐ?

A kunyhónak mind a négy oldala nyitva állt, hogy a sivatagi szellő átjárhassa. A könnyű sövénykerítés árnyékában a család tagjai a rekkenő déli hőségben is végezheték a munkájukat, vagy elnyúlhattak egyet aludni. Csako keresztbe vetett lábakkal ült, ujjai között fűgén járt a jukkarost. Esteban mellette hevert. A másik oldalon egy öregasszony lapos, kerek kosarat font ügyes mozdulatokkal. Időről időre előrehajolt, Csako munkáját javítgatta. A fiú munkája egyenetlen volt, az asszony sóhajtozott.

Ez volt a legnagyobb és a leggazdagabb falu, amelyet vándorlásuk során a Pimaföldön találtak. Ez volt a legbékésebb is, mert a falu lakosainak legnagyobb része beteg volt. A senorok éjt nappallá téve szorgoskodtak, hogy az ismeretiért lázat megfűkezzenek.

Castillo lépett be a tető alá, és egy tökhéjből vizet öntött a korsóba.

– Hogy megy a dolog? – kérdezte Esteban.

– Jól. Tegnap reggel óta nem volt újabb megbetegedés. A betegek legtöbbször holnapra már sütkérezni fog a napon.

– Isten legyen vejed – mormolta Esteban a kisiető spanyol után.

Csako sóhajtván ismételte Esteban szavait, örült, hogy a pimák gyógyulóban voltak, de sajnálta, hogy tovább kell menniük. Mióta itt voltak, éppen annyira

68

sikerült megismernie ezt a csodálatos népet, hogy még sokkal, sokkal többet akarjon megtudni róluk. Nagyon sokban emlékeztették az avevárokra. Téli kunyhóik is majdnem ugyanolyanok voltak, csakhogy a pi-mák olyan sokkal többet tudtak! Hozzámérte a fonott bocskort a talpához.

– Elég nagy lesz. Megmutatnád még egyszer, Maria néne, hogy is kell befejezni?

A pimák nem ejtik ki a saját nevüket. A spanyolok hát spanyol neveket adtak nekik, és a testes asszonyságot, akivel együtt laktak, Esteban Maria nénének szólította. Csako is így hívta.

Maria megmutatta Csákónak, hogyan fűzze el a finom jukkaszálát, és hogyan kötözze a talpra a J;artó-zsinórokat. A bocskorkészítés asszonyunka.

– Velünk nincs asszony, aki megtanulhatná, Maria néne. – Különös, hogy az avevárok odahaza, noha sok gyékényt szőttek a kunyhók számára, soha nem gondoltak rá, hogy bocskort is lehetne csinálni. – A következő pár Don Castillóé lesz. Neki van rá a legnagyobb szüksége. Mindannyiunknak csinálnék egy-egy párat, de ahhoz nem leszünk itt elég ideig.

Esteban felemelte hatalmas lábát.

– Hát ez nagy csalódás. Pedig már azt hittem, lesz, ami megóvja kényes talpaimat.

Az indián asszony kacsintott.

– Semmi baj, Fekete Ember. Van nekem két üres kosaram, éppen jók lesznek neked.

Csako hunyorgott, és kinyújtózta ujjait. A nap még nem állt delelőn. A férfiak még

serényen kapálták a kukoricát az öntözőárkok mentén. Odébb a földeken a fiúk a tolvaj madarakat zavartál? el a féltve óvott kukoricásokkal és babindákkal borított dombokról.

69

Esteban hirtelen felült. Kuncogott.

– Kis öreg, emlékszel még az új ágyékkötőre, amit ígértem neked?

– Már olyan cserzett lett a bőröm, hogy nem is kell.

– Mindegy, megígértem, és meg is kapod.

Csako lecsapta a félig kész bocskort, és kíváncsian felugrott, hogy lássa, mit akar Esteban elcserélni. De amikor azt látta, hogy Esteban csak ágakat szedeget fel a földről, és az asszonyoktól nyúlszőrdarabkákat kunyerál, visszatért a bocskorkészítéshez.

Vagy tréfált Esteban, vagy elment az esze. Talán elkapta a lázat? Csako gyorsan a senorok jelét rajzolta a levegőbe. De Esteban már lent járt az öntözőcsatornáknak mentén, és Csako kétségbe vonta, hogy a jel ilyen távolságra is elhat. No de volt még a szárított tealevélből bőven, és ott volt a Bölények Népétől származó körömcsemettyű is. Ha a Rossz Szellem szállna meg Estebant, Csako megint nekifog varázsolni.

A fiú annyira elmerült a varázslat kigondolásába, hogy meg sem hallotta, mekkora kiabálás, hangzavar támadt a földeken. Maria néne tapsolására riadt fel.

– Oda nézz, mit csinál a Fekete Ember!

Esteban az egyik földdarab közepére leszúrt egy ágat. Az ág felső végéhez közel egy másikat kötött rá keresztbe. Erről a második ágról szövet- és szőrmeronyok lobogtak. Az első ág tetejébe Esteban tökhéjat szúrt, melybe előzőleg kavicsokat nyomott: két szem és egy vigyorgó száj rajzolódott ki belőlük.

Maria néne bebújt a téli szállásra, és szarvasbőr meg szövetrongyokkal tért vissza. Csako kezébe nyomta őket

– Kérd meg, hogy csináljon egyet az uram földjére is. Mondd meg neki, jól megfizetem.

70

Csako keresztülnyomakodott a tömegben, oda, ahol Esteban állt a fejét vakarva.

– Mi ez, Esteban?

– Csak egy hevenyészett madárijesztő. Úgy gondoltam, csinálok egypárat, és elcserélem egy ágyék* kötőre, de ezek most azt hiszik, hogy valamiféle varázslat a kukoricájuk védelmére.

– Maria néne is akar egyet az ura földjére. Azt mondta, jól megfizeti.

– Mind ezt mondják.

Esteban mindjárt a cserebere elején kapott egy vég gyönyörű gyapotszövetet, amelyet Csakónak ajándékozott. Csako ezután a régi szarvasbőr ágyékkötőjét felajánlotta újabb madárijesztők készítéséhez. Alkonyatra már minden földön ott pompázott a tökkoba-kos varázslat. Esteban nagy csomó kosarat kapott, a térdére köthető csörgőket, a hajába tollakat és két kékszínű követ, melyekre azt mondta: türkizek.

– Megtennél nekem egy szívességet, kis öreg?

– Meghiszem azt. Hálás vagyok, ha tehetek valamit érted. – Csako keze végigsimított a puha, fehér ágyékkötőn. Még a Bölények Népének szarvasbőre sem volt ilyen finom és lágy.

– Eltennéd nekem ezeket a kék köveket, amíg Mexikóba érünk?

Csako gondosan berakta a köveket a varázsszeres zacskójába. A szárított levelek sötét hátterén az égbolt darabkáinak tűntek.

– És ne szólj róluk a senoroknak – tette hozzá Esteban.

– Miért ne szóljak? – Soha semmit nem titkoltak el eddig a spanyolok elől.

Esteban megvakarta a fejét.

– Nehéz ezt megmagyarázni, de az olyan dolgok,

71

mint a türkiz és az arany, még a legszelídebb spanyolra is különösen hatnak.

– Ügy érted, hogy gonosz varázsszerek?

– Csak a spanyoloknak. Neked nem ártanak, kis öreg. Számodra a kék kövek jó varázsszerek.

Csako megértően bólintott. Jól ismerte a varázsszerek furcsa és titokzatos erejét, jókét és rosszakét egyaránt. Ám az óvatosság hiábavalónak bizonyult. Maria néne kunyhójában már várták őket a spanyolok. Do-rantes előrenyújtott tenyerén hét kék kő és három zöld nyílhegy csillogott.

– Ide nézzetek! – kiáltotta. – Türkiz és smaragd. Siess már, Esteban! Kérdezd meg, honnan szerezték.

Habár a spanyolok tudtak már néhány szót a pi--mák nyelvén, ragaszkodtak hozzá, hogy Esteban fordítsa a kérdéseket és a válaszokat, nehogy félreértsék az asszonyt. Meglehetősen hosszú időbe telt, amíg Maria néne szavaiból kikerekedett a kért felvilágosítás.

A kövek és a nyílhegyek északról, egy nagyon különös és barátságatlan néptől kerültek ide. Nagy kár, hogy a spanyolok nem előbb érkeztek. Röviddel a vetés megkezdése előtt éppen ezen a falun haladt át annak a népnek néhány harcosa. Délnek tartottak, hogy a kék köveket papagájtollakra cseréljék. Nem, nem járnak gyakran errefelé. Maria csak két alkalomra emlékezett, az ura pedig mindössze egyszer ment el az idegenek földjére, hogy csereüzleteket kössön velük. Nagyon régen történt, amikor még elég fiatal volt ahhoz, hogy a hosszú, veszélyes útra vállalkozzon.

– Hol az ura? – kérdezte Dorantes. – Kérdezzük ki őt

Ma tiszta, holdvilágos lesz az éjszaka. Az ura a föl-

72

dekre készül, hogy a sarjadó kukorica felett énekeljen. Ilyenkor nem szabad zavarni.

– De annyiszor mesélt arról az útról – mondta Maria –, hogy szinte már úgy tűnik, én magam tettem meg. Mindent el tudok mondani, amire csak kíváncsiak.

Igen, ez az északi nép nagyon gazdag, de értékes köveiket és a papagáj tollakat arra használják, hogy szörnyűséges maszkokat készítsenek belőlük a szertartásaikhoz. Idegeneknek jobb elkerülni őket.

A spanyolok izgatottan tárgyaltak az aztékokról és arany álarcaikról. Ez az ország egy második Mexikó lehet. Maria következő közlése meggyőzte őket.

Ez a nép hatalmas szilárd házakban lakik, a házakat egymásra építik, négyet-ötöt is. Sok ilyen házból épített, nagy városaik vannak. Hét város, úgy emlékszik, ennyit mondott az ura. A pimák Cibolának hívják az országot.

– Cibola! – Cabeza de Vaca keresztet vetett. – Kegyelmes Isten, felfedeztük Antilia hét arany városát! Csak azok lehetnek!

– Ez az, amiért Isten megkímélte az életünket! -mondta Castillo.

Dorantes ingerülten vágott közbe.

– Ne vesztegessük az időt. Haladéktalanul Mexikóba kell jutnunk. Az alkirálynak azonnal meg kell ezt tudnia, és valakinek Spanyolországba kell mennie, hogy megkérje a királyt, indítson expedíciót. Talán Castillo meg én ...

– Ez várhat, amíg Mexikóba érünk. – intette le Cabeza de Vaca. – Hajnal előtt elindulunk.

Reggel Maria néne elsírta magát, és arra kérte Csákót, maradna vele.

– A lányaim már mind férjhez mentek, és a fér-

73

jeik családjával élnek. Ennek így is kell lennie, de magunkra maradtunk. Fiunk sose volt. Olyan volnál nekünk, mint az édesgyerekünk, Csako!

A fiú habozott. Még nem – tanulta meg a dalokat, amelyeket Maria néne férje a kukoricának énekelte. Annyit már tudott, hogy van egy vetődal, egy másik, amelyet a sarjadó növény felett kell dalolni, a harmadik a kukorica hajának szól, a legfontosabbat pedig a

formálódó szemeknek énekelték. Maria néne elmagyarázta neki, hogyan történik az aratás, a szárítás, hogyan tárolják a termést: de mi haszna, hogy mindezt tudja, ha egyszer nem ismeri a kukoricatermesztő varázsszert? Aztán ott van a fonás meg a szövés varázslata is. Mennyi mindent tanulhatna még a pimáktól, ha itt maradna!

Estebanhoz fordult.

– És te, te is itt maradnál?

– Nem, kis öreg. Tisztelet és dicsőség fogja övezni azokat, akik a Hét Város híret hozzák. De ha az alkirály megtudja, milyen gazdag Cibola földje, biztosan megint erre vezet majd az utunk.

– Visszatérek – ígérte meg Csako a zokogó asz-szonynak. Aztán a jókedvűen dudorászó Esteban nyomába eredt. Húszan a falusiak közül útravaló élelmiszerrel megrakodva, jóval lassabban követték a spanyolokat.

Néhány napon át baj nélkül haladtak előre. Minden faluban újabb indiánok csatlakoztak hozzájuk. Mások messzi földről eljöttek, hogy lássák a senorokat, vagy hogy gyógyíttassák magukat velük. Aztán egy megáradt folyóhoz értek, amelyen lehetetlen volt átkelni, és tizenöt napig táboroztak a partján. Itt történt, hogy Csako tapasztalta a kék kövek rossz varázslajtának hatását a senorokra.

74

Cabeza de Vaca hallgatagabb volt, mint valaha. Do-rantes már nem beszélt de Vacával, csak Estebanon keresztül, noha a két spanyol ugyanannál a tábortűznél ült. És ami a leginkább meglepő volt, Castillo sem morzsolgatta már a rózsafüzért, hanem összedugták a fejüket Dorantesszel. Együtt rajzolgattak számokat a porba, vitatkoztak, aztán megint eltörölték a jeleket, és újakat írtak helyettük. Az ötödik napon összevesztek azon, hogy ki lesz Cibola kormányzója.

– Most már egyikük sem beszél a másikkal – állapította meg Csako. – Ez a kék kövek varázslata?

– Meghiszem azt – felelte Esteban. – Hozzátartozik Cibola varázserejéhez.

Ezután Esteban igyekezett Csákót távol tartani a tábortól. Fakéregből hajócskákat eszkábáltak, és leengedték őket a zuhogókon. Együtt rohantak a parton, átugrálták a bokrokat és a vízzel átitatott fatörzseket, lelkesen biztatták a hajóikat, hogy elérjék a kitűzött célt. Ha Csako hajója uszádéknak ütközött, vagy zátonyra futott, Esteban hahotája megremegettette a fákat; de ha az ő hajója lett a vesztes, még nagyobbat kacagott. Csako szomorúan figyelte, hogyan apad a folyó, mert ez az utazás folytatását jelentette. A veszekedések ellenére ezek nagyszerű idők voltak.

– Sose bánd – mondta neki Esteban. – Mexikóban még jobb idők jönnek.

Miután átkeltek a folyón, a hetedik faluban Castillo meglátott egy indiánt, aki furcsa varázsszert viselt a nyakán. Esteban azt mondta, hogy egy spanyol kardslj csatja, amelyre egy patkószöget erősítettek. Esteban tehát nem hazudott. A lónak nevezett szörnyek léteznek. Amikor megkérdezték, honnan szerez-

75

te a varázsszerét, az indián délnyugati irányba mutatott.

– De ne menjetek arra – intette őket. – Azok a szőrös arcúak ott gonoszak.

– A mieink – mondta Cabeza de Vaca.

– Nem lehetnek a tieitek. Ti a felkelő napból jöttök, ők máshonnan jönnek. Ti meggyógyítottátok a betegeinket, és kibékítettétek azokat, akik veszekedtek, ők halált és rabszolgaságot hoznak ránk. Ti semmit sem kértek, és bőkezűen adjátok, amitek csak van. ők elvisznek mindent, amit csak látnak.

Csako rosszkedvűen mordult egyet. Ugyan mit várnak ezek az – emberek? Ahelyett, hogy harcosokhoz méltóan küzdenének, megfutamodnak, és elbújnak a hegyek közé. Megérdemlik a sorsukat, a gyávák.

Cabeza de Vaca nem értett egyet vele.

– Ilyen szőrös arcúak kevesen vannak – mondta. -Amint találkozom az alkirállyal, megbüntetem őket. A fosztogatás meg fog szűnni, de addig is, ha újra SZOTÖS arcúak vetődnek erre, vessétek magatokra ezt a jelet, és nem fognak bántani benneteket.

Ujjait homlokához, melléhez és vállaihoz érintette. Az indiánok ünnepélyesen utánozták mozdulatait. De nem nyugodtak meg, féltették a senorokat.

– Maradjatok velünk – könyörögtek nekik.

A spanyolok elhárították a marasztalást, és sietve továbbindultak. Jól öntözött völgyben vezetett az útjuk, nagyobb, virulóbb földek között, mint azok, amelyeket Maria néne faluja körül láttak, de a vetést hatalmas állatok összetaposták. Csako soha nem látott még ilyen nyomokat. A kunyhók elhagyottan tátongtak. Sok tipi leégett.

– Rabszolgavadászok... – mormolta Esteban. -Közel vagyunk Mexikóhoz.

76

Haragjában nagy léptekkel nekilódult, Csako alig győzte követni.

– Mi baj, Esteban? – Ilyen sötét haragot még sosem látott barátja arcán.

– Tíz év hosszú idő. A világ peremén vándorolva az ember megfedkeznek róla, hogyan is állnak a dolgok a túloldalon. Talán ott kellett volna maradnunk Maria néninél. – Kis idő múlva csendesesen hozzátette: – Most másképp lesz. Cabeza de Vaca megígérte.

– És az indiánokat megtanította a bűvös jelre, hogy megvédje őket.

77

– Nem erre gondoltam.

A további magyarázattal adós maradt. Miközben Csako azon törte a fejét, mit jelenthetnek Esteban szavai, Cabeza de Vaca nagyot kiáltott és előrerohant. Négy lovas közeledett feléjük. A spanyol katonák csillogó mellvértet és tollas sisakot viseltek. Hatalmas, minden vadnál nagyobb állatokon ültek, az állatok ágaskodtak és rúgkapáltak, de gazdáik egyetlen vékony kötéllel engedelmességre kényszerítették őket.

Csako Esteban háta mögé húzódott.

Barátja biztosan tudja, milyen varázslattal lehet ezeket a szörnyetegeket megfékezni, ha mégis rájuk támadnának.

A katonák ámulva hallgatták Cabeza de Vaca elbeszélését.

– De hát a Narváez-expedíciónak tíz évvel ezelőtt Floridában nyoma veszett! Ön nem lehet de Vaca. Lehetetlen!

– Márpedig így igaz, barátom.

A culiacáni településre kísérték őket. Amerre Csako csak nézett, megművelt földek terültek el, de nem ez volt a legkülönösebb, hanem a legelésző birkanyá-jak és marhacsordák. A házak óriásiak voltak. Egyetlen helyiségük is nagyobb volt, mint akár a legnagyobb kunyhó vagy tipi, amelyet eddig Csako látott.

– Ez Mexikó? – kérdezte elámulva. Esteban nevetett.

– Nem, kis öreg. Ez csupán señor Diaz otthona.

– Azt akarod mondani, hogy Mexikó ennél is nagyobb?

– Százszor nagyobb, és százszor több ember lakik ott.

Csako megborzongott.

78

– Azt hiszem, mégis inkább bölényre vadásznék. Nem tudtam, hogy a spanyolok ilyen hatalmasak.

– Sose aggódj, kis öreg. Veled leszek én is.

De ahogy a katonák kíséretében napról napra közelebb értek az ismeretlen isten lakóhelyéhez, Csakóban egyre növekedett a szorongás.

79

MEXIKÓ

Mexikó! Bármennyi nyelvet is tanult már Csako, mégsem talált szavakat, hogy csodáit megnevezze.

A város egy tó közepén feküdt, a víz felett széles utak feszültek. A csatornákat és az utakat élénk színű agyag téglákból épített házak szegélyezték. A Plazán sokféle nép tolongott, az árusok kiáltozva hívogatták *B* vevőket. Két szem kevés volt ennyi gyönyörűség befogadására, bár a lárma és a bűz miatt Csako vágyakozva *gondolt* a szabad sivatagra.

A Plazáról egy keskeny kis utcába fordultak, és megálltak a Mercedes-apátság magas kőfala előtt. Amíg Cabeza de Vaca bement, hogy Csákót a szerzetesek gondjára bízsa, a fiú elbúcsúzóIt Estebantól.

– Látlak hamarosan ?

– Meghiszem azt. Amint megtettük a jelentésünket az alkirály palotájában.

– Isten veled! – Csako utánuk bámult, a rongyos csapat keresztülvergődött a piactéren. Esteban fekete feje messze kimagaslott a tömegből.

– Isten hozott! – Egy hosszú, barna lepelbe öltözött testes férfi átkarolta Csako vállát, és magával vonta a fallal körülzárt kertbe.

– Te pap vagy ? – kérdezte Csako. A férfi elnevette magát.

– Nem én. Én csak Solano testvér vagyok, szakács és konyhakertész.

80

Solano testvér csípőre tett kézzel, büszkén tekintett végig birodalmán. A kért fala mentén húzódó zöldegyes ágyások, gyümölcsfák és szőlőindák körül három másik barna ruhás szorgoskodott.

– Ezeket a dolgokat itt mind meg lehet enni? -kérdezte Csako.

– Hát persze. Vagy ha most nem is, idővel. A gyümölcsfák mind most kezdenek termést hozni, kivéve a narancsfákat. Az elsők, amelyeket Spanyolországból hoztak, tönkrementek, de ezekben itt, ha Isten is úgy akarja, nagyon reménykedem. – Keresztet ve-lett, majd fürkészően pillantott Csákóra. – Éhes vagy, kisfiam?

Csako bólintott.

– Hát miért nem szólsz? Gyere velem.

Téli álmához készülők mackóra emlékeztető mozgása ellenére Solano testvér fürgén sürgött-forgott a konyhában, a tűzhely fölötti nyárstól a nagy élelmiszeres kosarakhoz, onnan meg a hasas agyagkorsókhoz. Az egyik fatálka a másik után jelent meg *£z* asztalon. Solano testvér nyelve ugyanolyan sebesen pergett, mint amilyen gyorsan a keze mozgott.

– Semmi sem olyan kedves az Ürnek, mint amikor azt látja, hogy földjének gyümölcsseit örömmel és elismeréssel fogyasztják. A libának *még jóval több* idő kell, hogy jól átsüljön a vacsoráig, de hála annak a valakinek, aki elfelejtette a nyársat továbbforgatni, ezen az oldalán már levághatok neked néhány szép szeletet.

Kövékés ujját beledugta egy tálba, lenyalta, bólintott, és a tálát Csako elé rakta.

– A tortilla kihűlt, de a csilli elég meleg. -Csákónak meg kellett várnia, amíg Solano elmondta az asztali áldást, aztán a barát ráparancsolt: – Egyél,

81

fiacskám, és dicsérd Istent a bőkezű adományért. Jaj! El is felejtettem!

Solano testvér a nyitott ajtóhoz fordult.

– Garcia testvér, érett már a barack ^{azon a f[^]} *otf* a sarokban? Vendégünk van.

Evés közben Csako a nyitott ajtón át a kertészkedő testvéreket figyelte. Barna csuhájuk fej_ett mindegyikük mellén ott fityegett a rózsafüzér[^] olyan, mint Don Castillóé. Nem számít, mit mondtak a seniorok Csakd bizonyos volt benne, hogy a földből növesztett ennivaló titkát ezek a rózsafüzérek jele_ntik. Nem éppen az imént mondta-e Solano testvér, hogy a kert az Istené?

Egy másik testvér dugta be kopasz fe_ejét a konyhába.

– Fray Marcos kéreti a fiút.

– -Mindsa* J? -maji? .id^téhír _ „felelte. *Sotena test*-vér. – Hagyd a gyereket, hadd egyen &ioőbb. Hogyan elmélkedjen Isten igéjén, ha üres gyom^ egyre megzavarja a gondolatait?

Csako egy darabka tortillával kikotorj és befalta a csilli maradékát. Sóvárgó pillantást vetett a többi tálra, mégis kijelentette:

– Kész vagyok, mehetünk.

Azért jött Mexikóba, hogy az új istent megismerje és megvédhesse népét a Rossz Szellemtől. Ez fonto-sabb az evésnél, gondolta sóhajtva.

Solano testvér zsörtölődött.

– Így hajszolni ezt a gyereket! Annyit *se* evett, hogy vecserayéig kitarson. *Nesze*, fiac^m, f₀gdí

Két kerek tésztát nyomott Csako mark_ab_a.

– Ez mi?

– Mézes yamsütemény, vaníliával §_s citrommal ízesítve.

82

Csako felderülő képét látva a barát is elvigyorodott.

– Nesze, itt van még két darab. De nagy öröm is azt látni, hogy valaki örül az ételnek.

– Sok köszönet – mormolta Csako félénken, aztán a hosszú folyosón a barát nyomába eredt. Megbámulta a sima kőpadlót a bocskora alatt, a kárpitozott falakat és a szobák súlyos, faragdtt bútorait. Azon töprengett, vajon visszatalál-e majd a konyhába.

A barát barátságosan betuszkolta az egyik ajtón. A bent ülő szikár, beesett arcú, szürke csuhás férfi intett Csákónak, hogy lépjen közelebb.

– Fray Marcos de Niza vagyok. Cabeza de Vaca azt mondta, hogy beszélsz spanyolul.

Csako bölintott. Ez az ember a hatalmas spanyol isten varázslója. Merjen-e hangosan megszólalni? De úgy látszott, hogy a pap nem sokban különbözik a három senortól. Kivéve a szemét. Ilyen vadul villogó tekintetet Csako eddig csak kétszer látott: akkor, amikor Cabeza de Vaca Dorantest és Castillót rávette, hogy ne maradjanak a Bölények Népénél, később pedig akkor, amikor a spanyolok először hallottak Ci-boláról.

– Ül le, fiam!

Csako bizonytalanul mozdult meg.

– Ha akarod, leülhetsz a földre is.

Csako azonban nagy igyekezettel megpróbált elhelyezkedni az egyik magas támlájú szjék szélén, bár tartott tőle, hogy össze fog rognni alatta. De hát most Mexikóban van. Meg kell tanulnia az új dolgokat.

– És most mesélj nekem a népedről és mindazokról, amelyekkel út közben találkoztatok.

Csako csalódottan nézett fel. Azt hitte, hogy Fray Marcos elkezd megismertetni az új isten rejtelméi-

83

vei; de engedelmesen mesélni kezdett az otthonáról, a teaivókról, a Bölények Népéről és Maria néne falujáról. A szék ülőkéje vágta a combját. Meg-megmoz-gatta elzsibbadó lábujjait. Solano testvér ugyan azt mondta, hogy teli gyomorral lehet jól gondolkozni, Csako mégis elálmosodott a bőséges lakomától. Nagy erőfeszítésébe került, hogy figyelmét az Estebannal és a három senorral megtett útra összpontosítsa.

Kérdés kérdést követett, amíg egyszer csak a közelben harang kondult.

– Vecsemye – mondta Fray Marcos. – Eljössz velem a templomba?

Csako szeméből egyszeriben kiszállt az álom. Végre megláthatja a csodálatos barlangot, a spanyol isten otthonát.

Nem olyan volt, ariüyennek képzelte. A rózsaszínű kőépületben nem voltak faluk, se nap, se hold, de magasztos nagysága ugyanolyan csodálattal töltötte el, mint a lobogó

gyertyák. A rengeteg szobrot és a dúsan faragott oszlopokat pedig bizonyosan csakis egy isten alkothatta.

– Milyen hatalmas! – mormolta Csako. – Akkora, hogy a teteje és az oldalfalai a félhomályba vesznek. – Fray Marcos elmosolyodott. Amikor az esti imádsággal végeztek, kivitte Csákót, és megmutatta neki a PLaza túloldalán épülő hatalmas katedrális. Noha már erősen sötétedett, az indián rabszolgák még mindig serényen rakták egymásra a hatalmas kőtömböket, az egykor ugyanezen a helyen állt azték templom maradványait. Súlyos terhük alatt meggörnyedve, fásult közönnyel vánszorogtak.

– Sohasem akarnak megszökni? – kérdezte Csako.

– De igen, néha, de mindig visszahozzák őket. Ezzel a jellel az arcukon nem tudnak elrejtőzni.

84

Csako közelebb ment a rabszolgák botladozó csoportjához. Az alkonyati félhomályban alig tudta felfedezni az arcuk jobb oldalára égetett S betűt, de nappali világosságban sehogyan sem leplezhatték volna.

Lehet, hogy ezek az aztékok, akiket Cortez legyőzött? Nem, az lehetetlen. Esteban azt mondta, hogy az aztékok derék harcosok voltak. Egy bátor harcos pedig sohasem engedné magát rabszolgaságba hurcolni. Ezek itt bizonyosan valamelyik másik, kislelkű és szégyentelen törzs tagjai. Hanem Esteban azt is elmondta, hogy az aztékok inkább megadták magukat, semhogy a tóra épült városukban éhen vesszenek. Ha pedig így van, akkor megérdemlik, hogy szégyenüket mindenki által láthatóan viseljék. Megvetéssel fordult el, de a kínlódva vánszorgó nyomorultak emléke befészkelte magát gondolatai mélyére, és bizonytalanná tette.

Az apátságba visszatérve elosont Fray– Marcos mellől, és megkereste a konyhát. Benn barátok sűrögtek, Solano testvér harsányan vezényelte őket, hogy aztán a segítséget félretuszkolva, mégis maga végezze el a munkát.

– Gyerünk, szolgáljátok ki az atyákat, és ^unjetek el láb alól. – Solano testvér telerakta a barátok kezét fényes, zöld tányérokkal és fatálakkal, és kituszkolta őket a konyhából. Csako nesztelenül a sarokba húzódott, remélte, hogy őt nem veszi észre, és nem fog rákiabálni. De Solano testvér figyelmét semmi sem kerülhette el, ami a konyhában történt.

– Ne ácsorogj ott, fiacskám! Ül ide a padra, és egyél!

Az eléje rakott rengeteg ennivaló között Csako mindazt felfedezte, amiről Esteban mesélt. Volt ott

85

tortilla, bab, liba, sonka, szokatlan gyümölcsök, yamsütemény, és az egyik habzó csokoládéval teli csésze a másik után. Amikor Csako már egyetlen falatot sem lett volna képes lenyelni, a pocakos barát még egyre unszolta, hogy egyen.

– Faljál, fiacskám. Hiszen zörögnek a csontjaidé

– Nem annyira, mint Fray Marcoséi.

– Ugyan – mordult fel Solano testvér. – Az nem törődik a gyomrával. Akár egy sült bocskort is feltálalhatnék neki, só nélkül, észre sem venné, hogy mit eszik. Az igazat megvallva, azt hiszem, ha nem emlékeztetnék rá, egyáltalán nem is enne soha.

Csákónak eszébe jutottak a varázslók hosszú böjtjei.

– Ugye, Fray Marcos nagy pap?

– Az kétségtelen. Ügy hallottam, nagy dolgokat művelt Pizarróval Peruban, de ezek a dolgok mesz-sze az én konyhám felett zajlanak. Egyél még yam-süteményt. A Jóisten nagyon bőkezűen mérte az idei termést.

Solano testvér hálásan keresztet vetett. Mielőtt Csako a konyhakertről kérdezősködhetett volna, megint Fray Marcos de Nizához hívták.

– Az alkirály intézkedett felőled és az oktatásod felől. Itt van néhány ruhadarab is, de

először is meg kell keresztelkedned.

Sok kérdés és magyarázat után Csákót egy kis kápolnába vezették. A csodás gyertyák vibráló fényénél Csako fejét meghintették vízzel. Új nevet kapott, ezentúl Jüannak hívják, a spanyol istennek így kedvesebb. Ezzel a kis szertartással egész élete megváltozott.

Egyik csoda a másikat érte. Csako vörös függönyös ágya olyan volt, mint egy alvótipi, egy-két kunyhó-

86

nál is nagyobb szobában. Az ágy egyik oszlopára felakasztotta íját és tegezét. Egy üresen álló, faragott láda aljára féltő mozdulattal simította be az Esteban-tól kapott ágyékkötőt. Amikor a fedél dörrenve rácsukódott, a fiú nagyot sóhajtott. Nem hiányozna neki annyira a kényelmes viselet, ha ő is a barátokon látott hosszú csuhát és bocskort hordhatná, - csak hogy Fray Marcos azt mondta, hogy az lehetetlen. Csako ruháit az alkirály adta. Ezekben kell járnia.

A hosszú harisnyákat a mellét övező zsinórhoz erősíteni tovább tartott, mint a reggeli imádság. A keményített nyakfodor törte a bőrét. Hetekig szétvetett lábbal járt, húzogatta, ráncigálta ruhadarabjait, de minden fáradtsága meddő maradt, egyre csak kényelmetlenül érezte magát bennük. Végül azonban teste csakúgy hozzáidomult új lepleihez, ahogyan Csako is kezdett hozzászokni új életéhez.

A nap pirkadás előtt kezdődött, a templom kőpadlóján térdelve, miközben a pap mély, félelmetes hangon énekelte a misét. Az imák és a szertartások voltak a legfontosabbak, de hiába tanulta őket, kiszivárogtak a fejéből, mint a víz a kosárból. Annyi megmaradt belőlük, hogy képes legyen követni a mise menetét, és a rövidebb imádságokat eldadoghassa, de olyan sok csodálatos új dolog volt körülötte, hogy agya képtelen volt az összesét rögzíteni. És itt volt a mardosó bánat is Esteban megszegett ígérete miatt, hiszen a hetek múltak, de barátja nem tért vissza.

Csako tudta, hogy a jelentést már régen meg kellett tenniük az alkirálynak, mivel a piactér csak úgy zsongott a Cibola hét városáról szóló mendemondáktól. Hatalmasabb volt Cibola Mexikónál, gazdagabb Perunál. Suttogták, hogy a cibolaiak színarany ló-

87

vakarókat használnak, és még a mezei nyulakra is smaragd nyílhegygel vadásznak. A három senort Csako egyszer sem látta ugyan, de hallott róla, hogy az alkirály nem vette figyelembe javaslatukat, és hogy most vissza szándékoznak térni Spanyolországba. Egyre kérdezősködött, s így végül egyetlen dologban biztos lehetett. Esteban nem volt a senorok egyikével sem. Nemcsak egyszerűen eltűnt, legalábbis Mexikóból, hanem soha nem is létezett.

A nadrágzsebébe rejtett varázsszeres zacskóban a két kék kő azonban valóság volt. Ahányszor Csako a misén letérdelt a kőpadlóra, soha nem mulasztotta el szemével végigkutatni a templomot, a göndör hajú fekete fejet keresve. Ha elküldték valahová, és a Plazán át vezetett az útja, egyre azt figyelte, nem bukkan-e fel valahonnan a jól ismert, széles vállú alak.

– Megjön – mondta magának újra és újra. – Megígérte, és Esteban soha nem szegi meg a szavát. Megjön.

De a nyár elmúlt, és Esteban nem jelentkezett. Hideg szelek zúdultak le a füstölgő, hősipkás hegyekről. Csako kellemesen érezte magát vadonatúj, rövid köpenyében. A mexikói télben nyoma sem volt szülőföldje dermesztő északi szelének, az ólmos esőnek, a hónap. Bárcsak a köpeny, a nap vagy akár Solano *testvér konyhájában a tűz melege feloldhatná* szívében a jeges félelmet. Mert Csako biztos volt benne, hogy Esteban halott. Semmi más nem tarthatná távol. Elhatározta, hogy soha többé egy pillantást sem vet a lábában pihenő fehér ágyékkötőre, de valamilyen, saját maga számára is megmagyarázhatatlan okból a kék köveket tartalmazó varázsszeres zacskót továbbra is magánál tartotta.

Félelmét nemcsak Esteban sorsa okozta. Ebben a

88

kényelmes életben homályosodni kezdtek az emlékei szülőföldjéről. Éjjelente, függönyös ágyának biztonságos melegében Csako darabonként állítgatott össze egy képet magában hegyekről, vízmosásokról, kaktuszokról és macskakarmolású tüskés bozótokról. Már nem volt biztos benne, hogy egy ilyen ország a valóságban létezik. Talán csak az ő fejében született. Bizonyos, hogy egyetlen ország sem lehet ilyen vad és kegyetlen. Azután élesen, tisztán felvillant előtte szüleinek arca. És követte őket a nyomorult, éhhalállal viaskodó falu emléke. Az éhezés az egyik dolog, amelyet soha nem fog elfelejteni. A másik pedig Esteban.

Nélküle üres Mexikó. Fray Marcos oktatja, Solano testvér eteti; de nevetés ritkán hangzott fel, és senki sem akadt, akinek Csako elmondhatná, mi nyomja a lelkét.

A leckeórák rövidülnek. Végre végig tudja imádkozni a rózsafüzért. Fray Marcos elégedett. A pap gyakran beszélt arról, hogy Csako majd visszatér a falujába, és akkor mennyi mindenre megtaníthatja majd a népét, megismertetheti velük Istent és az Ő dolgait. Csako szíve fájdalmasan összeszorult erre a gondolatra. Ez minden, ami vár rá, az a nyomorúságos, ínséges élet? Hogyan is térhetne vissza a szülőföldjére most, hogy megismerte Mexikót?

Csak Esteban itt lenne! *Meghiszem azt, kis öreg*, mondaná. *Mexikó a legnagyobb hely a világon. Meghiszem azt, örökre itt kell maradnod.* Ezt mondaná. Vagy mégsem? A magányos nappalok és a hossz-szú éjszakák nem hoztak a kérdésre választ.

Krisztus születésének ünnepi szertartásai elsöpörték töprengő gondolatait. A körmenetekhez hasonlót Csako még soha nem látott. Az emberek örvendeztek, fényes és vidám volt a város. Aztán következett a

89

fieszta, és a Plaza zsúfolásig megtelt emberekkel, akik mind mohón várták a bikaviadalt. Csako szíve nagyot dobbant. Körbefurakodott a Plazán, kereste a magas, fekete férfit, aki megígérte neki, hogy elviszi a bikaviadalra. Mint mindig, a kutatás most is csalódással végződött. Estebant sehol nem lelte a téren. Biztos, hogy Esteban meghalt.

A tömeg a kapuk felé tódult. Harsogtak a trombiták. Csako habozott, de mit ért a bikaviadal Esteban hahota ja és bolondozása nélkül? Visszabaktatott hát csendes szobácskájába.

A napok nehezen vánszorogtak. A megenyhült hajnali levegő eszébe juttatta Csákónak[^] hogy nem messze már a tavasz, az utazások időszaka. A kérdések, amelyek kínozták, újult erővel támadtak fel. Solano testvér konyhájában keresett menedéket, de a szakács nem tudott segíteni rajta.

– Az ilyen dolgokat én nem érem fel ésszel -mondta. – Vegyél yamsüteményt.

Csako sóhajtva fogadta el az édességet.

– Csak Estebannal beszélhetnék! ő megmondaná, hogy maradnom kell-e még.

– Már megint ez az Esteban. – Solano testvér rossz-szallóan csóválta a fejét a tortilla felett, amit éppen formára pofozgatott. – Úgy beszélsz arról az emberről, mintha maga Szent Jakab lenne.

– Esteban a legbölcsebb, legbátrabb ember, aki valaha csak élt ezen a földön. Meséltem már neked, hogyan mentett meg a teaivóktól?

– Számtalanszor elmesélted. Tessék, egyél aszalt fügét. Ujabban még Fray Marcosnál is kevesebbet eszel.

– Fray Marcos ritkán van itthon mostanában -

90

emlékeztette Csako a barátot. – Ideje legnagyobb részét az alkirály palotájában tölti. Nem kapott feleletet. Folytatta hát a célozgatást.

– Biztosan nagyon fontos dolog lehet, ami állandóan ott tartja.

– Kétségkívül. De én semmit sem tudok az ilyen dolgokról. Én csak azt tudom, hogy elfogyott a só.

Csako előrehajolt, hogy belelásson az agyagkorsó-ba, de a szakács elkapta előle.

-* Ez itt az én konyhám, és ha én azt mondom, hogy a főétkezéshez nem elég a só, akkor nem elég! -mennydörögte. Aztán barátságosabb hangon tette hozzá: – És nem kell sietned. Beszéljess csak nyugodtan. Nézelődj kedvedre. Tudom, mennyire szereted a piacot

Régebben, *mielőtt* a magány és a kétségek mardosni nem kezdték, ez igaz is volt. Ma azonban Cíjako közönyösen bandukolt az árusítóbódék és a gyékényekkel letakart áruhálok között, rá sem nézett a hívogatóan kitett árukra, egyszer sem állt meg, hogy derüljön az alkudozókon.

A mesés Ciboláról szóló történetek a tél folyamán megszáporodtak. Nem volt titok, hogy az alkirály nagy expedíciót szervez. Az emberek a hatalmas hadseregről beszélgettek, találgatták, ki fogja vezetni.

– Oda nézz! – kiáltott fel az egyik boráros. – Az öreg Cortez saját személyében!

– Vajon mi hozhatta a városba? – találgatta a mellette álló.

A boráros, egy öreg obsitos katona, rábámult.

– Az alkirály őt szánja a Cibola-expedíció vezéréül, világos.

– Az alkirály jelöltje Coronado. Az öreg Cortez meg azért jött, hogy megint könyörögjön neki.

91

Mire Csako keresztülnyomakodott a tömegben a palota irányában, a hangok már veszekedésévé élesedtek. Éppen idejében ért a díszes kovácsoltvas kapuhoz, hogy végignézhesse, amint a csődületből kiválik egy lovas. Csako felnézett rá, pillantása találkozott a szomorú szemekével. Az őszes-fekete szakáll sem tudta teljesen eltakarni állán a régi, mély sebhelyet. A hatalmas hódító megöregedett, törődött lett, de azért ez még mindig Esteban történeteinek nagy Corteze volt. Amikor leugrott a lováról, és a kezébe nyomta a gyeplőt, Csako rettenetesen megijedt.

– Gondoskodj róla, hogy rendesen ellássák!

– De ... De hát... – Csako meg akarta magyarázni, hogy ruházata ellenére sem udvari apród, de a szavak megrekedtek a torkában, közben pedig a széles vállú katona alakja eltűnt az udvar túloldalán.

Csako félve meredt a hatalmas vadállatra a vékony bőrszík másik végén, aztán körülnézett, hogy kinek adhatná át a gyeplőt. A tömeg már szétoszlóban volt, újabb szenzáció után néztek. Kénytelen ő maga az istállóba vezetni ezt a szörnyeteget.

Soha még nem került lóhoz ilyen közel. Bizonyos volt benne, hogy az állat nagy, sötét szemeiben gonoszság villog, és csak arra vár, hogy ő, Csako, hátat fordítson neki. Bal kezét teljesen kinyújtva, csupán a gyeplő legvégét érintve, Csako lassan hátralépett. A ló követte. Jobb kezével a falon tapogatózva, a fiú lassan elvezette a lovat túl az épület sarkán, a kocsikapuk felé. Csako az orrát fintorgatta az erősödő istállóságban, a Jó azonban felvillanyozva előrelódult. Csako igyekezett visszatartani, de az állat türelmetlenül kirántotta a gyeplőt a kezéből, és beügetett a szalmahulladékkal borított istállóudvarba.

92

– Sok köszönet – suttozta Csako, és keresztet vetett.

Ahogy az istállóajtónak dőlve várta, hogy remegő térdei ismét engedelmeskedjenek akarátának, az istállóudvarban folyó munkát figyelte. Ezt a környéket mindig elkerülte a fojtogató bűz miatt, ami itt elviselhetetlenebb volt, mint bárhol Mexikóban. Most, hogy kénytelen-kelletlen idekerült, érdeklődve nézte, ahogyan a sovány négerek és a görnyedt hátú indiánok fásultan végzik munkájukat.

– Hé, te ott! – harsant fel egy hang. – Nyergeld le azt a lovat!

Csako megdermedt. Dobogó szívvel beugrott az istálló ajtaján, és szemével végigkutatta

azt a részt, melyet eddig nem láthatott. Az egyik szénakazaltól magas, ismerős alak indult el éppen, hogy Cortez lovának abrakot adasson.

– Esteban!

93

AZ ALKIRÁLY ISTÁLLÓJÁNAK URA

– Hiszen ez a kis,,öreg. No hiszen! – Esteban a viszontlátás örömében acélos karjának minden erejével ölelte magához a fiút.

Csako kibontakozott az ölelésből, és mélyet lélegzett, hogy megbizonyosodjon róla, hogy egyetlen bordája sem tört el.

– Kerestelek, kutattam utánad. Már bizonyosra vettem, hogy meghaltál. A bikaviadal előtt...

De mit számít mindez? Esteban él! Kidörzsölgette a könnyet a szeméből. Megkérdezte.

– Hol voltál?

– Itt.

– De hát miért nem ... ?

Esteban megragadta Csako vállát, és megforgatta a fiút.

– Hadd nézzelek! Ejha! Bársonyban, csipkében, akár egy udvari apród. Talán *Don* Csakónak kellene szólítanom!

Csako most vette csak észre Esteban rongyait. Hallotta, hogy a három senior haragszik, mert nem kapták meg a remélt jutalmat az alkirálytól.

– A te kérelmedet is elutasította az alkirály? -kérdezte.

– Miféle kérelmet?

Csako csak annyit tudott a kérelmekről, hogy na-

94

gyón értékesek és fontosak. Mindenki vágyakozva beszélt róluk.

– Hát a megtiszteltetést, amit vártál – magyarázta. – Nem kaptad meg?

– Meghiszem azt, hogy megkaptam! – Esteban nevetése keserűen csengett. Széles mozdulattal mutatott körül az udvaron. – Hát nem látod? Én lettem az alkirály istállóinak ura. Ez a jutalmam.

Csako megfordult, lassan szemügyre vette a lovakat, a kocsikat és a rabszolgákat. Esteban beosztása bizonyosan nagyon fontos, de hát mégis csak itt van, a Plaza túloldalán. Néhány percre sem futotta az idejéből, hogy az ígéretét megtartsa?

Egy kéz simított végig a fején.

– Mentem volna, ha engedtek volna, kis öreg. Ugye, tudod?

Csako sóhajtván bólintott. Még Fray Marcosnak is kevés ideje maradt a saját dolgaira. Esteban pedig bizonyosan nála is fontosabb személy. Az alkirály iránti kötelessége az első. Csako összes kételyei elszálltak afeletti örömében és megkönnyebbülésében, hogy Estebant élve találta.

– Gyakran gondoltam rád, kis öreg. Most, hogy végre itt vagy, hadd halljam, milyen kalandjaid voltak.

Miközben Csako a tanulmányairól és az apátságbeli életéről mesélt, Esteban villaszámra hordta a szénát az állásokban álldogáló lovaknak. Csako mindenütt a nyomában maradt. Amikor harmadszor fordultak, a fiú megszakította a mesélést, és megkérdezte:

– Muszáj ezt csinálnod ?

– Meghiszem azt.

Csako vállat vont. Tovább rohangált Esteban után.

95

– Hát látod – fejezte be büszkén a beszámolót –, nagyon sok mindent tanultam ám!

– Mindenütt lehet tanulni. Nagyon sok mindent tanulhattál volna a Bölények Népétől is.

– Nahát, azok ...! – mordult fel Csako.

Esteban ledobta a szénát Cortez lova elé, keze fejével letörölte az arcáról a verejtéket, és lenézett Csákóra.

– Valamikor úgy tartottad, hogy a bölényvadászok nagy harcosok.

– Akkor még bolond és tudatlan voltam. Esteban elvigyorodott.

– Igazán – folytatta Csako makacsul. – Az 6 bőr-tipijeik semmik Mexikóhoz képest. Mást sem esznek, csak húst meg bogyókat. Itt a piacon többféle ennivalót lehet kapni, mint ahány foltot látsz egy őzborjú szőrén.

– Ez igaz, de a Bölények Népétől megtanulhattad volna, hogyan kell a nagy, púpos teheneket vadászni. Tudod már, hogyan vadásszák az ürühúst, a tortillát meg a csokoládét?

– Most viszont te viselkedsz bolond módjára. – Csako sarkon fordult, és elindult a szénakazal felé, meg sem várva Estebant. – Igenis, nagyon sok mindent megtanultam – ismételte emelt hangon.

– Csakhogy az, amit a Bölények Népétől tanulhattál volna, hasznodra is lenne.

– Amit tanultam, mind hasznos. – Csako belerúgott a szénakazalba, de a kazal nem állt ellen, és a fiú még dühösebb lett. Miért kell Estebannak mindent elrontania azzal, hogy olyan dolgokat mond, amelyeket ő nem szívesen hall?

– Csak itt Mexikóban.

– Akkor itt maradok Mexikóban! – kiáltotta Csako.

96

– Úgy tűnt, mintha a szavak fennakadtak volna a levegőben, újra és újra Ismétlődve, mint az elhaló ha-rangzúgás. Csako a szeme sárkából felpislantott barátjára, és szerette volna visszaszívni a szavait. Soha ilyen jeges haragot nem látott barátja arcán. Megrettenve hátrálni kezdett.

– Mit ígértek neked? – Esteban hangja tompán, fenyegetően kondult.

– Semmit – suttogta a fiú. – Semmit sem ígértek.

– Majd fognak. – Esteban csikorgó mosolyában ryoma sem volt a jókedvnek. – Meghiszem azt, sok mindent fognak ígérni. És egyetlen ígéretüket sem fogják megtartani.

Csako tiltakozni szeretett volna, de barátja haragja túlságosan is megfélemlítette ahhoz, hogy meg merjen szólalni. Esteban üres tekintettel a semmibe bámulva, gondolataiba mélyedve állt. Csako el akart somfordálni, de habozva megállt.

– Esteban? – szólalt meg halkán.

Semmi válasz. Csako lassan kifelé indult, az istálló szemetes földjére szegezve tekintetét. Az ajtóból visz-szanézett. Esteban nem moccant. Csako sóhajtva nekivágott a mozgalmas Plazának.

– Szózt hús, jól beszózt hús, még a forró vidéken sem romlik meg!

– Méz! Kinek adhatok mézet?! -

– Szép pueblai gyékényszöttesek! – A gyékényáros Csako harisnyás lábára csapott. – Nézz a lábad alá, kölyök!

– Vegyétek meg ezt a csodás papagájt, amely egykor Montezuma kertjének díszje volt! Csodaszép madár, és éppen csak egy kicsit csipkedős!

Egy koldus, aki Csákót valamelyik nemesúr fiának nézte, mankóján nyomorúságosan odavonszolta ma-

97

gát elébe, hogy alamizsnát kolduljon. Csako szomorúan csóválta a fejét. A koldus káromkodva felmordult, aztán észrevett egy ragyogó páncélba öltözött kapitányt, és fürgén átnyomakodott a tömegen, hogy a katonától kolduljon.

Csako céltalanul ténfergett át a piacon. Az áruk túlárado bősége ugyanolyan szédítő, a lárma ugyanolyan fülsiketítő volt, mint amikor először lépett a Plazára. Amikor a sókereskedő bódéjához ért, eszébe jutott Solano testvér megbízatása. Az árus négysarkú vászondarabba mérte a sót, aztán a sarkokat összecsomózta. Csako tudta, hogy a kereskedő egy szép napon

megjelenik majd az apátságban, hogy az atyák kifizessék neki a só árát. De ha mondjuk saját magának akarna venni valamit? Azt hogyan csinálná?

A gyékényeket el lehet cserélni mézre, a mézet tortillákra, a csokoládébabot gyapotra. De honnan szerzi az ember a gyékényeket, a mézet és a gyapotot? Vagy az aranyat, ami még értékesebb? Esteban szavai, akarata ellenére, nem hagyták nyugodni.

Nem kell itt maradnia Mexikóban. Hazamehet. Mehet haza éhen halni. Felnevetett. Estebannál semmivel sem keserűbben. Nem, ő sohasem mehet haza. Abban a pillanatban, amikor kimondta, hogy Mexikóban marad, már tudta, hogy mindig is ezt akarta. De hogyan kell Mexikóban vadászni?

A koldusokat nézte, ahogyan egy darabka tortillán marakodtak. Eddig soha nem vette észre, hogy ennyi itt a koldus. Vajon Mexikóban éhen lehet halni? Aztán egyszerre eszébe jutott, hogy a „béna” koldus milyen sebesen rohant át a piactéren. Igazából nem is volt nyomorék. Nem kellene koldulnia, ám úgy lehet, Csákóhoz hasonlóan, ő sem ismeri a mexikói vadászat titkát

98

Csako szívébe jeges félelem lopódzott. Lehet, hogy ez történik majd vele is? Más dolog ám az ő vad hazájában éhen halni, ott, ahol nincs ennivaló; és megint más a mexikói bőség közepén. A Plaza túlsó oldalára nézett, a robotoló rabszolgákra. Egy pillanatra úgy érezte, megéri a harcosokat, akiknek végig kellett nézniük, hogyan pusztulnak éhen a gyerekeik, éppen itt, a Plazán, de ekkor egy katona ütközött neki. A lökéstől meglódult a zsebében rejtegetett varázsszeres zacskó, és a lábához verődött. Saját falujának harcosai jutottak eszébe, és szíve megkeményedett. A „béna” koldus tiszteletre méltóbb, mint ezek a megbélyegzett rabszolgák. A maga módján a koldus még mindig küzd.

Meglepetésében nagyot szökkent, amikor egy kéz megérintette a vállát. Fray Marcos mosolygott le rá, sötét szeme villogott.

– Vecsernyére harangoznak, fiam.

– Igenis, atyám. – A pap után eredt, azt latolgatva, vajon megbántja-e a spanyol istent, ha egy sós bugyrot visz a templomba. Már nem volt ideje a konyhában letenni. Keresztet vetett, és éppen azon volt, hogy átköpjön a bal válla felett, amikor észrevette, hogy Fray Marcos figyel. Csako bizonytalanul elmosolyodott.

– Most jövök az alkirály tói – mondta a pap. -Nagy terveink vannak veled, fiam.

Ügy látszott, többet is akar mondani, de közben beléptek a templom félhomályos csendjébe. Csako letérdelt a hideg kőre, és megköszönte a spanyol istennek meg a Jó Szellemnek, hogy a nagy terveket, bármire is vonatkozzanak, az alkirály fülébe suttogták. Többé nem kell Esteban különös szavain töprengenie.

Vecsernye után a konyhába sietett.

99

Solano testvér rámeredt a bugyorra, amelyet Csako letett az asztalra.

– Ez mi?

– Só.

– Só?

Csako a szakács zavarát látva elvigyorodott. Pontosan úgy van, ahogy gondolta. A megbízás Solano testvér újabb kísérlete volt arra, hogy őt jókedvre derítse. Ha a yamsütemény már nem segít, majd segít egy kis csavargás a piacon. Ez egyszer igaza lett a szakácsnak. Csako megtalálta Estebant. Semmi sem tehetné boldogabbá.

Amikor ezen az estén nagy nehezen lehámozta magáról a ruhadarabokat, mielőtt felakasztotta volna a varázsszeres zacskót a porosodó íj mellé, gondterhelten megtapogatta, örömeiben, hogy viszontláthatja Estebant, megfeledkezett a kék kövekről. Holnap elviszi őket Estebannak, és úgy tesz majd, mintha a vitájuk meg sem történt volna. Ágyában összekuporodva értetlenül töprengett higgadt barátja szokatlan haragján. Vajon mi okozhatta?

– De hát mit számít? – mormogta. – Holnapra elfelejtjük. – És mint lényegtelen dolgon, nem is gondolkozott rajta többet.

Hónapok óta először fordult elő, hogy Csako borzongva ácsorgott a hajnali jelző csípős hidegben, és vágyódva bámult a faládjára. Ha magára kaphatná az ágyékkötőt, és kisurranhatna, hogy Estebannal találkozzék! A csoszogó bocskoroknak a folyosóról behangzó egyenletes nesze azonban meggyőzte róla, hogy ez lehetetlen. Megvívta naponta ismétlődő harcát a zsinórokkal és a gombokkal, és sietve indult a misére. A szertartás még sohasem tűnt ilyen hosszúnak, a kőpadló ilyen keménynek, és a templom ilyen

,1 00

dermesztőnek. Egymásra kulcsolta a két bokáját, és ráült, aztán megint kiegyenesítette lábait, és keserves grimaszokat vágott, mert lába szárát és lábujjait mintha ezer tű szurkálta volna. A térdnadrágja varrásainál kilógó cérnaszálakat fejtegette, a gombokat csavargatta a mellényén, míg aztán Fray Marcos komor szeme villanására ijedtében hirtelen eszébe jutottak az imák szavai.

Solano testvér zsörtölődve nehezményezte, hogy kapkodva eszik.

– Ujabban pontosan olyan lettél, mint Fray Marcos. Az evés már semmit sem jelent neked.

– Amit te adsz, az jelent – békítette Csako. – Te a legjobbat adod.

– Akkor miért nem eszed meg?

– Nagyon sietek. Estebannal kell találkoznom.

– És azt hiszed, a hatalmas és csodálatos Esteban örülne, ha a szeme láttára halnál éhen?

– Csako vigyorgott.

– Azt hiszem, hogy a hatalmas és csodálatos Esteban azt mondaná, hogy a te yamsüteményeid a legjobbak egész Mexikóban. Mármint ha módja lenne megkóstolni őket.

Solano testvér teliöntötte a fiú markát az apró süteménnyel.

– Nesze, és tűnj el. Az én konyhámban nem akarok járkáló csontvázakat látni. Az Úr jóságát bizonyítja, hogy az ilyen étvágytalanok ellenére továbbra is bőkezűen ontja adományait a földre.

Csako keresztülrohant a Plazán, oda sem figyelve a szeles vágatás nyomában felharsanó kiáltásokra és fenyegetésekre. Futva került meg a palota épületét a hatalmas, kétszárnyú kocsibejáró kapuig, és berohant az istállóba. A lovakat éppen itatták. Rabszolgák

101

nagy, bőrből készült vizesztömlők alatt roskadoztak. Csako büszkén figyelte Estebant, aki olyan könnyedén vitte a terhet, mintha csak üres kézzel sétálna.

– Hogy megy a dolog, Esteban?

Esteban Csako süteménnyel teli markát látva elvigyorodott.

– Éhesen megy a dolog.

Amikor leguggolva megosztottak a yamsüteményen, Csako elismételte Estebannak, amit a szakács mondott.

– Osztotta volna meg velünk a halgerincet és a gyíkokat – mondta Esteban. – Akkor talán nem dicsérné az Úr bőkezűségét.

– Az Úr spanyol isten. Ezért olyan csodálatos Mexikó. Ez az ő otthona.

– Ez is a hasznos dolgok egyike, amiket tanultál?

– Nem, ezt mindenki a saját szemével láthatja. – (Hát nem felejtí el Esteban a tegnapi vitát? ő azonban nem akar újra veszekedni.)

– És azt is mindenki a saját szemével láthatja, hogy nem ülhet csak úgy tétlenül, és nem várhatja, hogy az Úr adománya a fazekába pottyanjon.

– Nem is várom.

– Mit fogsz csinálni?

– Nem tudom, de Fray Marcos éppen tegnap mondta, hogy nagy terveik vannak velem.

- Meghiszem azt. Szeretné, ha barát lennél vagy talán pap is. Csakóqak Solano testvér konyhája jutott eszébe és elvigyorodott.
- Az nagyon jó lenne.
- Különös ösvényen indultál el, kis öreg. LátocJ-e a végét?
- Jártam már különös ösvényeken. Ide, Mexikóba

102

jövet. – És Esteban akkor is intette, hogy ne jöjjön. Csako összevonta szemöldökét. – Miért nem akartad, hogy Mexikóba jöjjenek?

- Közel egy éve itt vagy. Tudnod kellene.
- Nem látok semmi félelmetesét. Esteban megcsóválta busa fejét.
- Ha jaj, kis öreg! Te minden idődet azzal töltöd, hogy Solano testvér főztjét falod?
- Nem éppen!
- Akkor láttad az embereket, akik az új katedrális építésén dolgoznak?

Csako bólintott.

– Gyáva és gyenge népség. Az igazi harcos nem adja meg magát. Akkor már jobb az éhhalál.

– Azoknak a rabszolgáknak nem mindegyike volt harcos.
 – De igenis azok voltak. Mi másért lennének most rabszolgák? – Csako igyekezett elhessegetni a gonosz szőrös arcúakról beszélő rémült pima emlékét. Nem megmondta Cabeza de Vaca, hogy az olyan fehérek kevesen vannak? És a piacon mindenki tudta, hogy az alkirály leváltotta azt, aki a rabszolgaportyákért felelős volt. Ez bizonyítja, hogy a spanyol nép nagy és tiszteletre méltó.

Esteban egy pillanatig szótlánul meredt Csákóra. Aztán felállt, és felemelte a tömlőket.

– Meghiszem azt, hogy igazad van. Itt kell maradnod Mexikóban. Sokat kell még tanulnod.

Elment, hátra sem nézett. Csako felpattant, hogy utána menjen, de meggondolta. Amikor Esteban az üres tömlőkkel visszajön, odaadja neki a kék köveket, és távozik. Majd vár néhány napot, mielőtt újra eljön az istállóba. Nehéz lesz, de addigra talán Esteban me-

103

gint a régi lesz. Belebotort a térdnadrágja zsebébe, és a szarvasbőr zacskóból kivette a türkizeket. Esteban megállt, hogy az egyik rabszolgának megmutassa, hogyan javítson meg egy fakengyelt. Csako türelmetlenül rázogatta a kezében a köveket.

A palotából egy fiú lépett ki, öltözte ugyanolyan volt, mint Csákóé. Kutatva nézett körül az istállóudvaron. Meglátta Csákót, barátságosan intett neki, és Odalépett hozzá.

- Hogy megy a dolgod? – kérdezte.
- Jól – felelte Csako.
- Nem tudod, melyik rabszolgát hívják Esteban-nak?

Csako szeme megrebbent.

– Ez biztosan valami tévedés.
 – Dehogy tévedés. Maga az alkirály szólt nekem, hogy vigyem fel hozzá az Esteban nevű rabszolgát az istállóból. Azt hiszem, Fray Marcos akar vele beszélni.

Esteban nem ismeri Fray Marcost. Még egy Este-bannak kell lennie. Csako megkönnyebbülten fellélegzett.

– Itt csak egyetlen Esteban van. A másikat nem ismerem.
 – Kettő lenne belőlük? – A fiú láthatóan megzavarodott. – Nekem pedig az igazi kell. Megkérdem ezt itt, hogy nem Dorantes rabszolgája-e. Remélem, hogy megtudom tőle az igazat.

Lehet, hogy két Esteban van, de csak egy olyan, aki Dorantesé. Nem, ez lehetetlen. Esteban bátor, és soha meg nem szegi a szavát. Esteban nem lehet rabszolga. De hirtelen megvilágosodott előtte egy csomó mindennek a valódi jelentése, amit Dorantes mondott.

Semmi kétség. Igaz.

104

Esteban rabszolga, semmivel sem jobb az indiánoknál, akik arcukon viselik ráégetett szégyenüket.

„Nem! – kiáltotta valami Csákóban. – Nem igaz!”

Mégis igaznak kell lennie. Egy olyan ember, mint Dorantes, hogyan Ls ejthette volna rabságba Este-bant?

Megint a rabszolgaportya jutott az eszébe, de hát biztos, hogy az egyetlenegyszer fordult csak elő. És ha előbb történt volna is. Esteban bizonyosan ellenállt volna. Hacsak Esteban nem egészen más, mint amilyennek látszik.

Csako szeme előtt egyszerre csak összezavarodott a világ. Esteban hazudik. Egyáltalán nem olyan, amilyennek mutatja magát, Csako olyan erővel szorította öklében a két követ, hogy körmei mélyen a tenyerébe vájódtak. Csak nem fog egy rabszolga miatt sírni?

Esteban lépett oda hozzá.

– El kell mennem, kis öreg. Az alkirály hívat. -Csako összeszorított fogakkal küzdött a sírással. Némán nyújtotta a türkizeket Esteban felé.

– Maradjon a tiéd. Számodra ez jó varázsszer. -Esteban nyújtotta a kezét, hogy Csako ujjait összezárja a kövek körül.

Csako összerándult, ahogy Esteban keze megérintette az övét.

– Nem kell. Semmi sem kell tőled.

– Mit követtem el?

– Hazudtál nekem.

– Soha nem hazudtam neked, kis öreg.

– Rabszolga vagy.

– Soha nem mondtam, hogy nem vagyok az.

Ez igaz volt, de Csako mégis becsapottnak érezte magát. A harag egyre nőtt benne, míg végül már minden egyéb érzelmet elnyomott.

105

– Meg kellett volna mondanom neked – mondta Esteban szomorúan. – Egyszer meg is próbáltam, de nem bírtam megtenni.

– Mert gyáva vagy, és nincs benned semmi szégyenérzet! – Miközben a szavakat kiáltotta, Csako már tudta, hogy most ő az, aki nem mond igazat. A köveket Esteban lába elé dobta, és vakon elrohant a kapu felé.

Nem emlékezett rá, hogyan jutott át a Plazán és az apátság termein. Pedig át kellett jutnia, mert amikor a mellében sajgó fájdalom elviselhetővé vált, az ágyra borulva feküdt, a vörös bársonyfüggönyök alatt. Lassan, óvatosan összpontosította gondolatait a nemrég hallott szörnyű újságra, és töprengeni kezdett.

Végre megértette a leplezett gyűlöletet, melyet mindig ott érzett Esteban és Dorantes között. Csako azt hitte, hogy Dorantes félelemből követte Estebant, amikor a Bölények Népének falujából eljöttek. Valójában azonban Dorantes attól tartott, hogy a tulajdonát jelentő rabszolga megszökik. Amikor Dorantes valóban félt, a teaivők falujában, kész lett volna otthagyni Estebant, csak hogy saját magát mentse. Nem csoda. Esteban csupán rabszolga.

– Rabszolga! – mormolta Csako. öklével nagyot vágott az ágyra. – Hazudott nekem!

Nem, Esteban soha nem tagadta, hogy rabszolga. De hát ha valamit szándékosan nem mondanak meg, az nem a hazugság egy formája? Mert honnan is tudhatta volna az igazságot? Soha nem volt még rabszolga olyan, mint Esteban.

A rabszolgák ember formájú nyomorultak, akik reménytelenül vonszolják magukat közeli sírjuk felé. Rabszolga nem lehet bölcs, még kevésbé bátor. Ha az lenne, nem ejthették volna foglyul. Az egész hosszú

106

úton Mexikó felé Esteban vezette őket. Nem is egyszer mentette meg az életüket. Akkor hát hogyan Jett Estebanból rabszolga? Lehetséges, hogy a spanyolok becsstelened? Csakó önkéntelenül az arca jobb oldalához nyúlt, mert eszébe jutottak a katedrális építő rabszolgák. Vajon Esteban figyelmeztetésnek szánta volna a szavait, hogy ő is erre a sorsra kerülhet? Nem, ez lehetetlen!

– Csak egy rabszolga! – kiáltott fel Csako. – Mit számít, hogy mit mond!

Nem szabad gyengének lennie. Minden gondolatot száműznie kell a fejéből, ami Estebanra vonatkozhatna. Nehéz lesz, de meg kell tennie.

Felugrott az ágyról, és kivette a láda aljáról az ágyékkötőt. Meg fogja semmisíteni, széttépi, elége-

107

ti, mint ahogyan elpusztít mindent, ami Estebanra emlékeztetné. Kinézett az ablakon. A Plaza egy sáv-jára látott. Válla meggörnyedt.

Elpusztíthatja-e egész Mexikót? Esteban nélkül nem lenne itt Maga a város is folyton a rabszolgára emlékezteti.

Kopogtak. Fray Marcos nyitott be, és bedugta a fejét.

– Hát itt vagy, fiam? – A Csako kezében tartott holmira mutatott. – Látom, már hallottad az újságot, és készülődsz az utazásra.

– Milyen utazásra?

– Azt hittem, tudsz róla. Cibolába megyünk.

– Cortezzel?

– Pletykákra hallgatsz, fiam? A pletyka bűn.

– Igenis, atyám.

– Coronado, Culiacán új kormányzója vezeti majd a hadat. Előbb azonban az alkirálynak az a kívánsága, hogy segítsd kis küldöttségünket elvezetni Cibolába.

Csako eltátotta a száját csodálkozásában.

– Az alkirály azt akarja, hogy én vezessem, a hadat?

– Nem, fiam. Addig, amíg mi vissza nem térünk, az alkirály nem gyűjt hadat. Nem akarja a király kincstárát délibábok kergetésére kiüríteni. Mielőtt elküldi Coronadót, meg akar bizonyosodni róla, hogy Cibola valóban létezik.

– De hát létezik! Maria néne férje volt ott.

– Elhiszem, fiam, de magunknak is meg kell győződnünk róla. Fray Oronatónak és nekem fel kell– derítenünk azt az országot, jelentést kell tennünk Cibo-láról és lakóiról, és meg kell tudnunk mindent a környező vidékekről. Az alkirály bízik az ítéletünkben.

– Csak mi hárman leszünk? – Csako kis híján fel-

108

nevetett a hatalmas cibolai expedíció gondolata³ * – -Két pap meg egy kisfiú!

– Ó, lesz egy másik vezetőnk is. Az alkirály oérbe vette azt a rabszolgát, amelyik veletek volt.

– Estebant?

Fray Marcos bólintott.

– Ezért szeretném, ha te is velünk jönnél. Tudom, hogy rád számíthatok. Dorantes óvta az alkirály * a^” tói a rabszolgától, azt mondja, veszedelmes, enS^{6,,6*,”} len alak, és képes rá, hogy akkor hagyjon c.^{5er,,en} bennünket, amikor legnagyobb szükségünk Ian^{1116 ra*}

– Nem igaz! – A pap összeráncolt szemöldökké pillantott rá, Csako lesütötte a szemét.

– Bocsás.^{s me2}» atyám.

– Megbocsátok, mert ifjú vagy, és sokat

ke^ég

tanulnod.

– Igenis, atyám. – Csako a hosszú útra gon^D”»^a tábortüzekre, melyeket meg kell majd

osztania Este-bannal. Így, ahogyan most érez iránta, hogyai* *⁰g^a kibírni? Csak visszahívhatná a napot, és újrak^{^2,,,,^} né a mai reggelt! Nem, ha képes is lenne ily^{en va}, rázslatra, az sem változtatna semmin.

Akárhányszor is ismételné meg a nap a pályW^{a*} az égbolton, Esteban akkor is rabszolga marad. Cs^{^10^} tegnap ő még mit sem tudott erről.

Ám a különbség mindössze abban rejlik, h^{^SY} az ember tudja, hogy Esteban rabszolga, vagy ho^{v nem} tud róla.

„Így kell lennie – gondolta. – Ha tudtam vo^{J^{na} ez*} otthon, a falumban, minden másképpen történt ^{VC)}I^{na}-Soha nem barátkoztam volna össze EstebannaJ– ^em jöttem volna vele Mexikóba. De Esteban ugyan^{^2 ma}, radt volna. Csak én nem ismertem volna meg. ES-h* nincs az apród, ma is minden változatlan leni^{*e- Mlt}

109

változtat a dolgokon, hogy most tudom? Én lettem más, vagy nem volt-e Esteban mindig Esteban?”

Mindez túlságosan bonyolult volt. Gondolatai úgy kavarogtak, mint a csokoládés tálban a habverő. Valahol a habzó, sötét mélyben ott rejtőzik a válasz. Bár megtalálhatná! Meg kell találnia. Képtelen lesz elviselni a cibolai utat, ha nem találja meg.

*10

ISMÉT ÚTON

A vastag falakon át, a gyümölcsfák között csak tompán szűrődött be a város zaja. Az apátság kertjében honoló csendet csupán a kapavágások ütemes dobbanása, a testvérek halk csevegése és az időnként felharsanó nevetés lármája törte meg. Csako számos délutánt töltött el a gyümölcsfákon üldögélve, a földből növő dolgok rejtélyét kutatva. Egyetlenegyszer sem hallotta, hogy a barátok növesztő dalokat énekeltek volna, soha nem látta, hogy olvasójukkal valamiféle varázslatot művelnének. Arra a következtetésre jutott hát, hogy nyilván éjszaka csinálják az ilyesmit, mint Maria néne férje, és többé nem leselkedett a testvérek körül. Most megint az őszibarackfán kuporgott, de más okból. Ezúttal a katedrális építő rabszolgákat akarta meglesni.

Óvatosan elhelyezkedett a vékony ágon, aztán újra a növekedő építmény körül vánszorgó emberekre figyelt. Hogyan is lehetne ezeket a botladozó, fásult lényeket Estebanhoz hasonlítani? Márpedig Esteban mégiscsak rabszolga, olyan, mint ezek. Talán az arcukra égetett bélyegben rejlik a különbség. Esteban-nak nincs ilyesmi az arcán, de hát azoknak a rabszolgáknak sem volt, akiket Csako odahaza látott, mégis ugyanolyan reménytelen volt a tekintetük, mint ezeknek a megbélyegzetteknek.

Megrázta a fejét. Minden egyes ^kísérlet, hogy meg-

111

találja a választ, csak egyre zavarosabbá teszi a dolgot.

– Rossz fán ülsz, pajtás.

Csako lenézett. Solano testvér vigyori képébe.

– Ha yamsüteményt akarsz vinni magaddal az útra, inkább szedj egypár citromot.

– Igenis, uram.

Amikor Csako bevitte az apró zöld gyümölcsöket a konyhába, Solano testvér ott folytatta a zsörtölődést, ahol a reggeli után abbahagyta.

– Elvisznek, éppen most, amikor végre egy kis húst szedtél magadra. Fray Marcos sohasem gondol a gyomrával. Gondoskodj róla, hogy étel kerüljön eléje, mert különben soha nem jut eszébe, hogy egyen. Bár azt csak a jó Isten tudja, mit neveznek azok a pogányok ételnek.

Csako elvigyorodott. Solano testvér jó szakács, de Maria nénétől tanulhatna egyet-mást a tortillakészí-tésről. Erről a pima falu jutott az eszébe, a rabszolgaportya után. Cabeza de Vaca panaszt tett az alkirály-nál, és a portyák megszűntek. Culiacán kegyetlen kormányzóját

leváltották, Coronado lépett a helyére. Ennyit megtudott Csako Fray Marcostól és a piaci pletykákból, de nem értette, miért kezdődtek ezek a portyák.

– Solano testvér, miért teszik a spanyolok rabszolgákká az indiánokat?

– Mert fellázadnak a király akarata ellen.

Ez igaz volt az aztékokra, de Csako nem bírta elképzelni, hogy a pimák fellázadnának. Ezenkívül a pimák nem is tartoztak a király fennhatósága alá.

– Csak ez az oka?

– Vannak köztük olyanok is, akik nem hajlandók

112

megtagadni pogány isteneiket, és nem akarnak keresztényekké lenni.

– De mi a helyzet a rabszolgaszerző portyákkal ?

– A portyázok maguk is törvényszegők. Fray Mar-costól érdeklődj felőlük. Harcolt ellenük Peruban. Az ilyen dolgokat én nem érem fel ésszel. Nesze, egyél tortillát.

Csako sóhajtott. Ha Solano testvértől kérdezősködött, a válasz mindig valami ennivaló volt. Esteban-nal bezzeg más ...

Esteban. Ha legalább elfeledhetné, de szüntelenül ott volt a fejében, mint egy, az ujjába fúródott, geny-nyesedő kaktusztüske. Nem tudja elképzelni Esteban-t, amint megadja magát. Az aztékok megadták magukat, Csako itt láthatja őket a Plazán. Azt mondják, hős harcosok voltak, de Csako ebben nem lehet biztos. Nem ismerte őket. De Esteban ismeri, és Esteban mindhalálig harcolna. Egészen biztos. És mégis, el kellett hogy dobja a lándzsát.

– Csak azt tudnám, miért?! – Észre sem vette, hogy hangosan beszélt, csak abból, hogy Solano testvér válaszolt a kérdésére.

– Annak, hogy az ember feleletet kapjon, az egyetlen módja, hogy meg kell kérdeznie, amire feleletet vár. Vegyél még egy tortillát. Reggel óta kihült ugyan, de arra jó, hogy megtöltsd vele a gyomrod.

– Márpedig üres gyomorral nem lehet kérdezni. -Csákónak nagy fáradságába került, hogy ne nevesse el magát.

– Na látod, okos fiú vagy te! Miért kell neked elmenned a világ végére?

– Most csak ide megyek, a Plaza túloldalára. Solano testvérnek egy dologban igaza van.

Az

egyetlen módja, hogy választ kapjon, az, ha kérdez.

113

Amikor rátalált, Esteban éppen a szénát hányta kazalba, amit az indiánok a hátukon behordták az istállóba. Esteban lepillantott Csákóra, de nem hagyta abba a munkát. Csako nyugtalanul toporgott, és azon törte a fejét, hogyan kell megkérni valakit arra, hogy magyarázza meg a gyávaságát.

– Hogy megy a dolog, Esteban? – kérdezte végül.

– Jól. – (Döfés a vasvillával. Felrepül a szénacsomó.)

– Cibolába megyünk. – Csako feje ütemesen fordult jobbra-balra, ahogyan pillantása a vasvilla mozgását követte.

– Én is így hallottam. (Döfés, zizegés.)

– Muszáj ezt csinálnod? – csattant fel Csako. Esteban a villa nyelére támaszkodott.

– Meghiszem azt. Én Esteban vagyok, Andrés Do-rantes kapitány értékes tulajdona, akit most, mint egy kivénhedt igáslovat, bérbe adott az alkirálynak. És mivel a lovakat jártatni kell, kedves alkirályom, Esteban az istálló tisztításánál hasznosíthatja magát.

Az utolsó mondat keserű élethűséggel idézte Do-rantes reszelős hangját. Csako fülében egyszerre csak ott csengett ugyanez a hang, amint megígéri Esteban-nak, hogy ha eléri Mexikót, meg fogja hálálni a szolgálatait. Ehelyett Esteban most az alkirály istállójának ura. Most már tisztán állt Csako előtt az Esteban emlegette cím valódi jelentése. Leült a szénakazal tövébe, és megkísérelte kérdéseit és feltevésük módját sorba szedni. A legrövidebb

út az egyenes.

- Azt hittem, hogy bátor harcos voltál. Esteban rábámult.
- Őt közben nem is harcoltunk.
- Űgy értem, azelőtt. Mielőtt rabszolga lettél.

114

- Sohasem voltam katona.
- Akkor hogyan kerültél fogságba?

Esteban megvakarta a fejét, aztán Csako mellé ereszkedett, a szénába.

– Emlékszel még a faludra, kis öreg? A felpuffadt hasú, éhező gyerekekre, a gyökereket kaparó asszonyokra, az órákig patkánylesben álló vadászokra, egy férfira meg egy kisleányra, amint egy viharos éjszakán halgerinceket morzsolnak? Emlékszel még?

Csako bólintott. Hetek óta először olyan tisztán látta a faluját maga előtt, mintha csak édesapja kunyhójának bejáratából nézné.

– Képzeld hát el egy ilyen falut úgy, hogy körülötte akkora város terül el, mint Mexikó. Ez a város nagyon gazdag, minaretjein ékkövek ragyognak a nap fényében, templomait gyönyörű mozaikok díszítik. Most képzeld el abban a nyomorgó városrészben egy családot. Egy hétgyerekes családot, az éhhalál szélén, a gazdagság és a bőség közepette. Mit lehet ott tenni?

Csako tehetetlenül megrázta a fejét.

- Eladják a legidősebbet, hogy megmentse a többi.
- Azt akarod mondani, hogy a *szüleid* adtak el rabszolgának?
- Ez a szokás nálunk.
- Borzalmas szokás.
- Meghiszem azt, de egészen mostanáig nem haragudtam rájuk.

Csako bólintott.

– Értem. Dorantes megígérte, hogy megjutalmaz. Hallottam, amikor mondta. Azt ígérte, hogy ha visszajut Mexikóba, gondoskodik róla, hogy megkapd a méltó jutalmat, amiért megmentettél bennünket a

115

i

Bölények Népétől. – Hirtelen rájött, mit is várt Esteban. – Biztos voltál benne, hogy visszaadja a szabadságodat.

– Kétszer is megígérte, de én ismerem a gazdámat. Olyanok az ígéretei, mint a szivárvány, rossz időben felragyog, és a kiderülő égen eloszlik. De bizonyos voltam benne, hogy Cabeza de Vaca segít, vagy maga az alkirály szolgáltat nekem igazságot. Minden megpróbáltatást megosztottam a másik hárommal. Tíz éven át. Amit ők tettek, én is megtettem. Nem többet, de nem is kevesebbet.

– De te többet tettél. Esteban. Dorantest és Castü-lót sokszor te mentetted meg. Ugyan, Dorantes még most is a Bölények Népénél rostokolna, ha te nem vagy. Azok a teaivók pedig mindannyiunkat megöltek volna. És te vagy az egyetlen, aki meg tudja tanulni a nyelveket, te voltál az, akit a törzsek olyan szívesen láttak, mintha közülük való lennél. Te mentettél meg mindannyiunkat.

– Most pedig az alkirály istállójának ura vagyok. Nem csoda, hogy Esteban olyan haragos volt azon

az *első* napon, és intette Csákót, hogy ne higgyen az ígéreteknek. Űgy látszik, a spanyolok mégsem olyan nemesek és tiszteletre méltóak, ahogyan gondolta, és Csako nem örült ennek a felfedezésnek. Jobb ezt elfelejteni, és inkább azon töprengeni, hogyan zökkenhetné ki Esteban sötét hangulatából.

- Hamarosan elindulunk Cibolába. Akkor megszabadulsz ettől az istállótól. Esteban keserűen felnevetett.

– Éppen úgy, ahogyan elhoztak Spanyolországból, aztán elhoztak Hispaniolából, aztán Kubából Floridába. Most Mexikóból visznek eL – Szeme keskenyre szűkült, és a következő szavakat olyan halkán mor-

116

molta, hogy Csakónak egészen közel kellett hajolnia hozzá, hogy megértse őket: – Így járom megint a világ peremét, mint a víz húzó kerékhez láncolt vak ló. Körbe-körbe, örökkön-örökké.

– Azt hittem, örülsz neki, hogy Cibolába megyünk.

– Meghiszem azt, kis öreg. Valóra vált vágyálom. – De szavai üresen, nyersen kongtak. Esteban maga elé meredve gondolataiba mélyedt.

Csako felállt, és szórakozottan mellényét dörzsölgette.

– Holnap indulunk. Az úton minden jobb lesz. Légy egy kis türelemmel, és meglátod. Emlékszel Maria nénére? Talán megint sikerül elcserélni néhány madárijesztőt.

Hangja elcsuklott. Esteban nem figyelt rá. Úgy látszott, teljesen megfélemedezett róla, bár halkán azt mormolta:

– Isten veled, kis öreg.

Csako az ajkába harapott. Majdnem azt találta válaszolni: isten irgalmazzon neked, de nem tudta, miért. Olyan volt, mintha valaki más akart volna szólni belőle. Mielőtt kilépett a zsúfolt Plazára, kétszer át-köpölt a bal válla felett.

Ezen az éjszakán Csako türelmetlenül várakozott, amíg a testvérek végre biztosan mind nyugovóra tértek. Mezítláb osont át a konyhán, ki a kertbe. A futóbab karói mögött, ahol senki nem láthatta, letérdelt, és hosszan imádkozott a spanyol istenhez. Az imák után kioldotta a varázsszeres zacskót, a száraz levéltörmeléből kiformálta az Élet Körét, és nekilátott, hogy saját varázsszerének szertartását elvégezze. Amikor a halk dalok elhaltak az éjszaka csendjében, a kereszt jelét rajzolta a levegőbe, s a felhasznált le-

117

vélmorzsalékot elásta a babkarók tövében, és visszalopódzott a szobájába. Készen állt a cibolai útra.

Másnap reggel, a hajnal előtti derengésben ott térdelt a templomban, a csípősen nedves levegőben meg-megborzongva. Már elszkott tőle, hogy félmeztelenül szaladgáljon. Csak a bocskora volt rajta és az a szövetdarab, amelyet Estebantól kapott Maria néne falujában. A mellette magasló alak maga Esteban, kezében a jól ismert tökcsergővel. Ahogy felállt, lábán a csengettűk csilingelni kezdtek. Minden majdnem olyan, mint azelőtt volt. És mégis, most minden annyira más.

Csako követte Estebant a kihalt Plazára. Együtt nézték, hogyan szállnak nyeregbe a katonák. Corona-dónak el kell kísérnie őket Culiacánig, addig a városig, ahol Csako először látott lovat és kőházakat. Ott a parancsnok átveszi új tisztjét mint kormányzó, de egész Mexikó tudja, hogy amint Fray Marcos jelentését megkapja, Coronado máris hozzákezd sereget gyűjteni a nagy cibolai expedícióhoz.

A katonák elindultak, a lovak patája súlyos dobverőkként pergett a hidakon, és tompán dobbant az utak kövén. A két pap a nyomukba eredt, hosszú szürke csuhájuk lengett, minden lépésnél végigtörülve poros bocskoruk orrát. Csako és Esteban megszokott ütemben, egyszerre léptek, mögöttük az indián málhahor-dók, akik a hátukon cipelték a csomagokat.

Az útra sűrű köd telepedett, Csako haján harmatcseppek csillogtak. Mindössze néhány, a piacra igyekvő, zöldségfélékkel megrakott indián állt meg, hogy távozásukat bámészan szemlélje.

– Méltó búcsúztatás – morogta Esteban.

– Ha felkel a nap, kellemesebb lesz.

Csako győzelmi táncrea perdült, részben, hogy ba-

118

rátját jobb kedvre derítse, részben, hogy egy kicsit felmelegedjen. Egyik sem sikerült.

A ködöt egy hűvös szellő ugyan hamarosan szétszórta, a napot azonban továbbra is nehéz, szürke fellegek takarták. Estefelé már patakokban folyt a makacsul szitáló eső Csako hátán. Azoknak az épületeknek egyikében találtak menedéket, amelyeket az aztékok építettek az utak mentén a kereskedők és az adószedők számára. Mindannyian azon az ételmen osztottak, amit a teherhordók hoztak a katonák részére.

Csako esővizet kortyolgatott és felsóhajtott:

– Tudod, mi kellene az ilyen barátságtalan éjszakában? Vaníliával édesített csokoládé.

– Elpuhultál – nézett rá Esteban.

– Nem én. – De rögtön -abbahagyta, hogy sajtó lábait dörzsölgesse.

– Tudod, mi vagy? Egy búzaszemen hizlalt, pöffeszkedve tollászkodó kacsafiók a tó partján.

– És ebben mi a rossz?

– Semmi, kis öreg, de vigyázz! A csapdákban mindig ennivaló a csalétek.

Csako igyekezett uralkodni hirtelen fellobbanj haragján. Estebannak nincs joga a Dorantes iránti keserősége miatt minden spanyolt ócsárolni, ámbár neki sincs kedve megint veszekedni. Könnyed hangon igyekezett felelni.

– Ha az apátság csapdájába esnék, Solano testvér legalább bizonyosan nem hagyna éhen veszni.

Esteban szomorúan megrázta a fejét.

– Van rosszabb is az éhhaláinál.

Csako nem tudta, mit válaszoljon a töprengő rabszolgának, összekuporodott hát, lábával a tűz felé, és remélte, hogy reggelre Esteban ismét a régi lesz.

119

De nem lett. Sem akkor, sem később. A nap ragyogott Coronado aranysisakján, de Esteban arca ugyanolyan sötét és borús maradt, mint az előző napon. Még a térdére kötött csengettyűk sem csilingeltek már vidáman, csupán tompán meg-megcsörrentek. Szó sem volt már arról, hogy Esteban időről időre a tökcsőrgő hangjára táncra perdüljön. A Bölények Népének értékes ajándéka néma marad. Esténként a kezébe vette, és olyan figyelmesen vizsgálgatta, mintha valami újonnan talált, ismeretlen tárgy lenne.

A katonák miatt ilyen. Majd ha Coronadót Culiá-cánban hagytuk, újra énekelni és mesélni fog úgy, mint azelőtt – gondolta Csako, és türelmesen tovább baktatott.

Culiacán után Csako és Esteban vette át a vezetést. Délben Esteban előresietett, hogy a legközelebbi faluban ennivalóról és éjszakai szállásról gondoskadjon. Csako az atyákkal lassabban követte. Amikor a falu határába értek, az indiánok eléjük jöttek, hogy a három senortól tanult kereszt jelével üdvözöljék őket. Az alvóhelyeket már előkészítették. A legjobb ételeiket rakták a vendégek elé. Fray Marcos el volt ragadtatva, Csako azonban nem akart hinni a szemének.

Mi történt a faluval, mióta erre járt? Sokkal kisebbek, mint ahogyan emlékezett rájuk. A hatalmas földek satnya kukoricával benőtt szálnalmas foltok, nem is foghatók a Mexikó környékiekhez. Még az ennivalóban is csalódott. A kukoricaliszt durva, szemcsés, a főtt ételek ízetlenek, se só, se más fűszer bennük: Csakónak legjobban a hús hiányzott.

A gyapotszövet holmik, melyek egykor annyira tetszettek neki, már nem tűntek olyan csodálatosnak, önkéntelenül a Mexikóban hagyott színpompás ruhadarabokhoz hasonlítgatta az egyszerű, keskeny

120

anyagcsíkokat. A gyékényszöttesek szűrős alvóhelynek bizonyultak, alattuk a föld pedig minden bizonynyal keményebb lett, mint amikor utoljára aludt rajta. A csípős huzatot nem lehetett megszüntetni, mert akkor a kunyhók hamarosan megteltek volna könnyfacsaró füsttel.

Borzasztó dolog így élni.

De hát élete legnagyobb részében így élt 5 is! Így élnek most is a szülei, azzal a különbséggel, hogy sem szövetruhájuk, sem elég ennivalójuk nincs. Számukra egy ilyen falu mennyországnak tűnne. Torka elszorult, mert visszaemlékezett édesanyja könnyeire a búcsú napján és a varázskagylóra, melyet édesapja akasztott a nyakába. Aztán eszébe jutott a fagy és az éhínség.

Szülei valószínűleg nagyon örülnek, hogy eggyel kevesebb éhes szájról kell gondoskodniuk. És ha eb-

121

ben a faluban kényelmetlenül érzi magát, hogyan viselné el a szülői otthont?

Másnap reggel Csako olyan iramot diktált, ami még Estebannak is megerőltető volt.

– Miért ez a sietség, kis öreg?

– Minél hamarabb érünk Cibolába, annál hamarabb lehetek megint Mexikóban.

– Ügy érted, Solano testvér konyháján?

– Az ugyanaz. – Sajnálta, hogy olyan gyorsan megette az összes yamsüteményt. Amíg tartott belőle, Mexikó nagyon közelinek tűnt. Szülőföldje pedig emlékezetének mélyére süllyedt. Lehet, hogy most majd Mexikó csodái is elhomályosulnak, és megelégszik azzal, amit Solano testvér pogány ételeknek nevezett. Csako megborzongott és nekilendült. Csak még egyszer visszatérhessen Mexikóba, maga az alkirály sem veszi rá többé, hogy elhagyja.

Hamarosan elértek ahhoz a folyóhoz, amelyen Csako és Esteban a hajócskákat úsztatták. Az esti tábortűznél erről beszélgettek.

– Szép idők voltak – sóhajtott Csako.

– Most, hogy a fejed annyira tele van azzal a sok új, hasznos dologgal, amelyeket Mexikóban tanultál, csodálom, hogy még emlékszel a hajókra.

– Sok mindenre emlékszem. – Neheze érett haragját palástolni.

– Emlékszel, hogyan kapaszkodtál a szűk hegyi ösvényeken, emlékszel az arcodat frissítő szélre és a lábadnál kitáruló új földre? Emlékszel, hogyan ébredtél hajnalonta, előtted az új nappal, mint üres korsóval, melyet tetszésed szerint tölthetsz meg?

– Vérző ujjakra emlékszem, melyek gyíkokat kapartak ki a fagyos földből. A csontjaim a hidegre em-

122

lékeznek, a gyomrom pedig az éhség görcseire. Ejz az, amire emlékszem, és amit szeretnék elfelejteni.

– Te bolond! – csattant fel Esteban. Aztán elvigyorodott. – De még fiatal bolond vagy, tehát van még remény a számodra.

Csako válasza mindössze annyi volt, hogy odébb ment, és egyedül kucorodott alváshoz. Éjjel borzongva felébredt, és úgy határozott, hogy megbocsát Este-bannak. A hamu alatt vöröslő parázshoz tapogatózott, és megszokott helyére, Esteban széles hátához bújt. Néhány perc múlva már eléggé megmelegedett ahhoz, hogy elaludjon.

Az éjszaka folyamán még egyszer felriadt, de senki sem feküdt mellette, csupán Esteban még meleg fekhelyét tudta kitapogatni. A tökcsergő azonban biztatón nyoinóüoVt a hátáfoa. Esteban visszajön. Csak*y* nagyot ásított, és a hideg ellen szorosán összegötfibö-lyödött. Amikor hajnalban felébredt, a csörgő if eltűnt, és Estebant sehol sem találták.

123

VESZEKEDÉSEK

A Szürke Köntös beteg, mondták a falubeliek. Nem az a Szürke Köntös, amelyik olyan keszeg, mint a kukoricaszár, hanem a másik. Egész éjjel rosszul volt. A Fekete Ember virradat előtt elhagyta a falut, két idevaló harcos kíséretében. Senki sem tudja, mikor jönnek vissza. Volt, aki azt mondta, hogy a Fekete Ember nem is akar visszatérni.

Hová mehetett Esteban? És miért? Csako a ködös látóhatárt fürkészte, mintha ott meglelhethné a választ.

Fray Marcos hívta. Csako bebújt a konyhába. Fray Oronato az alvógyékényen feküdt. Zihálva kapkodta a levegőt. Arca verítékben úszott, keze nyugtalanul matatott a mellén.

– Majdnem egész éjjel ilyen állapotban volt -mondta Fray Marcos.

– Gyógyítottad ? – kérdezte Csako suttogva.

– Mindent megtettem, ami tőlem telt, de egy darabig nem folytathatja az utazást. Biztos vagyok benne, hogy meggyógyul, de ez nagy idővesztést jelent. Ezért küldtem előre Estebant.

– *Előveküldted?* – Az alig hallhatóan kiejtett szót megkönnyebbült sóhaj kísérte. Csako attól tartott, hogy Esteban megszökött.

A pap arcán elmélyültek az aggodalom véste ráncok.

124

– Kérem az Istent, hogy intézkedésem ne bizonyuljon hibásnak. Nagyon sok függ tőle, hogy sikerrel járjunk.

Elmagyarázta a fiúnak, hogyan szervezték meg a hírek közlését. Amint Esteban a Cibolába vezető út újabb nyomára bukkan, visszaküldi az egyik falubelit egy kereszttel. A kereszt nagysága mutatja majd az új nyom fontosságának mértékét. Egy apró kereszt azt jelenti, még folytatja a kutatást, egy tenyérnyi pedig, hogy kedvező hírei vannak.

– Mindezt Esteban javasolta – fejezte be a pap a magyarázatot. – Akkor ez látszott a legjobb megoldásnak, most azonban már nem vagyok olyan biztos benne. Dorantes óvott a rabszolga megbízhatatlanságától.

– Estebanban nem fog csalódní, uram.

Két nap múlva azonban már maga Csako sem volt ebben olyan biztos. Két indián botladozott be a faluba, ember nagyságúnál nagyobb keresztet cipelve. Fray Marcos odavolt a boldogságtól.

– Estebannak el kellett érnie Cibolát, vagy legalábbis nagyon közel kell lennie hozzá.

Csako megkísérelte megértetni vele, hogy Esteban még Maria néne faluját sem érhetette el, Cibola pedig még annál is jóval messzebb van. Fray Marcos azonban sokkal izgatottabb volt annál, semhogy odafigyelt volna.

– Fray Oronato körülbelül egy hét múlva ismét a régi lesz, mi azonban nem várhatunk olyan sokáig, kivált most, hogy ilyen jó híreink vannak. Intézkedem, hogy megfelelő kísérettel visszatérhessen Culia-cánba.

Az indián hírnököket visszaküldte Estebanhoz az-

123

zal az utasítással, hogy Esteban várja be őt ott, ahol jelenleg van.

– Mondjátok meg neki, hogy azonnal indulunk utána.

«Esteban azonban nem várt. A Szürke Köntös érkezéséről minden faluban tudtak. A Fekete Ember megkérte a falusiakat, hogy készítsenek ennivalót és szállást az utána érkező Szürke Köntösnek, de maga Esteban már a következő faluban, a következő folyónál, a következő hegyen járt. Minél messzebbre jutottak, Fray Marcos annál dühösebb lett, hogy parancsát így semmibe veszik. Két alkalommal is küldött újabb indiánokat Esteban után azzal az üzenettel, hogy várja be őt.

– Ha egyedül mész tovább, gondolod, hogy beérheted azt a rabszolgát? – kérdezte Csákótól.

– Megpróbálom. – Bár az utóbbi időben a fiú nagyot nőtt, Esteban lába még mindig jóval hosszabb volt, nem is beszélve az erejéről.

– Akkor hát menj. És bárhol találod, mondd meg neki, hogy azt parancsolom, maradjon ott, amíg meg nem érkezem.

– Igenis, atyám! – Egy pillanatig habozott. Fray Marcos állandóan meg-megállt, hogy az indiánoktól a keletre és a nyugatra elterülő vidék felől érdeklődjön. Mind a kérdéseket, mind a válaszokat Csákónak kellett tolmácsolnia. – És ki lesz a tolmácsod, uram?

– Igyekszem majd jelbeszéddel megértetni magam. Indulj, fiam.

Most, hogy a nehézkes járású pap nem akadályozta, Csako kétszer olyan gyorsan haladt. Második nap estefelé utolérte Esteban és azt a több mint negyven indiánt, akik útközben csatlakoztak hozzá. Esteban a csörgőjét rázva üdvözölte.

126

– Hogy megy a dolgod, kis öreg? És hol a jószágos

atya?

– Amilyen ütemben ő halad, legalább háromnapos járásra lemaradt. De lehet, hogy négy.

– Olyan messze? Akkor ma este korán táborozunk.

– Keress valami jó helyet, ahol bőven akad víz. Fray Mareos azt parancsolja neked, hogy várd meg, amíg ideér.

Esteban lehunyta a szemét, és mélyet sóhajtott, mintha az északi szellő ízét kóstolgatná.

– Megvárod, ugye?

– Nem.

Csákónak leesett az álla, gyökeret vert a lába.

Esteban pedig továbbindult. Az indiánok csoportja nevetgélve, énekelve eredt a nyomába. Csako lassan utánuk indult. Meg sem kísérelte, hogy szembeszálljon Estebannal. Lesz elég idejük vitatkozni, majd ha éjszakára megállnak. Addig meg kell szoknia ezt az embert, aki úgy viselkedik, mintha Esteban lenne, de úgy beszél, mint egy idegen.

Meredek partok között, kanyargó folyam szélén álltak meg. Harsány nevetésével és néhány ingerkedő szóval Esteban még a leglustábbakat is rávette, hogy nekilássanak a tábortűzhöz gallyakat gyűjteni és a tökhéjakat vízzel megtölteni. Mielőtt a lenyugvó nap elérte volna a hegység peremét, már együtt falatoztak a kukoricalepényekből, és sült nyúlhúst haraptak hozzá. A pima harcosok tüzet raktak, énekeltek, beszélgettek, vagy bab játékot játszottak. Minden olyan volt, mint régen. Csako már-már azt várta, rögtön meglátja az esti áhítatosságba merült három senort.

Esteban mellé heveredett és felsóhajtott.

– Minden rendben, Esteban?

w

– Meghiszem azt. – Esteban a botra pillantott, amelyet farigcsált, és egyetértően bólintott.

– Nem erre gondoltam – mondta Csako. – Az utunkra, Cibolára.

Esteban elgondolkodva bólintott.

– Igen, rendben. Jobb, mint vártam.

– Akkor miért kell elrontanod? Esteban keze mozdulatlanra merevedett.

– Amit teszek, az nem zavarja az atya terveit.

– Megvárod hát, amíg ideér?

– Nem. – A néger letette a földre a megfaragott botot, és a mellette heverő kötegből egy újabb gallyat húzott ki. A faragott botok nyílvevesszőre emlékeztettek, de Esteban hosszában három hullámos vonalat metszett rájuk. Csako emlékezetében valami mocorgott.

– Még kell várnod. – összeráncolt szemöldökkel bámult a faragott botra. – Azt mondtam Fray Morcosnak, hogy nem fog benned csalódni.

– Nem is fog. Azt mondtam, hogy megtalálom a Gibolába vezető utat, és előkészítem az indiánokat az atya érkezésére. Meg is tartom az ígéreteimet.

– De nem engedelmessz a parancsának. Esteban tettetett meglepetéssel pillantott fel.

– Fray Marcos megérkezett? Ha pedig nem érkezett meg, hogyan adhatna nekem bármilyen parancsot? Én csak a te szavaidat hallom. Honnan tudhatnám, hogy a gazdántól származnak?

– Hát ezért akartad annyira, hogy egyedül előrejöhess.

– És ezért maradok gondosan kívül azon a távolságon, ahonnan meghallhatnám az atya

hangját.

– Az istenek rád mosolyogtak – mondta Csako ke-
.128

serűen. – Milyen szerencse, hogy Fray Oronato megbetegedett.

– Valóban az, mert nem szívesen adtam volna neki egy kortyot a teádból, kis öreg.

– Esteban, te ilyet soha nem tettél volna! Esteban vállat vont. Csako makacsul bámulta a keresztbe vetett lábait.

– Persze, miért kételkedjem benne? Az sem becstelenebb dolog, mint a gazdád parancsát megtagadni.

– Nem tagadom meg. Gazdáról gazdára adtak. Először volt Dorantes, aztán az alkirály, most meg Fray Marcos. Mindegyiküket jól szolgáltam. Ha Fray Marcos szól, engedelmeskedni fogok. De amíg a szavakat nem hallom közvetlenül az atya szájából, honnan tudhatnám, hogy a parancs tőle származik? Nem figyelhetek oda minden férfira vagy kisfiúra, akivel útközben találkozom. Így hát a gazdám utolsó parancsának engedelmeskedem; követem ... Cibolába vezető nyomokat, és hírt adok arról, amit felfedezek.

Esteban saját törvényei függővé teszik gazdája parancsaitól, de csak ha magától Fray Marcostól hallja őket. Ugyanolyan ez, mint amikor nem szólt róla, hogy rabszolga. Csako nem mondhatta, hogy ez helytelen, de érezte, hogy nem teljesen helyes. Felvette a faragott botot, amelyet Esteban éppen befejezett.

– A te becsületed olyan, mint ez a vonal, amelyet a botra faragtál. Gondosan kikerüli a bütyköket és a csomókat. – De a boton nem volt semmi szabálytalan. Egyenes volt és igazi, sértetlen, kivéve a rávéselt céltalan árkokat. Valahol már látott ilyen módon faragott nyílvevesszőket.

– De hát ez valóban nyílvevessző! – Csako két marokra fogta a botot, és Estebanra meredt. – A Bölények Népének nyílvevesszője.

129

– Meghiszem azt.

Esteban két napon belül eléri Maria néne faluját. Egyszerűen csak északkeletnek kell tartania, amíg odaér a folyóhoz, aztán a folyó mentén eljut a hegyekbe és onnan a Bölények Népének földjére.

– Te elhagysz bennünket. Megszöksz, pontosan úgy, ahogy azt Dorantes előre megmondta.

Esteban letette kezéből a vesszőt, és elgondolkodva nézte Csákót.

– Ügy gondolod, hogy ez helytelen, kis öreg?

– *Tudom*, hogy helytelen. Téged azért küldtek, hogy egy küldetést teljesíts, és most megfutsz.

– Meghiszem azt – mondta Esteban lágyan. – É3 mi van a te küldetéseddel, kis öreg?

Mária néne falujáig Csako könnyűszerrel elvezeti Fray Marcost, de mi lesz aztán? Esteban volt az, aki megnyerte az indiánok barátságát, Esteban követik most is. Esteban minden nehézség nélkül rávette volna Maria néne férjét, hogy vezesse el Fray Marcost Cibolába, de Csako biztos volt benne, hogy a pimák senki más kedvéért nem kockáztatják meg ezt az utat.

– Az én küldetésem kudarcba fullad – mondta keserűen. – Nélküled soha nem jutunk el Cibolába.

A vessző kettéropant Esteban kezében. A tűzbe vágta.

– Minden hiába. A te eszed csak egyetlen nyomon jár.

– De legalább azon a nyomon jár, amelyre küldték.

– Azon a nyomon jár-e még, amelyre az apád küldött?

Csako a meglepetéstől megnémult. Mi köze ennek Cibolához vagy Esteban szökéséhez?

– Miért küldött az apád Mexikóba?

– Hogy a spanyol istent megismerjem.

– Minek?

– Hogy a népem legyőzze a Rossz Szellemet. -Megpróbált nem tudomást venni bizonytalanul ébredező büntudatáról. – Én most is ezen a nyomon járok.

– Te a hasad után jársz. Ha Solano testvér konyháját meglebegtetik az orrod előtt, úgy kushadsz, mint a kutya a hússzárító polc előtt. És akárcsak a kutyát, téged is csak az enivaló ígérete tart ott.

A félelem, hogy Estebannak igaza lehet, csak növelte a fiúban a büntudat keltette önvédelemből támadt dühöt.

– Nem igaz! – kiáltotta. – Nekem még nagyon sok tanulnivalóm van.

– Meghiszem azt. Még nem tanultad meg, hogyan kell viselkednie egy donnának. Még nem tanultad meg, hogyan udvarolj a hatalmasoknak, és hogyan csahold őket körül, kegyekre lesve. Még nem tudsz mosolyogva hazudni, még nem tudod, hogyan kell elárulni a barátaidat.

Csako talpra ugrott.

– Nem akarom ezt tovább hallgatni!

– Akkor egy dolgot mégis megtanultál már. Hátat fordítani az igazságnak.

– Ez nem az igazság. Te csak azért beszélsz ilyen keserűen, mert Dorantes rosszul bánt veled. Ami pedig a barátok elárulását illeti, ugyan mit csinálsz te most?

Esteban közbe akart vágni, de Csako túlkiabálta.

– Az alkirály örjöngeni fog, ha nem találjuk meg Cibolát. Egész Mexikó arra vár, hogy az expedíció elinduljon. Fray Marcos az mondta, Spanyolország jövője függ a sikerünktől. Most pedig kudarcot vallunk, mert téged csak a saját szabadságod érdekel.

Esteban vonásai mély szomorúságot tükröztek, de nevetése keserűen és durván hangzott:

– Nem tudtam, hogy ennyire a szíveden viseled Spanyolország jövőjét. Ugyan mit ér az én szabadságom ahhoz képest?

– Akkor hát itt maradsz, és elvezeted Fray Mar-cost Cibolába?

– El fogom vezetni Fray Marcost Cibolába.

– Ezer köszönet, Esteban.

A sötét fej szomorúan mozdult.

– Ne köszönj te nekem semmit. Azt reméltem, hogy velem jössz a Bölények Népéhez. Onnan már könnyűszerrel hazatérhettél volna.

– Csak nem gondoltad, hogy elhagyom Mexikót?

– Jobb harcosnak lenni egy gyékénykunyhóban, mint koldusnak a Plazán.

– *Én pedig inkább Jennek koldus, mint...* – nyelve hegyén meglapult a *rabszolga* szó, de Esteban arckifejezéséből ítélve akár ki is mondhatta volna. Csako azt kívánta, bár az Éjszaka Démonjai ragadnák magukkal, és sodornák örökkön-örökké az északi szél szárnyán. Minden jobb lenne, mint itt állni, ezzel a jeges csönddel kettőjük között. – Holdfényes az éjszaka – szólalt meg végül. – Fray Marcos nagyon örül majd a hírnek, hogy megvárod végre. Indulok vissza.

Csak miután a tábortüzek fényét is elnyelte már a sötétség, döbrent rá Csako, hogy Estében nem felelt. Annyit sem mondott, hogy – isten veled. Lehet, hogy az Éjszaka Démonjai valóban elragadják? A félelem ébren tartotta, egész éjjel gyalogolt. Ahányszor csak megállt, hogy pihenjen, a szellő zúgása vagy a hold előtt vonuló felhők látványa szívét hevesebb dobo-gásra készítette, és máris továbbindult. Tudta, hogy ha

az Éjszaka Démonjai rábukkannak, úgysem menekülhet előlük, de a mozgás csökkentette a rettegést.

Napkelte után is tovább botorkált, amíg egy forráshoz nem ért. Ivott egy keveset, aztán egy sziklának támaszkodva megvárta, amíg a teste kissé lehül, és folytathatja az ivást. Amikor felébredt, késő délután volt. Fray Marcos és két vigyorgó pima állt mellette. Minden utazó megáll ott, ahol vizet talál. Ha Csako máshol alszik el, elkerülték volna egymást.

Miután Csako biztosította afelől, hogy Esteban megvárja, Fray Marcós ismét megállt a falvakban, hogy az indiánoktól kérdezősködjön. Csako örült ennek a késlekedésnek. Nem tudta elfelejteni Esteban arcát, amikor a ki nem mondott *rabszolga* szó ott függött kettőjük között. Ezt még Esteban sem bocsáthatja meg neki.

Ahogy Esteban táborhelyéhez közeledtek, Csako egyre hátrább maradt, szégyellt Esteban szeme elé kerülni. Kár volt aggódnia. A folyóparton csupán a leégett tábortüzeket jelző fekete foltok maradtak.

– De hát megígérte, hogy várni fog! – mondta Csako. – Miért ment hát el?

– Megszökött. – Az atya hangja keserűen csengett. – Mi mást is várhattam volna egy rabszolgától?

Csako rábámult. Persze hogy egy rabszolga megszökött volna. Nem ő maga mondta-e Estebannak, hogy egy rabszolgának, ha szemernyi tisztességérzet maradt benne, meg kell kísérelnie a szökést, még hogyha ez – ha elfogják – halált is jelentene a számára? Akkor hát hogyan kárhoztathatja Esteban szökését a Bölények Népéhez?

Gondolatmenetét két indián látványa szakította meg, akik szemközt jöttek velük az úton. Ujabb ha-

133

talmas keresztet vonszoltak kétfelől. És Csako megint nem értette, miért.

Tudta, hogy Esteban semmi újat nem hallott Cibo-láról. Maria néne már elmondott nekik mindent, amit a falubeliek közül bárki is tudhatott, és a hírnökök egyike az ő falujába való. Miért hát a hatalmas kereszt, amely nagy újdonságot jelent? Esteban bizonyosan tudja, hogy a kereszt láttára Fray Marcos ha-nyatt-homlok utána ered. De ha szökik, miért akarja, hogy a pap a nyomában maradjon?

A második kereszt láttára Fray Marcos felkapta a csuháját, és olyan iramban indult el, amely egy antilopot is megszégyenített volna.

Csako előreügetett, az utat kémlelte, és közben aggodalmasan töprengett.

Azt jelenti-e a kereszt, hogy Esteban Maria néné-nél várja őket? Hiszen Esteban megígérte, hogy várni fog. Nem, nem azt mondta, hogy várni fog. Azt mondta, hogy el fogja vezetni Fray Marcost Cibolába. Lehet, hogy ez egy újabb görbület Esteban becsületének vonalán? Úgy értette volna, hogy közvetlenül előttük fog járni a Cibolába vezető úton?

Ettől a gondolattól jókedvre kellett volna derülnie, de az érzések, amelyeket a gondolat keltett, túlságosan különösek és bonyolultak voltak ahhoz, semhogy Csako megérthette volna őket. Szinte már azt kívánta, bár járna Esteban messze, a folyót követve, útban a Bölények Népének földjére, lopná el magának a szabadságot, amelyet Dorantes megígért, de nem adott meg neki.

Énjének egy másik része viszont azért aggódott, hogy mi történik majd Mexikóban, ha Esteban megszökött, és küldetésük kudarcba fullad. Vajon az alkirály az ő arcára is bélyeget süttet majd, és a kated-

134

ralis építói közé taszítja? Ezt Fray Marcos biztosan nem engedné meg. De a három senior egy elképzelhetetlen utazásból tért meg diadalmasan, és lám: mi lett a soruk. Hát még Estebané.

Esteban rabszolga – vitatkozott Csako önmagával.

Egy másik belső hang azonban azt suttogetta: és te pedig csupán egy indián vagy, akár az aztékok.

Érzelmek léptei szerint ingadoztak. Az egyik lépés: remény, hogy Esteban Cibolába

vezeti őket. A másik lépés: félelem, hogy nem teszi meg. S mindkét érzélem közben ott kísértett a gondolat, hogy Esteban rászolgált a szabadságra.

– De nem így – suttogetta Csako. – Nem most, azok után, amit ígért. Esteban nem tehet ilyet. – De nem volt biztos benne, hogy igaza van.

Ezen a napon Fray Marcos az évés kedvéért sem szakította meg az utat. Csákónak korgott a gyomra, és vágyakozva gondolt Solano testvér jó falatokkal megrakott táaira, de nem figyelmeztette Fray Mar-cost, hogy enni kellene. Nagyon várta már, hogy elérjék a falut. Ha Esteban nem is várja be őket, Maria néne tudni fogja, merre ment tovább.

135

A SZÖKEVÉNY

– No lám, Csako! Azt hittem, már soha nem látlak viszont. Azok az északról jött idegenek...

Csako közbevágott.

– Cibolaiak? Maria néne bólintott.

– Azok hát. Erre jöttek vissza, rövidebb azután, hogy elmentetek. Haragosan emlegettek valami szőrös arcúakat, akik az embereket rabszolgájukká teszik.

– A három senior, akik a múltkor velem voltak, már tett róla, hogy ez elő ne forduljon többé. Már nincs mitől félnetek.

Az öregasszony bólintott.

– Azok jó emberek. Láttuk. De téged mégis féltettelek. Attól tartottam, belőled is rabszolgát csinálnak majd, és soha többé nem ülsz itt velünk. Aztán megjött a Fekete Ember, és azt mondta, hogy így igaz.

Csákónak már a nyelve hegyén volt a mérges válasz, de Maria néne szemében volt valami, amitől visszaszívta.

– És mit mondott a Fekete Ember? – kérdezte helyette.

– Azt mondta, hogy a saját hasad rabszolgája lettél. – Kuncogott, és megcsóválta a fejét.

– Hanem amilyen megviselt és sovány vagy, nem tudom elhinni. Gyere, egyél valamit.

136

– Kéidezd meg, mit tud Estebanról – parancsolta Fray Marcos.

Csako engedelmeskedett.

– Elment – felelte Maria néne.

Fray Marcos dühöngött, de Csákót hirtelen az öröme olyan hulláma öntötte el, amely szinte elmosta félelmét, hogy Esteban szemébe kellene néznie. Ez biztosan azt jelenti, hogy Esteban, ahogy megígérte, elvezeti az atyát Cibolába.

– Most pedig egyetlen szót se többet, amíg nem ettél. – Maria néne szavai önmagára nem vonatkoztak. Miközben Csako és a pap falatoztak, az öregasszony egy újabb kosáron dolgozott, és be nem állt a szája. Egyre csak Estebanról mesélt. – A varázsszerek, amelyeket földjeink védelmére alkotott, tönkrementek. Az egyiknek a feje gurult el, a másik megvakult. Esteban, bár nagyon sietett, mégis megjavította őket.

Csako kinézett a földelőre, amelyeken ott álltak Esteban viharvert madárijesztői. Szép idők voltak azok. Másokra is emlékezett. Emlékezett, hogyan hahotáztak, amikor Esteban eljátszotta a Bölény Kergette Embert, vagy amikor hajócskákat úsztattak a megáradt folyón. Estebannal még a gyikvadászat is élmény volt. Nem is emlékszik olyan napra, hogy Estebannal ne lett volna nagyszerű együtt lenni, amíg meg nem érkeztek Mexikóba. Mi történhetett vele?

Maria néne egy újabb kaktuszgyümölcsöt nyomott a kezébe, de Csako úgy majszolta, hogy azt sem tudta, mit eszik.

– Olyanok voltak, mint a testvérek – szólalt meg az asszony.

Csako bólintott.

– Együtt jártuk a világ peremét.

Most Esteban egyedül járja. Talán megpihenhetett

137

volna, ha elmegy a Bölények Népéhez. Vagy már elfelejtették volna a Bölény Kergette Embert? Talán, mint az Élet Körében, Esteban vég nélkül körbekörbe jár? Nem mondta-e ő maga is? Maria néne megbökte Csako saruját.

– Hallod, mit mondok?

– Azt mondtad, olyanok voltunk, mint a testvérek. Az öregasszony láthatóan megbántódott.

– Mikor mondtam már azt!

– Ne haragudj.

– Rólad beszéltem. A Fekete Ember azt mondta, hogy a szőrös arcúak országában akarsz élni.

– Igaz.

Az öregasszony rosszállóan hümmögött.

– Hogyan hagyhatod, hogy a bátyád egyedül járja azt a hosszú utat?

– De hát a Szürke Köntös meg én követjük.

– A Fekete Ember azt mondta, hogy azért akarsz Cibolába menni, hogy nagy harcosként térhess vissza a szőrös arcúakhoz, és megbecsültén élhess közöttük.

– Így igaz.

– Akkor te nem a bátyádat követed.

Az öregasszony tovább is mondta a magáét, de Csako-már semmit sem hallott a fejében lüktető gondolatokon kívül. Esteban hazudott. Megszegte az ígéretét. Azt mondta, hogy vezetni fogja őket, de hazudott.

Csako megrázta a fejét, hogy tisztábban lásson. Nem szabad elfelejtenie, Esteban csupán rabszolga. Ugyan miféle becsülete lehet egy rabszolgának? Mégis, összes kételyeivel együtt, Csako előbb várta volna, hogy a nap délről északra fussa meg a pályáját, semhogy Esteban megszegje a szavát. Akár rabszolga, akár szabad ember, Esteban mégiscsak Esteban.

138

Csako visszatartotta a lélegzetét, nehogy ez a gondolat elillanjon.

Tulajdonképpen mi volt az ott, az istállóudvarftan, ami annyira szíven ütötte? A felismerés, hogy Este-ban rabszolga, vagy a félelem, hogy barátja hazudott? Ha azért történt, mert Esteban rabszolga, csak az lenne az oka, hogy úgy vélte, a rabszolgák mind gyáva és becstelenek? Mert ez azt jelentette volna, hogy Esteban méltatlan az ő szeretetére és barátságára. Azután meghallgatta Esteban történetét, hogyan adták el rabszolgának, és már tudta, hogy ez az ember nem gyáva, nem harcban győzték le. Bizalma Estebanban visszatért, de ez a bizalom már nem volt olyan korlát-

139

Ian, mint azelőtt. Harag és gyanakvás lapult a mélyén.

Miért? Azért-e, mert már nem tarthatott ki amellet, amit a rabszolgákról tanítottak neki? Amiért többé nem hihette, hogy minden rabszolga gyáva és becstelen? Esteban bizonyította, hogy ez nem igaz. Bátorsága nagyobb volt Dorantesénél. Ami pedig a becsületet illeti! Hogy is mondta Esteban? A rabszolga becsülete gazdájának szolgálata. Mivel önként vállalta a rabszolgaságot, hogy családját megmentse, Esteban jól szolgálta gazdáját.

Csako bizonytalanul fészkelődött. Most már látta, mi volt az oka, hogy nem ismerhette el tévedését a rabszolgák megítélésében. Ha ugyanis ő tévedett, ez azt jelenti, hogy Estebannak igaza volt, amikor azt állította, hogy a spanyol isten és a Rossz Szellem egy és ugyanaz. Azt jelenti, hogy Estebannak más dolgokban is igaza van, olyan dolgokban, amelyekre Csakónak még gondolni is túlságosan nehéz.

„Nem vagyok a hasam rabszolgája – gondolta Csako mérgesen. – Nem szöktem meg a küldetésem elől. Csak azért akarok Mexikóban maradni, mert a spanyoloknak még sok

mindenre meg kell tanítaniuk.”

És ha mégis Estebannak van igaza? Nem, az nem lehet. Csako kétségbeesetten kutatott valamilyen ürügy után, hogy még önmagának se kelljen ezt beismernie. Talált is egyet.

Nem éppen most mondta-e Maria néne, hogy ők ketten különböző úton járnak? Ez csak azt jelentheti, hogy Esteban most északkeletre megy, a folyó mentén, a bölényvadászok földjére. Esteban megszegte a szavát.

És ez a gondolat csillapítólag hatott saját büntudatára.

140

Maria néne csendesen megszólalt.

– A Fekete Ember szeretett volna elbúcsúzni testvérétől.

– Miért nem várt meg?

– Azt mondta, hogy te már nem akarod vele megosztani a tábortüzet.

Csako lehorgasztotta a fejét, ahogy eszébe jutott utolsó veszekedésük. Azóta sokat tanult. Bárcsak tudathatná ezt Estebannal! De hát Esteban elment. És nem volt senki, aki azt kívánta volna neki, hogy isten vezérelje.

– Csak még egyszer láthatnám.

– Akkor eredj utána – mondta Maria néne.

– Nem lehet. Cibolába kell mennem.

– Cibola kőből épült. Mindig a helyén marad. De a Fekete Ember?

Mexikóban az elmúlt télen is nagyon egyedül érezte magát, de akkor még nem volt reménye arra, hogy megtalálja Estebant. Eszébe j-ütött, milyen szörnyű volt megalkudnia a gondolattal, hogy Esteban halott, és sohasem látja többé a hátravetett fekete fejet, amelyből oly szabadon tört ki a harsány nevetés. Most még rosszabb, mert Esteban a kettőjük közötti veszekedés emlékével távozott. Ezt ő már sohasem teheti jóvá. Sohasem tudathatja Estebannal, hogy neki, Csákónak mennyire nem volt igaza.

Északkelet felé barnult. Mi lesz, ha Esteban nem vezeti el őket Cibolába, ahogyan pedig megígérte? A rabszolga semmi egyebet ntm akart, csak a szabadságot, éppen úgy, ahogyan ő sem akart semmi egyebet, csak azt, hogy visszatérhessen Mexikóba. Ez volt Esteban egyetlen esélye, ahogyan Csákónak is Cibola megtalálása volt az egyetlen esélye, hogy kellemes

141

életet remélhessen Mexikóban. Hogyan kárhoztathatná hát Estebant?

A hosszú hallgatást Fray Marcos törte meg. Megint arról panaszkodott, hogy Esteban nem engedelmeskedett a parancsának, hogy várja be.

– Tudom, fiam, hogy te átadtad az üzenetemet. De most, hogy Esteban az engedetlenséget választotta, hogyan találjuk meg a Cibolába vezető utat? Te innen már nem ismered a vidéket.

– Maria néne, tudom, hogy az urad már nem fiatal, de elvezetné vajon a Szürke Köntöst Cibolába?

– A férjem elment a Fekete Emberrel.

Csako első érzése az öröm volt. Esteban annyira szeretné őt látni, hogy magával vitte Maria néne férjét, mert tudta, hogy Csákónak követnie kell őket. Másképpen nem juthatnak el Cibolába, csak ha Esteban visszahozza Maria néne férjét. Esteban majd néhány napi járásra tábort üt, és várni fogja őket.

De aztán kétely és harag fogta el.

Esteban ugyanarra használhatja Maria néne férjét, mint Fray Marcos hatalmas keresztjeit. Ez csalétek is lehet, hogy Csako kövesse, sohasem érve teljesen utol, amíg csak el nem csalja egészen a Bölények Népéhez. Ott aztán semmi más választása nem maradna, mint hogy visszatérjen a falujába. Esteban sohasem akarta, hogy ő Mexikóban maradjon.

– De csak azért, mert szívéen viselte a sorsomat -suttogta Csako.

A fiú azt tervezte, hogy Fray Marcost elküldi Maria néne férjével, ő maga pedig Esteban

nyomába ered, és még egy utolsó estét barátja tábortüznél tölt. Azt akarta, hogy mosolygós, szép emlékekkel váljanak el. Most más okból kell Estebant követnie. Vissza

142

kell hoznia Maria néne férjét, hogy legyen, aki vezesse őket.

Felállt, és a nap felé pillantott.

– Most el kell mennem, és gyorsan meg kell találnom a Fekete Embert.

Maria néne is feltápászkodott.

– Szólok a bátyáimnak, hogy vezessenek.

– Meglelem az utat. – Űgy gondolta, a folyóig eltalál. Onnan hosszú, de könnyen járható az út a bölények földjéig.

– Szükséged lesz még valakire, aki segít a vizet vinni. Hosszú az út, és aszályos a vidék.

Csako bólintott. Lehet, hogy ebben az évszakban kiszárad a folyó. Maria néne jobban tudja ezt, rábízhatja magát. Fray Marcoshoz fordult.

– Esteban után megyek.

– Mondd meg neki, hogy meg kell várnia. Van itt valaki, aki el tud vezetni a legközelebbi egy-két faluig?

– Itt kell megvárnod, atyám, amíg visszatérek.

– Nem, már így is túl sok időt veszítettünk.

A fiú nem merte Fray Marcosnak megmondani, hogy Esteban már nem Cibola felé igyekszik. Addig nem, amíg Esteban nem lesz biztonságban a hegyeken túli országban. Kétségbeesésében Maria nénéhez fordult.

– Senki más nincs a faluban, aki ismerné az utat Cibolába?

Az öregasszony nevetett.

– Az utóbbi időben annyian járnak rajta, hogy már egy kisgyerek is megtalálná. Holnap elindítom a Szürke Köntöst, ne aggódj. Nemsokára viszontlátod. De most siess. Ne felejtse el, hogy az otthonom üres lesz, amíg vissza nem térsz.

143

– Isten vezéreljen! – Fray Marcos megáldotta a fiút.

Csákónak, noha most már erősen megzavarodott, nem volt más választása, mint hogy Maria néne két testvérét kövesse. Harcosok módjára haladtak, csak éjszaka tartottak rövid pihenőt, jártukban ettek. Takarékosan, bántak a tökhéjakban magukkal vitt vízzel. Csako nem értette, hogyan képesek gyalogolffii, ha ilyen kevés vizet fogyasztanak. Rettegett a gondolattól, mi lesz majd a délutáni hőségben.

Kimerülten, éhesen; kiszáradt torokkal baktatott, lehajtott fej jel. csak az előtte haladó saruját figyelte. A napnak már több mint a fele eltelt, amikor észrevette, hogy az árnyéka annyira jobbra esik, hogy meg kell fordítania a fejét, ha látni akarja. Felnézett, a hegyekre bámult. Kissé keletnek kellene tartaniuk, de nem arra mennek. Pontosan észak felé haladnak.

Előreigyekezett, hogy megkérdezze a vezetőt.

– Hová megyünk?

– A Fekete Emberrel akarsz találkozni. – Az indián olyan különösen bámult rá, hogy Csako gyorsan visszahúzódott a sorba, és nem kérdezősködött tovább.

A következő napon vízhez és egy faluhoz értek. A szárazság elmúlt, de Csako nem könnyebbült meg. Sok falun haladtak ugyan át, de sehol sem álltak meg. Azután, a harmadik napon, előttük a völgyben meglátták az Estebanéé által felvert port. Minden faluban sokan csatlakoztak hozzá. Közel száz harcos követte.

– A Fekete Embernek erős varázsszere van – szólalt meg Csako vezetőinek egyike.

– Siessünk. – Csako azon gondolkozott, vajon Esteban ezeket a harcosokat magával viszi-e egész úton a Bölények Népéhez. És miért nem azon az úton

144

megy, amelyen a múltkor? Ma estére minden Iférdé-sére feleletet kap. Vezetői úgy

vélték, röviddel alkonyat után, a következő faluban utolérik Estebanf-

Csako a hátralevő időben egyre azon gondolk^{ozo}tt, mit is fog mondani barátjának. Egyenesen oda^{me}gy hozzá, és azt mondja: Maria néne férjéért jöttem^

Nem, így nem lesz jó. Ügy hangzik, mintha ^egy spanyol katona jelentene. Jobb lenne azt mondani: megértelek, hogy megszöktél, és nem haragszori¹ rád. Csako megrázta a fejét. Ez meg úgy hangzik, rrúntha Fray Marcos mondaná. Talán bocsánatot kellene kérnie azért, ahogyan a legutolsó találkozásukkor viselkedett, és azután kellene Maria néne férjét meg^{em}l^rtenie. Végiggondolt még jó néhány változatot, *dé* amikor végül is odament a tűzhöz, és barátja szemét^e nézett, mindössze ennyit mondott:

– Hogy megy a dolgod, Esteban?

A jól ismert vigyor ezer ráncba vont a fekete ^{ar}-cot.

– Jól megy, kis öreg. Gyere, falj egy kis öz^ultet. Csako a földre huppant, és mohón kapott ^f hús

után. Ügy érezte, mintha a Mexikóban töltött hónapok és mindaz, ami azóta történt, soha nem is létezett volna. Aztán a tűz fénykörében feltűnt Maria néne férje, és Csákónak egyszeriben eszébe jutott, miért is van itt.

– Esteban, tudom, hogy a Bölények .Népéhez igyekszel.

A fekete fej bólintott.

– Nem mondtam meg Fray Marcosnak. Attól féltem, hogy utánad jön, és megparancsolja, hogy térj vissza. – Bár most, hogy Esteban megszegte a s^uvát. Csako nem tudta, vajon gazdájának bármilyen parancsa befolyásolná-e a rabszolga szökését.

145

– Ezer köszönet, kis öreg.

– De Maria néne férjére szükségem van, hogy elvezessen bennünket Cibolába.

A hosszan tartó hallgatás egyre* jobban nyugtalanította Csákót. Megtagadja Esteban a kérést? Netán őt is magával viszi a Bölények Népéhez?

– Esteban *– szólalt meg végül. – Nekem el fcelí vezetnem Fray Marcost Cibolába. Ha nem teszem meg, nem térhetek vissza Mexikóba.

– És mit fogsz Mexikóban csinálni, kis öreg? Csako Estebanra bámult. Még reménykedett benne,

hogy nem kerül sor újabb vitára köztük.

– Katonáskodni fogsz a király szolgálatában? -kérdezte Esteban. – Vagy értesz valamihez, amivel hasznukra lehetsz a katonáknak? Ahhoz, hogy a spanyolok szívesen lássanak, kell lennie valamidnek, amire szükségük van.

– Kiforgatod a szavaimat. – Csako kapkodva kereste, hogy mivel vághatna vissza. – Lehet, hogy a mó-kázásod már nem lesz elegendő ahhoz, hogy a Bölények Népe szívesen fogadjon.

– Addig elég lesz, amíg megtanulom a szokásaikat.

– Megtanulhatok egy szakmát vagy valamit.

– Meghiszem azt, kis öreg, csakhogy te nagyon lassan tanulsz. Nem szeretném, ha koldusként fejeznéd be a Plazán.

Csako összerezsent a szomorú emlékeket idéző szavakra. Aztán büszkén felvetette a fejét, és habozás nélkül nézett Esteban szemébe. Minden bátorságát össze kellett szednie, de kimondta.

– A koldus abból él, hogy másokra vadászik, akár a héja vagy a rovarok. Én inkább lennék rabszolga, mint koldus. A rabszolga legalább megőrizheti a becsületét.

146

Esteban elmosolyodott. Szeme felcsillant.

– Ügy ám, kis öreg! – Azzal felnevetett, és barátságosan hátba vágta Csákót, mire a fiú megint elterült a földön. – Van még remény a számodra. Nesze, kis öreg. Tedd el, szükséged

lehet még rá.

A két kő újra ott csillogott Csako tenyerén. A, bölények földjén egész vagyont jelenthetnének Esteban-nak, és ő mégis neki ajándékozta őket.

– Olyan szükségem nem tudok elképzelni, b, Qgy én ezektől megválnék. Ezer köszönet, Esteban.

Esteban a keze fejével megdörzsölte az o^át és köhintett.

– Most pedig pihenj le, kis öreg. Virradat el^átt indulunk.

– De nekem Cibolába kell mennem.

– Meghiszem azt. Mindnyájan Cibolába me^áyurik,

– De azt mondtad, hogy te vissza akarsz tsmi a Bölények Népéhez.

– Csakhogy azt is mondtam, hogy elvezetem Fray Marcost Cibolába. Csak nem hitted, hogy megszegem a szavam?

Csako feje lehorgadt.

– Csak azt akarom, hogy mindig annyival járjak Fray Marcos előtt, hogy ne hallhassam a hangját. Minden faluban szívesen fogadják majd. Meg fogom mondani a cibolaiaknak, hogy Fray Marcos na&y varázsló, és békével jön hozzájuk. Ha megbizonyosodtam felőle, hogy az atyát szívesen fogadják, elm,gyek keletre, a bölények földjére.

– De ha Maria néne férje veled marad, ki vezeti akkor Fray Marcost?

Esteban körülmutatott a tüzek mellett üldögélő indiánokra.

147

– Egy ilyen nagy expedíció, mint ez, a falvakon kívül is jól látható nyomokat hagy.

Maria néne azt mondta, hogy még egy kisgyerek is eltalál ezen az úton. Tehát tudta, merrefelé tart Este-ban. Miért nem mondta meg vajon? Csako felidézte magában az öregasszony szavait. Soha nem mondta, hogy Esteban nem Cibolába ment. Valóban, amit az emberek nem mondanak ki, az fontosabb annál, amit kimondanak. Abból, amit Maria néne mondott, világosan kiderült, hogy Esteban látni akarja Csákót.

„Kíváncsi vagyok – gondolta Csako –, vajon Esteban után jöttem volna-e, ha tudom, hogy Cibolába megy.” Valószínűleg nem. A szégyenletes emlékek arra készítették volna, hogy minél hátrább maradjon, abban a meggyőződésben, hogy majd Cibolában bőven lesz ideje helyrehozni a dolgokat. A Maria néne szavai okozta megrázkódtatás kellett hozzá, hogy idejőjjön, Esteban tábortüvéhez.

Csako elvigyorodott. Esteban nem bízott benne teljesen, hogy csupán a szavak elegendők lesznek. Azt is_ elhitette Csáköval, hogy Maria néne férjét is magával viszi a bölények országába. Csako maga elé képzelte kettőjüket, amint tanácskoznak, tervezgetik, mit mondjanak, és miről ne beszéljenek. Nem tudhatták, hogy Csákö már rádöbbsent: Esteban Esteban maradt, még ha becsületét, céljainak megfelelően, kissé görbén alakította is.

Csakhogy talán mindenki ezt teszi. Dorantes és Ca-beza de Vaca nem feledkeztek-e meg Estebanról, amikor ez így volt kényelmesebb nekik? Talán maga Csako is ezt teszi, amikor tagadja, hogy Solano testvér konyhája vonzza vissza Mexikóba. Minden biztonnyal görbített egyet a becsületén, amikor csak indokai felét mondta el Fray Marcossal, miért is megy

148

el Esteban nyomában. Nem lehet úgy élni, hogy az ember néha ne görbítsen egyet a becsületén. S mint a meghajlított íj, a becsület is visszaugrik. Fontos csak az, hogy nem szabad eltörni, ahogyan azt Do-rantes tette.

Csako ásított, és azon töprengett, vajon Fray Mar-cos görbített-e valaha a becsületén. Aligha. Talán emiatt lett Fray Marcusból pap. Erről a gondolatról eszébe jutott, hogy figyelmeztetnie kell Estebant.

– Fray Marcos nem sokkal maradt el mögöttük. Nagyon haragszik rád, hogy nem várod meg.

– Holnap küldök neki egy újabb keresztet. Attól majd jókedvre derül.
– Attól csak még dühösebb lesz.
– Hát akkor nem küldök. – Esteban végignyúlt a földön, lábával a kihunyóban levő tűz felé. Csako melléje heveredett.

– Meséld el, hogyan kerültél az én földemre.

– Most nem, kis öreg.

– Olyan rég volt, Esteban.

Esteban csendesen mesélni kezdett a hajókról, amelyek elhagyták a Kubát. Csako minden erejét összeszedte, hogy a történet végéig ébren maradjon.

– Holnap este eljátszod a Bölény Kergette Embert?

– Meghiszem azt.

– Nem furcsa? Legjobban egy nagy hajót és egy mexikói bikaviadalt szerettem volna látni. És egyiket sem láttam.

– Nem valószínű, hogy ott hajókat látnál, kis öreg; És bikaviadalt sem – gondolta Csako. – Mert az

semmit sem ér Esteban nélkül.

A következő este nem jutott idejük a múltra emlékezni. Napnyugtakor egy domboldalom állva bámul-

149

ták a sivatagon túl vöröslő sziklafennsíkot. A fennsíkon magasodtak Cibolának a lenyugvó nap fényétől rózsaszínben játszó falai.

Holnap megérkeznek az arany, a türkiz és a smaragd városába. Csako semmi egyéb nem tudott gondolni, csak a jövőre. És abból ítélve, ahogyan Esteban tekintete a bölények földjét sejtető távolságba fordult, 6 sem igen gondolhatott másra.

150

CIBOLA

Esteban úgy viselkedett, mint egy harcos, aki első Győzelmi Táncára készül. A csengettyüket a lábán szorosabbra kötötte, a hajába tollakat tűzködött, és a csörgőjét ékesítő tollakról gondosan lefújta a port.

– És most az alkirály istállóinak ura készen áll, hogy találkozzék Cibola főnökével – jelentette ki.

Nem volt szükség rá, hogy bárkit is előreküldjenek hírmondónak. A puebló népe felfedezte őket, a férfiak a fennsík lábánál vártak rájuk. Különös látványt nyújtottak. Hajukat az álluk magasságában, körbenyírták. Mellüket a kék kövek súlyos füzére ékesítette. Kurta ingük láttán Csákónak nevetnékje támadt volna, ha abból, ahogyan ijukat és lándzsájukat kezelték, nem tűnik ki, hogy gyakorlott fegyverforgatók.

Esteban intett kísérőinek, hogy maradjanak hátra, és ahogy előrement, csupán Maria néne férjét vitte magával, aki eleget tudott a cibolaiak nyelvén ahhoz, hogy tolmácsolhasson. Esteban hosszan, komolyan beszélt. Mozdulataiból Csako arra következtetett, hogy Fray Marcosról és a délen élő spanyolokról magyaráz. Aztán az idegenek felé nyújtotta a tökcörgőt. A cibolaiak főnöke egyetlen kézmozdulattal kiütötte a kezéből. Maria néne férje hajolt le érte, felvette, és visszaadta Estebannak.

Most a cibolaiak beszéltek.

151

Esteban válaszolt.

A főnök intett. A cibolaiak rárohantak Estebanra. Megragadták, felvonszolták a fennsíkra vezető úton, felmáztak vele a függőlétrán, és eltűntek a fal mögött. Ahogy az utolsó cibolai is eltűnt, a függőlétrát behúzták. Minden olyan gyorsan történt, hogy Maria néne férje még a rémülettől megmerevedve, kinyújtott karral állt ott, amikor Csako odarohant hozzá.

- Mit csinálnak Estebannal?
- Foglyul ejtették.
- Azt látom – csattant fel Csako. – De mit fognak csinálni vele?
- Tanácsot tartanak, ott döntenek el.
- Megmentjük!

Ekkorra már körülvették őket a pima harcosok. A megmentés gondolatára némán ingatták a fejüket Lehetetlen. Ha egyszer a létrákat felhúzzák, teremtett lélek be nem juthat a pueblóba. A cibolaiak nyü-és közápóra minden ostromot visszaver.

Csako a házfalakra meredt, ahogyan ember alkotta szirt gyanánt egymás fölé magasodtak. Esteban valahol ebben a városban raboskodik, és Csako semmi egyebet nem tehet, mint hogy vár.

– De hát miért tették? – kérdezte. – Mit mondott Esteban, amivel így megharagította őket?

- Azt mondta, hogy a délen élő fehér emberektől jött – felelte Maria néne férje.
- Ebben semmi rossz nincs.
- Nincs, de különös, hogy fehér emberek egy feketét küldjenek előre. A/tán kezdték megérteni, hogy a fehérek ugyanazok a szőrös arcúak, akikkel az ő kereskedőik találkoztak. Csako bólintott.

152

– A feleséged elmondta, hogy a falutokon át tértek vissza, és szidták a rabszolgafogdosókat.

– Azt gondolják, hogy a szőrös arcúak eljö^{nné} és megkísérlik rabszolgává tenni őket. Esteban megmondta nekik, hogy nem így van. Elmondta, hPgy a Szürke Köntös a béke embere, jó ember. Én pizto-sítottam őket, hogy sem a Szürke Köntös, sem ^a Fekete Ember nem bántják őket.

– Ez így igaz.

Csakhogy mit sem számít, ők úgy hiszik, h^gy * szőrös arcúak csakis rabszolgákért jönnek. Azt n^{lon}d-ják, hogy figyelmeztetésül megölik a Fekete Er^{ndc}rt és mindenkit, akit a fehérek ideküldenek. Akkd^{r az}-tan a szőrös arcúak veszteg maradnak a saját országukban.

Csakó a íálákra meredd. ”Mana néne térje megsimogatta a fiú karját.

– Ne aggódj. A tanácskozás végéig biztosan ^{nem} ölik meg, és úgy is dönthetnek, hogy szabadon engedik. Különös nép ez. Soha nem lehet tudni, mit tesznek.

Esteban egész nap és egész éjjel a puebló egyik ablaktalan szobájában feküdt étlen-szomjan. A fennsík szélén pedig barátai várakoztak.

A virradatot megelőző órákban Csako kibontotta varázsszeres zacskóját, és vigyázva kirajzolta &i Elet Körét. Aztán behunyta a szemét, és elismételte ^{azo}, kat az imákat, amelyeket Mexikóban a papokt[^] tanult. Amikor a nap első sugarai elérték a puebló falait, egy függőlétra tűnt elő. A cibolaiak egyként lemásztak rajta. Aztán egy magas, fekete alak jelent meg a falon.

– Szabadon engedik Estebant! – kiáltott fel C/Sako. Előrerohant, hogy köszöntse barátját.

153

Esteban lemászott a létrán, és lesétált a fennsík lábáig. Amikor átment a cibolaiak gyűrűjén, az egyik meglökte, és valamit kiáltott. Esteban futni kezdett. Íjak feszültek. Nyílvevesszők süvítettek.

Esteban megtántorodott, majd kiegyenesedett, és tovább botladozott. Végül a hatalmas test, mint a villámsújtotta fa, megingott, és végigzuhant a földön.

– Esteban! – Csako a nyilakkal mit sem törődve rohant oda barátjához. – Esteban!

Letérdelt, és a nehéz testet a hátára fordította. Kétségbeesve szólongatta Estebant. De a hatalmas és mégis oly gyengéd kéz már soha többé nem farigcsál kis hajókat vagy

madárijesztőket. A sötét fej hátrahanyatlott, szeme az égre tárult, de a harsány nevetés örökre elnémult. A szemekben semmi sem tükröződött, sem örömmel, sem rosszállással, még bánattal sem. Esteban nem járja többé a világ határát.

Kinyújtott karja mellett ott hevert a tökcseresznye, a Bölények Népének ajándéka az örömeért, amelyet kaptak tőle. Csako odanyúlt és felvette. Térden állva meredt a vörös és fehér tollakkal feldíszített tökhéjra.

Fájdalmában előre-hátra hajladozva hangosan kiáltotta:

– Miért is nem mentél el hozzájuk? Miért is nem hagytál el bennünket, és miért nem menekültél, amíg lehetett?

De miközben a szavakat kimondta, már tudta, hogy Esteban nem szeghette meg a szavát, még akkor sem, ha tudta volna, mi vár rá az út végén.

Aztán valami a földre lökte Csákót. Erőlködve előbb négykézlábra emelkedett, aztán bizonytalanul felállt. Árnyéka eléje vetődött. Oldalában egy nyílvesző árnyéka látszott. Combját forró nedvesség öntötte el. Ujjai kíváncsian követték a patakocskát, el-

154

értek az oldaláig, és kitapintották a nyílveszőt. Fájdalmat egyelőre nem érzett, csupán tompán tudomásul vette, hogy valami szokatlan dolog történik vele. Maria néne férje megragadta a karját.

– Fuss!

– Nézd csak, egy nyíl van az oldalamban.

– Most nincs idő. Rohanj!

Csako hagyta, hogy magával rántsa. Halványan emlékezett rá, hogy a csörgőt ágyékkötője szíjába dugta.

A, több mint száz pima harcosból, akik Esteban-t elkísérték, alig maroknyi csapat maradt. Két nappal később találkoztak Fray Marcossal az úton, és beszámoltak neki a cibolai tragédiáról.

Csako nemigen emlékezett a cibolai menekülésre. Gyengeség, éhség, az oldalában sajgó seb, hangok és kezek zűrzavara. Fray Marcos erős, csontos keze,

155

amint előreösztökéli; Maria néne gyengéd érintése és aggodalomtól fátyolos hangja, amint kéri, hogy maradjon náluk. Aztán a saját hangja, amely idegenül cseng a fülében, azt hajtogatja, hogy vissza akar térni Fray Marcossal Mexikóba. Úgy látszik, sikerült keresztülvinnie az akaratát, mert a fájdalom vörös ködén át emlékezett a hordágyra, amelyen Culiacán-ba vitték, a lóháton való szörnyű rázkódásra, aztán a megváltó semmibe merülésre, míg csak a paták tompa dobogása a kőburkolatú utcákon öntudatra nem ébresztette. Aztán következett a suttogás, rengeteg suttogó hang, és a háttérben a rózsafüzérek csörgése. Majd az is feloldódott a fájdalom és a láz vörös hullámaiban.

156

ISTEN VELED!

A napsugarak felitták a Plaza éjszakai hűvösséget. A kolostor ablakában üldögélve Csako a piactéren tolongó csuhás papokat, rövid fehér köpenyes indiánokat és a rikítóan öltözött spanyolokat figyelte. A tömegben lovak küzdöttek át magukat. Az egyik meghökölt egy zászlótól, amelyet egy apród vitt. Egész Mexikó összegyűlt a fiesztára, ám egyetlenegy sincs köztük, akit Csako barátjának nevezhetne. Solano testvér sietett be a szobába.

– Sajnálom, hogy elkéstem, de a konyhában ma rengeteg a tennivaló.

összeszedte az asztalról az érintetlen, teli tálakat, s közben szelíden korholta Csákót.

– Isten kegyelméből életben maradtál, de az Úr sem segíthet rajtad, ha nem eszel.

– Nem vagyok éhes.

– A fiesztát nem lehet üres gyomorral végignézni. Itt hagyom a barackot és a yamsüteményt.

Csako elmosolyodott. A nap folyamán Solano testvér még jó pár kosarat és tálat küld majd a konyhából, hogy mindazzal megkísértse Csákót, amit csak kis kertje és a piac kínál. Alkonyatra körül lesz rakva ételekkel, holott semmi étvágya. Milyen furcsa is az élet. Az éhség hozta Mexikóba. Most van ennivalója bőven, és nem tud enni.

Az ajtó mögül suttogás hangzott be. Fray Marcos

157

fürgén lépdelt végig a folyosón, és megtapogatta Csákó homlokát.

– A sebed gyógyulóban van; a láz elmúlt, de enned kell, fiam. Üres gyomorral nem lehet élni.

– Üres szívvel sem.

– Tudom, hogy mit érzel. Amikor Pizarróval Peruban jártam, számos barátomat elvesztettem, de a bánat elmúlik.

– Meghiszem azt. – A jól ismert szavak összeszorították a torkát, és az üresség egyre nőtt benne. – Magányos volt, és távol a hazájától. Ki fogja gyászolni?

– Imádkozni fogok a lelkéért. – A pap hangjából azonban kicsendült, hogy ezt kötelességének tekint. Nem a bánat készíti rá, hogy egy engedetlen rabszolgáért imádkozzon.

Dorantes biztosan gyászolja, de csak az értékes vagyontárgyat, amit elvesztett. Egyedül Cabeza de Vaca az, aki talán egy pillanatra fejet hajtott, amikor a hírt meghallotta. Esteban olyan távol volt a hazájától és az övéitől. Senki nem volt, aki meggyújtotta volna a halotti máglyát, és elénekelte volna a holtak énekét.

„És ha én belehaltam volna a sebesülésembe – gondolta Csako –, az enyémet ugyan ki gyújtotta volna meg?”

Felegyenesedett a székben, és egy yamsüteményért nyúlt. Fray Marcos helyeslően bólintott, és a nagy seregről kezdett mesélni, amellyel Coronado készül Cibola ellen. Már gyülekeznek az emberek, hogy felesküdjenek a zászlójára. De Csako más szavakat, egy másik hangot hallott.

Katonáskodni fogsz a király szolgálatában? Vagy értesz valamihez, amivel hasznukra lehetsz a katonáknak? Mit fogsz csinálni Mexikóban, kis öreg?

158

Mintegy válaszképpen kétségbeesésére, hirtelen visszaemlékezett. „Kunyhóm üres lesz, amíg vissza nem térsz.” Maria néne mondta ezt, de Csako nem az ő kunyhóját látta maga előtt. Felpattant, és csekélyke holmiját elkezdte kirakni a hatalmas ágyra; a varázsszeres zacskót, Esteban csörgőjét, az íjat, amelyre vastag porréteg rakódott, mióta Csako először Mexikóba érkezett.

– De fiam! – kiáltott Fray Marcos. – Mit művelsz?

– Hazamegyek! – A papa bámult, előre dacolva minden kísérlettel, hogy visszatartsa. Fray Marcos elgondolkodva tépdeste alsó ajkát.

– Igen, ez lesz a legjobb. De nem most. Még gyenge vagy egy ilyen hosszú úthoz.

– Elég erős vagyok, hogy eljussak Maria nénéhez. Ott kipihenem magam, és megtanulom a vetési énekeket, meg azt, hogyan lehet a földből ennivalót növeszteni. Aztán magokat fogok szerezni, hogy haza-vihessem a népemnek.

Többé nem merülhet fel olyan kérdés, hogy mit is csinálhatna a népénél. Harcos lesz, vadász, és ha itt az ideje, majd a falu főnöke. Szíve nem üres többé, és a pimák földvarázslata révén népének lesz mivel a gyomrát megtölteni.

Fray Marcos felállt, és Csako vállára tette a kezét.

– Ne felejtse el az imákat. Tanítsd meg rájuk a népedet is. Egy szép napon majd eljövünk hozzátok. Lehet, hogy nem a te életedben, sőt a fiadéban sem. De el fogunk jönni, és templomot építünk nektek.

– Szívesen látunk majd.

– Megkérem Solano testvért, hogy készítsen neked útravalót. Ad neked magokat is a kertünkéből. – A pap leakasztotta az övéről a rózsafüzért. – Ezt vidd

159

magaddal. Ne feledd el, hogy az imádság mentette meg az életedet. Isten veled, fiam.

Kezét vetett, és kisietett a szobából. Csako a varázsszeres zacskóba csúsztatta az olvasót, mellette lapult még néhány tealevél és őzpatából készült csengettyű és a két drágakő, melyeket a pimákkal akar magokért elcserélni.

– Nagy szükség van rá – suttogta.

Jobban meggyűlt a baja a búcsúzkodással a konyhában. Solano testvér megpróbálta rábeszélni, hogy maradjon. Utolsó érvként az út veszedelmeit hozta fel.

– Egy kisfiú egyedül azok között a pogányok között. Meg fognak ölni, fiacskám. Már az is éppen *elég* nehéz volt, amikor négy férfival jöttél. Hogy is tehetned meg az utat egyedül?

– Isten velem lesz – felelte Csako. – És *mennem kell*. – Esteban ébresztette rá. Jobban kívánta a szabadságot, mint bármit, amit a spanyolok adhattak volna neki. Esteban most a Bölények Népénél lehetne, ha nem tartja meg a szavát, hogy befejezi a küldetését. Csako sem maradhat mögötte.

Amikor Solano testvér belátta, hogy semmire se megy a könyörgéssel, annyi enivalót pakolt Csákóra, hogy a fiú el sem bírta volna. Amikor végül is kilépett a Plazára, a tömeg az aréna felé sodródott, a bikaviadalra igyekeztek.

Esteban gyakran próbálta leírni, milyen is egy ilyen viadal, de Csako mindig csak úgy tudta elképzelni, ahogyan barátja eljátszotta. Ott állt a kiürült Plazán, és emlékezett, hogyan is volt, amikor először látta Estebantól a némajátékot.

Az arénában kürtszó harsant. A tömeg felujjongott.

160

Csako szinte látta, amint Esteban belép a Plazára, hajlongva, a vállára vetett bölénybőrt lengetve.

Ujabb harsonák. Ujabb örömrivalgás.

Esteban hol bölényként, hol meg vadászként ugrabugrál. Csako elképzelte, ahogy e bőrt lobogtatja, döfköd a kőkéssel, aztán bölényként elterül a köveken, és lábai rángatóznak. Csakhogy ez alkalommal a „bölény” nem áll fel, hanem csak felül, lefújja a port a kövezetről, és visszafekszik, mintha csak íludni térne.

– Olé! Olé! – hallatszott az arénából.

Az örömrivalgás szétfoszlatta a látomást. A Plazán nem maradt más, csak a fieszta kellékeinek eldobált, letaposott maradványai.

Csako ledobta bugyrát és íját, és visszarohant a ko-fostor konyhájába. Soiano *testvér* megiepőcfve nézett fel, de mit sem szólt, amikor Csako összenyalábolt egy halom tűzifát, és parazsat szedett ki a tűzből. Kivitte az elhagyatott Plazára, arra a helyre, ahol képzeletében Esteban bölényként lefeküdt meghalni.

A tűz kicsi volt, de a céljának megfelelt. Amikor már lobogva égett, Csako leoldotta a tökcsőrgőt mellszíjáról, és .lány mozdulattal a lángokra fektette. A tollak felborzolódtak és ellobbantak. A tökhéj ropogott, pattogva égett. Csako le nem vette róla a szemét, amíg a drága szerszám teljesen meg nem semmisült. Most már semmi sem maradt, ami Esteban lelkét ehhez az idegen földhöz nyűgözte volna. Akkor Csako karját az ég felé emelve a Felkelő Nap Országá felé fordult, és énekelni kezdett.

Egy lélekről dalolt, amely hazájától messze vándorol. Elnézésért könyörgött, hogy nincs egyéb, amit a tűzre vethetne, de a Fekete Ember szegényen élte az életét. Úgy járta a világot, hogy mije sem volt nagy

161

szívén kívül, és azt is sokakkal megosztotta. Az ének könyörgéssel végződött, hogy Esteban lelke kiszabaduljon ebből az idegen országból. Leljen nyugalmat atyái földjén.

A gomolygó füstön át mintha Estebant látta volna, ugrándozva, szökdécselve, ahogy a bölény a vadászt űzi. Söhajtott, és a látomás eltűnt.

– Búcsúzom tőled, barátom. Isten veled!

Aztán a vállára vetette íját, felkapta a batyut, és kétszer átköpött a bal válla felett. A varázsszeres zacskó tömötten, súlyosan verdeste a combját, ahogy az úton lépkedett.

Nem nézett vissza.

TARTALOM

Előzmények	5
Éhínség	7
Kérdések	17
Erős varázsszer	29
A Bölények Népe.....	42
A gyógyulás	53
Mjre jó a madárijesztő?.....	68
Mexikó	80
Az alkirály istállójának ura	94
Ismét úton	HI
Veszekedések	124
A szökevény	136
Cibola	151
Isten veled!.....	157

A kiadásért felel a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Rónaszegi Miklós
A szöveghűséget ellenőrizte: Forgács Marcell
Műszaki vezető: Gonda Pál – Képszerkesztő: Marosi Gyöngyi
Műszaki szerkesztő: Gergely István
59 800 példány, 9,85 (A/5) ív, MSZ 5601 – 59
2223-74. Szikra Lapnyomda, Budapest
IF 2094 – e – 7577